

Im Verlage von B. G. Teubner in Leipzig sind erschienen:

Benseler-Schenkl's

Griechisch-deutsches und Deutsch-griechisches

SCHUL-WÖRTERBUCH.

- I. Band: Griechisch-Deutsch. Von G. E. Benseler. 5. Aufl.
Besorgt von J. Rieckher. gr. 8. geh. Preis 6 Mark
75 Pf.
- II. Band: Deutsch-Griechisch. Von K. Schenkl. gr. 8.
2. Aufl. geh. Preis 8 Mark 40 Pf.

Wörterbuch zu den Homerischen Gedichten. Für
den Schulgebrauch bearbeitet von Georg Autenrieth.
Mit vielen Holzschnitten und zwei Karten. Zweite ver-
besserte Auflage. gr. 8. 1877. geh. 3 Mark.

Wörterbuch zu Xenophon's Anabasis. Von F. Voll-
brecht. Mit 75 Holzschnitten, 3 lith. Tafeln und 1 Karte.
3. Aufl. gr. 8. 1876. geh. 1 Mark 80 Pf.

**Schulwörterbuch zu C. J. Cäsar mit besonderer Berück-
sichtigung der Phraseologie.** Von Dr. H. Ebeling. gr. 8.
geh. 1 Mark.

**Wörterbuch zu den Lebensbeschreibungen des Cornelius
Nepos.** Für den Schulgebrauch herausgegeben von H. Haacke.
5. Aufl. 8. 1878. geh. 1 Mark. [Mit dem Text des Nepos
1 Mark 20 Pf.]

**Schulwörterbuch zu Cornelius Nepos mit besonderer
Berücksichtigung der Phraseologie.** Von Dr. H. Ebeling.
gr. 8. geh. 80 Pf.

Wörterbuch zu den Fabeln des Phädrus. Für den Schul-
gebrauch herausgegeben von A. Schaubach. 2. Aufl. 8. 1877.
geh. 60 Pf. [Mit dem Text des Phädrus 90 Pf.]

Wörterbuch zu Siebelis' tirocinium poeticum. Von
A. Schaubach. 4. Aufl. gr. 8. 1877. geh. 45 Pf.

Lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches
SCHUL-WÖRTERBUCH

von
Friedrich Adolph Heinichen,

Dr. der Phil. und Licentiaten der Theologie, Gymnasialprorector a. D.
und Professor.

Erster Theil:

Lateinisch-deutsch.

3. Aufl. Lex.-8. 1875. geh. 6 Mark.

Zweiter Theil:

Deutsch-lateinisch.

3. Aufl. Lex.-8. 1877. geh. 5 Mark.

Dieses neueste lateinische Wörterbuch ist für den ganzen Cursus des
Gymnasial-Unterrichts bestimmt und hat bereits in den meisten Schulen
Deutschlands Eingang gefunden. Seine Vorzüge vor ähnlichen compendiösen
Wörterbüchern sind allgemein anerkannt.

Wörterbuch

zu

Ovid's Metamorphosen.

von

Dr. Johannes Siebelis.

2. Aufl. Besorgt von Fr. Polle. gr. 8. geh. 2 Mark 70 Pf.

Der durch seine Ausgabe der Metamorphosen (2. Aufl. 1876) und anderer
Schulbücher rühmlichst bekannte Verfasser bietet in diesem Wörterbuche
ein neues Hilfsmittel für das Verständnis der Metamorphosen, das den Be-
dürfnissen der Schule und der Wissenschaft gleichzeitig Rechnung trägt.

Fr. Lübker's

Reallexikon des classischen Alterthums

für Gymnasien.

Fünfte durchgängig verbesserte Auflage.

Herausgegeben

von

Prof. Dr. Max Erler,

Director des Gymnasiums zu Jwiskau.

Lex.-8. Mit vielen Abbildungen. geh. 12 Mark.

Das Buch hat eine so ausserordentlich günstige Aufnahme gefunden,
dass vier starke Auflagen rasch hintereinander nöthig wurden. Dasselbe wird
vorzugsweise gern zu Prämien benutzt.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

XENOPHONTIS

EXPEDITIO CYRI

RECENSUIT

ARNOLDVS HVG

EDITIO MINOR

EH

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCLXXX.

NOTA EDITORIS.

Minorem hanc editionem, quae in scholarum usum, destinata est, mox sequetur maior eaque critica praefatione instructa. In qua ratio reddetur quibus locis a Dindorfiana quarta editione discesserim. Quod cum haud raro factum sit, lectorem interim praemonitum velim, id me fecisse cum virorum doctorum vel meis ipsius coniecturis obsecutum tum accurate a me instituta nova principis omnium codicum C (h. e. Parisini 1640) conlatione nisum. Ex hoc enim fonte gravissimae quaeque mutationes haustae sunt veluti quas in orationem receptas vides I. 9. 16, 17., II. 5. 13., III. 2. 11., III. 2. 13., III. 4. 12., IV. 6. 19. aliis locis. Praeter praefationem criticam editionis maioris singillatim mox agam de rasuris illius codicis, ex quibus sat multa nova elicere mihi contigit, in programmate Universitatis Turicensis anni huius, cui inscriptum erit: „Commentatio de Xen. Anab. Codice Par. 1640“. Quam dissertationem, tabulis duabus lithographis munitam, venum dabit B. G. Teubnerus bibliopola honestissimus.

Scribebam Turici mense Aprili
anni MDCCCLXXVIII.

A. Hug.

SVMMARIVM
EXPEDITIONIS CYRI

LIB. I.

Cyrus Darii filius a Tissapherne Artaxerxi fratri, ad quem post mortem patris regnum pervenerat, suspectus redditus ab eoque in vincula coniectus vix matris precibus dimissus fuerat. Quam ille rem indigne ferens bellum clam adversus Artaxerxem parat. Ad quod gerendum quo modo et quas sibi copias adquisierit deinceps exponitur (c. 1.). Cum iam maturum esse consilium videretur, quod Tissaphernes perspicuus regi prodit, contractis copiis ab Sardibus veluti adversus Pisidarum gentem proficiscitur per Lydiam, indeque Phrygiam, ubi novae copiae ei subveniunt. Celaenae urbs. Ibi novum exercitus supplementum advenit, et recens copiarum instituitur. Cum Caystri campum advenissent, debitum stipendium trimestre milites poscunt. Quod eis persolvit Cyrus, opportune accepta ab Cilicium regina, quae istuc venerat, pecunia. Thymbrium urbs et fons Midae. Iter per Lycaoniam et discessus reginae in Ciliciam, quam terram deinde ingrediuntur. Tarsi Cyrus convenit regem Ciliciae Syennesin (c. 2.). Ibi dum diutius moratur, milites perspecto eius consilio imperium renuunt. Sed motum eorum partim Clearchi callida oratio partim Cyri, quamvis etiam tum consilium suum dissimulantis, promissa sedant (c. 3.). Ad confinia Ciliciae cum venissent, classis Cyri cum triginta ex Peloponneso navibus et praefecto Lacedaemonio advenit. Superatis Ciliciae et Syriae quae vocabantur portis in Syriae urbe Myriandro aliquamdiu subsistit. Ibi duo Graecorum

duces aufugiunt. Thapsaci ad Euphratem tandem consilium itineris aperit Cyrus ducibus, idque ut militibus persuadeant rogat. Milites, si stipendium sibi augeatur, secuturos se dicunt. Quae dum aguntur Meno, Cyri benevolentiam captans, cum suis Euphratem traiecit (c. 4.). Iter per Arabiam. Cyri ratio itineris et disciplina. Menonis et Clearchi militum concursus (c. 5.). Orontae nobilis Persae fraus detecta et punita (c. 6.). Iter per Babyloniam. Ibi copiae lustrantur in crastinam pugnam cum rege appropinquante committendam. Cyri ad Graecos oratio. Artaxerxis copiae earumque ductores quattuor (c. 7.). Postero die necopinante Cyro adest rex cum exercitu. Itaque confestim acies instruitur, nec multo post concurritur. Dum Graecorum acies regis copias vincit, Cyrus Artaxerxi occurrit, eoque vulnerato cum fidelissimis cadit (c. 8.). Laudatur (c. 9.). Rex castra Cyri invadit, eiusque barbaras copias fugat, sed ab revertentibus Graecis ipse fugatur (c. 10.).

LIB. II.

Postridie Graeci de caede Cyri certiores facti Ariaeo regnum Persarum offerunt. Ibi adveniunt legati regis arma Graecorum poscentis, quibus fortiter respondet imprimis Clearchus (c. 1.). Redeunt nuntii ad Ariaeum missi, qui detrectans regnum oblatum secum coniungi iubet Graecos domum redituro. Itaque ad eum proficiscuntur. Postquam foedus inter se fecerunt Ariaeus et Graeci, de itinere consultant, quod alia quam qua venerant via instituendum esse decernunt. Postridie progressi paullulum repente regem propinquum comperiunt. Qui ipsis non minus territus (c. 2.) postero die per legatos inducias petit. Eas commeatu promisso tandem impetrat a Clearcho, mittitque qui Graecos in vicis commeatum praebentes deducerent. In quibus dum commorantur Tissaphernes advenit, tanquam Graecis amicus, collocutusque cum Clearcho ad regem redit ut se deducere domum Graecos pateretur rogaturus (c. 3.). Huius

dum reditum exspectant, Graeci et Ariaeus, ad quem Persae ab rege missi ventitabant, sibi suspecti fiunt. Sed Graecorum iram cohibet Clearchus. Iam Tissaphernes redux cum copiis suis iter cum Graecis ingreditur. Mediae murus. Barbarorum metus ne Graeci loca quaedam occuparent. Artaxerxis frater spurius cum magno exercitu regi auxiliaturus Graecis obviam fit. Iter per Mediam (c. 4.). Ad Zapatam fluvium cum subsisterent, Clearchus diuturnarum suspicionum pertaesus Tissaphernem convenit, reditque ad eum postridie comitate viri captus cum quinque ducibus, viginti centurionibus, et ducentis milibus. Horum unus nuncius cladis rediit, caeteri omnes trucidati. Ariaeo ad castra misso, qui arma posceret, Graeci ferociter respondent (c. 5.). Ducum captorum mores describuntur (c. 6.).

LIB. III.

Insecuta nocte luctu metuque torpentibus Graecis Xenophon Atheniensis somnio excitatus centuriones Proxeni convocat, animisque eorum confirmatis ceteros duces centurionesque excitatum it. Qui postquam omnes convenere, hortante Xenophonte primum novos duces sufficiunt (c. 1.). Deinde convocatis militibus et alii et ipse Xenophon ad virtutem eos cohortantur, quaeque instituto opus esse videretur ut instituantur decernunt (c. 2.). Cum iam profecturi essent Mithradates sub specie amici accedit, sed mox proditor cognoscitur, et cum proficiscentes hostiliter lacesseret repellitur. Hac pugna edocti intelligunt Graeci funditores equitesque sibi necessarios esse, quos instituunt (c. 3.). Quo facto iam melius propulsant Mithradatem denuo insecutum. Larissa et Mespila urbes. Tissaphernem magnis copiis eos persequentem funditorum sagittariorumque ope abigunt. Agminis ratio emendata. Levia cum Tissapherne proelia (c. 4.), qui dehinc aliud iter cum suis ingreditur. Concilium de itinere, quod per Carduchos faciendum esse decernunt (c. 5.).

LIB. IV.

Iter per Carduchos, gentem bellicosissimam, plenum pugnae et laborum (c. 1. 2.). Traiecto Centrite (c. 3.) in Armeniam veniunt, quam hostibus urgentibus peragrantes gelu nivibusque vehementer vexantur (c. 4.), donec in vicos perveniunt plenos omnium honorum (c. 5.). Vnde die octavo profecti Chalybes, Taochos et Phasianos offendunt, quibus fugatis (c. 6.) in Taochorum terram perveniunt, indeque per Chalybum Scythinorumque regiones ad urbem quae vocabatur Gymnias. Ibi duce itineris accepto die quinto in montem Thechem escendunt, unde summa omnes laetitia mare aspiciunt (c. 7.). Iter per Macrones pacatum. Transitus in Colchidem. Colchis obstantibus fugatis Trapezuntem veniunt in urbem Graecam, ubi ludis celebrandis votis se exsolvunt (c. 8.).

LIB. V.

Concilium de reliquo itinere. Mittitur Chirisophus ad naves colligendas. Qui dum abest Xenophon cum aliis modis exercitui providet (c. 1.) tum commeatus causa adversus Drilas partem dimidiam copiarum educit. Vnde post gravem pugnam abeuntes cum commeatu fraus Mysi cuiusdam tuetur (c. 2.). Trapezunte Cerasuntem contendunt pedestri itinere, imbelli turba navigiis imposita. Recensus copiarum et praedae partitio. Huius decimam Apollini et Dianae Ephesiae sacrae duces custodiunt. Xenophon de parte sibi mandata Scillunte postmodo templum Dianae ad Ephesii instar extruxit diesque festos instituit (c. 3.). Cerasunte profecti in Mossynoecorum terram veniunt. Quae gens cum inter se dissideret, iuncta cum altera parte eius societate alteros expugnant eorumque castella partim diripiunt partim incendunt. Situs terrae locorumque munitorum, et mores gentis ferissimi (c. 4.). Iter per Chalybes Tibarenosque ad urbem Graecam Cotyora, Sinopensium coloniam. Cum Cotyoritarum ex agris quem non praebebant

commeatum ipsi sibi comparassent Graeci, legati Sinopensium ea de re minaciter conquerentes adveniunt. Sed eis ita respondet Xenophon ut non illum solum praebere Cotyroritas iuberent, sed etiam alia amicus facerent (c. 5.). Concilium de reliquo itinere, et Sinopensium in eo sententia. Placet navigare, si satis navium praebeant Sinopenses, ad quos legati mittuntur. Urbis in Ponto condendae consilium Xenophontis prohibet Silanus. Purgat se Xenophon pro concione tam huius (c. 6.) quam ducendi ad Phasin exercitus consilii crimine, idemque ut in detestabile quorundam militum facinus animadvertatur et disciplina militaris restituatur auctor est. Iudicium ducum et lustratio exercitus (c. 7.). In illo cum aliis multae impositae sunt tum Xenophonti iniuriarum accusato causa dicenda fuit. Praeclara eius defensio (c. 8.).

LIB. VI.

Cum agros Paphlagonum Graeci depraedarentur, legatos illi mittunt, quibuscum benigne exceptis foedus faciunt. Hinc navigant Sinopen, ubi adest Chirisophus cum triremi. In quem totius exercitus imperium, quod religione impeditus recusaverat Xenophon, confertur (c. 1.). Hinc petunt Heracleam, qua cum ob iniqua postulata exclusi essent, Arcades et Achaeci Chirisopho et Xenophonti irati a ceteris secedunt. Ita trifariam scinditur exercitus, diversis itineribus dehinc profecturus (c. 2.). Arcades cum Calpes portum venissent indeque ex vicinis Thracum Bithynorum agris praedas agerent, ab eis in collem compulsi nec nisi Xenophontis cum suis interventu liberati sunt (c. 3.). Calpes portus descriptio. Ibi cum omnes rursus convenissent, decernitur ut capitis reus foret qui posthac de distrahendo exercitu cogitaret. Inopia commeatus egressuri extis prohibentur, quique exierant magna clade affecti a Xenophonte in castra reducuntur (c. 4.). Postero die cum litassent, Xenophon acie instructa procedit, victisque hostibus (c. 5.)

libere deinde Graeci praedatum exeunt. Cleander harmosta Byzantii cum diu expectatus tandem cum triremibus advenisset, per Dexippum, a militibus quibusdam male acceptum, abalienatur a Graecis, sed a Xenophonte in gratiam revocatus, nisi sacra prohibuissent, ipse deducturus exercitum fuerat. Hinc veniunt Chrysopolin, multa inter viam praeda parta (c. 6.).

LIB. VII.

Anaxibius nauarchus Lacedaemonius auctore Pharnabazo Graecos ex Asia Byzantium elicit. Quo ab eo per fraudem exclusi vi facta irrumpunt, sed Xenophonte suadente rursus egressi ducem accipiunt Coeratadam, qui imperio mox ipse se abdicat (c. 1.). Ducibus de itinere dissentientibus multi milites dilabuntur, Byzantii deprehensos vendit Aristarchus Cleandri successor. Graecis in Asiam reversuris Seuthae Thracis, ad se invitantis exercitum, legati occurrunt: cumque ab Aristarcho Asia eis interdictum esset, Xenophon ad Seuthem proficiscitur conditionem cogniturus (c. 2.). Qua probata omnes praeter Neonem cum suis ad Seuthem contendunt. Vbi benevole excepti postridie hostes opprimunt multaque praeda potiuntur (c. 3.). Dilapsorum hostium vicos igni delet Seuthes, idemque se aliis, ni redeant, facturum minatur. Igitur amicitiam se petere simulantes, nocte repente Graecos, qui propter vim frigoris tecta subierant, invadunt securos, sed repulsi in fidem ab Seuthe tandem recipiuntur (c. 4.). Stipendio fraude Heraclidae a Seuthe non integro numerato (c. 5.), Xenophon in invidiam eorum incurrit tantam ut capitis periculum subiret. Sed crimina in se coniecta oratione purgat, testanturque fidem eius legati Lacedaemoniorum, qui ad bellum cum Tissapherne gerendum usuri Graecorum exercitu venerant. Graeci relinquunt Seuthem quamvis invitum (c. 6.). Vicos suos a Graecis exhauriri aegre ferens Medosades minaciter primum deinde

clementius ut abeant poscit, hortaturque Xenophontem suam ipse operam pollicitus ut stipendii causa Seuthem adeat. Quod faciente illo persolvit Seuthes, acceptum Spartanis tradit Xenophon militibus dividendum (c. 7.). Lampsacum deinde traiciunt, ubi Xenophon Euclidis vatis monitu Iovi Milichio sacrificat. Inde Pergamum profecto Hellas prodit Asidatem divitem Persam, ad quem tollendum egressi primum improspere pugnant, sed die insequenti capiunt ipsum cum opibus, quarum partem accipit Xenophon. Exercitus traditur Thibroni (c. 8.).

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

A.

Δαρείου και Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, I. προεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος, ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρείος και ὑπώπτει τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῶ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν² οὖν προεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, και στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, και τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρείος³ και κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται και συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε⁴ κινδυνεύσας και ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρούσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ

ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
 5 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν
 παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεῖς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν
 6 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροισεν ὡς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρουπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρα-
 σκευότατον λάβοι βασιλέα. ὥδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας
 Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπι-
 βουλεύοντος Τισσαφέρου ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν
 αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρου τὸ ἀρχαῖον ἐκ βα-
 σιλέως δεδομένα, τότε δὲ ἀφειστήκεισαν πρὸς Κύρον
 7 πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρου
 προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, [ἀπο-
 στήναι πρὸς Κύρον,] τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέ-
 βαλεν. ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας
 στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας.
 καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροῖζειν
 στρατεύμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου ἀδελφός
 8 ὧν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ
 Τισσαφέρου ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν
 αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπι-
 βουλὴν οὐκ ἤσθάνετο, Τισσαφέρου δὲ ἐνόμιζε πολε-
 μοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε
 οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κύρος
 ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν

πόλεων ὧν Τισσαφέρου ἐτύγγανεν ἔχων. ἄλλο δὲ 9
 στρατεύμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ'
 ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακε-
 δαιμόνιος φνγάς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κύρος
 ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς.
 ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ
 τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου
 ὁρμώμενος τοῖς Θραξῖ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι
 καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συν-
 εβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ
 Ἑλλήσποντικαὶ πόλεις ἐκούσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω
 τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρατεύμα. Ἀρίστιππος
 δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγγανεν αὐτῷ, καὶ πιεζό- 10
 μενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἐρχεται πρὸς τὸν
 Κύρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν
 μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτως περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντι-
 στασιωτῶν. ὁ δὲ Κύρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρα-
 κισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ
 πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν
 αὐτῷ συμβουλευσῆται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ
 ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατεύμα. Πρόξενον
 δὲ τὸν Βοιωτῖον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας 11
 ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος
 στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν
 τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον
 καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦ, ξένους ὄντας καὶ τούτους,
 ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς
 πολεμήσων Τισσαφέρου ἐν τοῖς φνγάσι τοῖς Μιλησίων.
 καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν Π.

μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλούμενος ἐβα-
 λεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τὸ τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλέαρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον
 ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι
 πρὸς τοὺς οἰκοὶ ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρα-
 τευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει
 τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λα-
 βόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς
 2 ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον
 πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ
 στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς κατα-
 πράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι
 πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπέιδοντο·
 ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρήσαν
 3 εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων
 λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχι-
 λίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντα-
 κοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σο-
 φαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σω-
 κράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους,
 Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τρια-
 κοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ
 οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατενο-
 4 μένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσα-
 φέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἠγησάμενος
 εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται
 ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντα-
 5 κοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσα-
 φέρνου τοὺς Κῦρον στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὗς εἶρημα ὠρμαῖτο ἀπὸ Σάρ-
 δεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον πο-
 ταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶ ἦν
 ἐπτὰ ἐξευγμένη πλοιοῖς. τούτου διαβάς ἐξελαύνει διὰ 6
 Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ὀκτώ εἰς Κολοσσάς,
 πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα
 ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θεταλὸς
 ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους,
 Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ολυνθίους. ἐντεῦθεν
 ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κε-7
 λαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κῦρος βασίλεια ἦν καὶ παραδει-
 σος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν
 ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἑαυτὸν τε καὶ
 τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίαν-
 δρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασι-
 λειῶν· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ
 καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ 8
 ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρο-
 πόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει
 εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἔστιν
 εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων
 ἐκδεῖραι Μαρσίαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας,
 καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρον ὅθεν αἱ πηγαί·
 διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσίνας. ἐνταῦθα
 Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπ-9
 εχώρει, λέγεται οἰκοδομηθῆναι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ
 τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος
 ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος

φυγὰς] ἔχων ὀπίστας χίλιους καὶ πελταστὰς Θωράκας
 ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητὰς διακοσίους. ἅμα δὲ
 καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακούσιος ἔχων ὀπίστας τρια-
 κοσίους, καὶ Ἰσοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπίστας χίλιους.
 καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλή-
 νων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμ-
 10 παντες ὀπίσται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ
 ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην.
 ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς
 τὰ Ἀνκία ἐθύσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν
 στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος.
 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα
 εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς
 11 τῇ Μυσίᾳ γῶραι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν
 οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς
 στρατιώταις ὀφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν,
 καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ
 ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δηλὸς ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ
 ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
 12 ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύραξ ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ
 Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ
 δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπ-
 ἔδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κί-
 λισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπεν-
 δίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῇ Κιλικίᾳ.
 13 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα
 εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ
 τὴν ὁδὸν κρήνη ἢ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν

βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι
 οἶνον κεράσαι αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς 14
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται
 δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδείξαι τὸ στρατεύμα
 αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδείξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν
 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε 15
 δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω
 ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ.
 ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν
 Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος
 καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει 16
 οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρ-
 ἤλαντον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα
 δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελάντων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κί-
 λισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ
 καὶ γιγῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας
 ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας 17
 τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίργρητα
 τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέ-
 λευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν
 φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ
 ἐπεὶ ἐδάμπηξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ
 τούτου θάττον προϊόντων σὺν κρημνῇ ἀπὸ τοῦ αὐτο-
 μάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκη-
 νάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα 18
 ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς κατα-
 λιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἑλληνες σὺν γέλωτι
 ἐπὶ τὰς σκηνας ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμ-
 πρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε.

Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρ-
 19 βάρους φόβον ἰδῶν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 τρεῖς παρασάγγας εἰκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας
 πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντε-
 20 υθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρα-
 σάγγας τριάκοντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε δια-
 Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν
 ταχίστην ὁδὸν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ (τοὺς) στρατιώτας
 οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων
 ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρα-
 σάγγας εἰκοσι καὶ πέντε εἰς Θόανα, πόλιν οἰκουμένην,
 μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας
 21 τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγα-
 φέρην, φοινικιστὴν βασιλείου, καὶ ἕτερόν τινα τῶν
 ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.
 ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ
 εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος
 εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυνεν. ἐλέγετο δὲ καὶ
 Συνένεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβο-
 λήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὑστεραία
 ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἶη Συνένεσις τὰ
 ἄκρα, ἐπεὶ ἤσθητο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεύμα ἦδη ἐν
 Κιλικίᾳ ἦν εἰσὼ τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἦκουε
 22 περιπλεύσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν
 ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς
 σκηνὰς οὓς οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατ-
 ἔβαιναν εἰς πεδίου μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ
 δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ

δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίην καὶ κέγγρον καὶ πυρούς
 καὶ κριθὰς φέρει. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρόν καὶ
 ὑψηλὸν πάντη ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβάς 23
 δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσοὺς, τῆς Κι-
 λικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἐνθα ἦν τὰ
 Συνένεσιος βασιλεία [τοῦ Κιλικίων βασιλέως]· διὰ μέσου
 δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο
 πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦν- 24
 τες μετὰ Συνένεσιος εἰς χωρίον ὄχυρόν ἐπὶ τὰ ὄρη
 πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ
 παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσοῖς.
 Ἐπύαξα δὲ ἡ Συνένεσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε 25
 ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ
 τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μένωνος
 στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς
 τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέν-
 τας καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα
 οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν
 δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἦκου, 26
 τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσοὺς] διήρπασαν, διὰ τὸν
 ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασι-
 λεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κῦρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν
 πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συνένεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ
 δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πῶ κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς
 χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἤθελε, πρὶν
 ἢ γυνὴ αὐτὸν ἐπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ 27
 ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συνένεσις μὲν ἔδωκε
 Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κῦρος δὲ
 ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον

χρυσοχάλινον καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολήν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάξεσθαι· τὰ δὲ ἠρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν πού ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἰκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτεον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, 2 ἐπεὶ ἄρξαιτο προΐεναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπερωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύνησεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ 3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ μεφεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυνάθησα, ἀλλ' 4 εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θράκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωροῦμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖν αὐτὸν ἀνθ' 5 ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορευέσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φίλῃ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευ-

σάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅτι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φίλιαν εἰλόμην, ἀλλ' 6 ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔφουμαι καὶ ὅτι ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ᾧν οὐκ ἂν ἰκανὸς [οἶμαι] εἶναι οὐτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὐτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου 7 καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορευέσθαι] ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασιώνος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον. Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετ- 8 ἐπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἠθέλε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι.] μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς δ' 9 ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλούμενον, ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κῦρος δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἐτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκείνος ἐτι ἡμῖν μισθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε 10

καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν
 μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα
 ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιὼς μὴ λαβῶν με
 11 δίκην ἐπιθῆ ἂν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι. ἐμοὶ
 οὐν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν
 ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ
 τούτων. καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτεόν μοι
 δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα μενούμεν, εἴ τε ἤδη
 δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως
 τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρα-
 12 τηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ
 μὲν ἄξιος φίλος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς
 ᾧ ἂν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἰππικὴν
 καὶ ναυτικὴν ἢ πάντες ὁμοίως ὁρῶμεν τε καὶ ἐπιστάμε-
 θα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθ-
 ἦσθαι. ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον
 13 εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου ἀνί-
 σταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἂ ἐρίγνω-
 σκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες
 οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν
 14 καὶ ἀπιέναι. εἰς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν
 ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγὸς
 μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἴ μὴ βούλεται Κλέ-
 αργος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι — ἢ δ'
 ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συ-
 σκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς
 ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν
 Κύρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ
 μηδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι
 δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσῃσι

μήτε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς
 καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦ-
 τα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαργος εἶπε τοσοῦτον. Ὡς 15
 μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
 δεῖς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦ-
 το οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὄν ἂν ἐλησθε πεί-
 σομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρ-
 χεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
 πων. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν 16
 εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ
 πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιούμενον, ἐπιδεικνὺς δὲ
 ὡς εὐήθεις εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαι-
 νόμεθα τὴν προᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσο-
 μεν ὄν ἂν Κύρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν
 κελεύειν Κύρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν 17
 ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἢ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς
 ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι
 ᾧ δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται
 ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπιῶν Κύρου
 λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. ἀλλ'
 ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι 18
 ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον οὔτινες ἐπιτήδαιοι σὺν
 Κλεάρῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι·
 καὶ ἐὰν μὲν ἢ προᾶξις ἢ παραπλησία οἷαπερ καὶ πρόσθεν
 ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους
 εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ 19
 μείζων ἢ προᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονω-
 τέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς
 ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ
 καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα

καὶ ἀπίοντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας 20 πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούοι Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οἷν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ἦ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἦν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερωῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Φάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρω παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἤγειτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἰκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον [ὅτε Τισσαφέρνει φίλη

ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρω πρὸς αὐτόν]. παρῆν δὲ 3 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἑστρατήγει παρὰ Κύρω. αἱ δὲ νῆες ὄρμουν παρὰ τὴν Κύρον σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας 4 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἴσαν δὲ ταῦτα δύο τεῖχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. διὰ μέσον δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κάρος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἄπαν δὲ τὸ μέσον τῶν τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τεῖχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δ' ἦσαν πέτραι ἠλίβατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεισαν πύλαι. ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς 5 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίας πύλαις, ὅπερ ᾔετο ποιῆσειν ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλαυεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυριάndon, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὄρμουν αὐτόθι ὀγκάδες πολλαί.

7 ἔνταυθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς
 [στρατηγός] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς
 πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν,
 ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι
 τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόν-
 τας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς
 βασιλέα εἰς Κύρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν
 ἀφανεῖς, διήλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κύρος τριή-
 ρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠύχοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς
 8 ληφθῆναι, οἱ δ' ὤκτειρον εἰ ἀλώσονται. Κύρος δὲ
 συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν, Ἀπολελοίπασιν
 ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστά-
 σθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπη οἴχον-
 ται· οὔτε ἀποπεφύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε
 ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ
 ἔρωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως
 μὲν ἂν παρῆ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βού-
 ληται, συλλαβῶν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρή-
 ματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους
 εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε
 αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρού-
 μενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στέρησονται, ἀλλ' ἀπολήψον-
 9 ται τῆς πρόσθεν ἕνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνας, εἰ τις καὶ ἀδυμότερος
 ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν
 ἠδίου καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα
 τὸ εὖρος πλέθρον, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ
 πρατέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν

οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς
 ἐσκήρουν Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομένα.
 ἔντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριά-10
 κοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ
 εὖρος πλέθρον. ἔνταυθα ἦν τὰ Βελέστος βασιλεία
 τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ
 καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὄφρα φύουσι. Κύρος δ'
 αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν. ἔντεῦθεν 11
 ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα
 ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων
 σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι ὤκειτο μεγάλη καὶ εὐδαί-
 μων Θάψακος ὄνομα. ἔνταυθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε.
 καὶ Κύρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλή-
 νων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς
 Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρα-
 τιώταις καὶ ἀναπεῖθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες 12
 ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχα-
 λέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι
 ταῦτ' εἰδότες κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν
 μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις με-
 τὰ Κύρου ἀναβᾶσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου],
 καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος
 τοῦ πατρὸς Κύρου. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγ-13
 γελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δῶσειν πέντε
 ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὶ εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν
 μισθὸν ἐντελῆ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας
 εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 οὕτως ἐπέσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή-
 σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔψονται Κύ-
 ρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν

14 ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, εἴν μοι πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ βασιλείᾳ· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅτι οἱ
 15 ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσανται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις, οὔσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψηφίσανται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν ἅπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς [μόνοις πειθόμενοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλον οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς
 16 φίλοι τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθητο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε
 17 ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλίσι μεγάλας ὄντες ἠύχοντο αὐτὸν εὐτυχεῖν, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ ἅπαν· καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν
 18 μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἴ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προτῶν κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ. ἐδόκει δὲ θεῶν εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς

βασιλεύσουσι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας 19 σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεσταὶ σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξε- V. λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίου ἅπαν ὁμαλὴ ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πλήρης· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι 2 ἄγριοι, πολλαὶ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλαι· ἐνήσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵπποις ἐνίοτε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θάττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι, ταῦτόν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵπποις θηρῶν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες 3 τῶν ἵππεων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἴρουσα, ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὠτίδας ἂν τις ταχὺ ἀνιστῆ ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἤδιστα ἦν. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας 4 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκην ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιεορεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ

δέομαρ τινός, id kedat
 keushie

Μάσκα κύκλω. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ
 5 ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς ἐρήμους
 τρισκαίδεκα παρασάγγας ἐνεπήκοντα τὸν Εὐφράτην
 ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας.
 ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώ-
 λετο. ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν
 δένδρον, ἀλλὰ ψιλή ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοι-
 κοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες
 καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλουν καὶ
 6 ἀνταγοράζοντες σίτον ἔξω. τὸ δὲ στρατεύμα ὁ σίτος
 ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Ἀυδία
 ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων
 ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. ὁ δὲ σίγλος δύναται
 ἐπὶ ὀβολοῦς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικῶν· ἡ δὲ καπίθη
 δύο χοίνικας Ἀττικὰς ἔχωρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ
 7 στρατιῶται διεγίγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν
 οὓς πᾶν μακροῦς ἤλανθεν, ὅποτε ἢ πρὸς ὕδωρ βού-
 λοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενο-
 χωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου
 ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ
 εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λα-
 βόντας τοῦ βαρβαρικῷ στρατοῦ συνεκβιβάξαι τὰς
 8 ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν,
 ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς
 κρατίστους συνεπισπεῦσαι. τὰς ἀμάξας. ἐνθα δὴ μέ-
 ρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. ῥίψαντες γὰρ
 τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστημῶς,
 ἴεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ
 πρᾶνοῦς γηλόφου, ἔχοντες τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας
 καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στραπτοῦς

περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθύς
 δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θᾶττον
 ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμεσαν τὰς ἀμάξας. τὸ 9
 δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπεύδων πᾶσαν τὴν
 ὁδὸν καὶ οὐ διατρέβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκα ἢ
 τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν
 θᾶττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευωτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖ-
 σθαι, ὅσῳ δὲ σχολαίτερον, τοσούτῳ πλέον συναγείρε-
 σθαι βασιλεῖ στρατεύμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσ-
 ἔχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας
 καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὔσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν
 καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἴ τις διὰ
 ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου 10
 ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐ-
 δαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνθη· ἐκ ταύτης
 οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίας δια-
 βαίνοντες ὧδε. διφθέρας ἄς εἶχον στεγᾶσματα ἐπίμπλα-
 σαν χόρτου κούφου, εἴτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὡς
 μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέ-
 βαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς
 βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σίτου
 μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. ἀμφι- 11
 λεξάντων δὲ τι ἐνταῦθα τῶν τε Μένωνός του στρα-
 τιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου ὁ Κλεάρχος κρίνας ἀδικεῖν
 τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς
 τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρα-
 τιῶται ἐγαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ.
 τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλεάρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν 12
 τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκευάμενος τὴν ἀγορὰν
 ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηπὴν διὰ τοῦ Μένωνος

στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κύρος δὲ οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλανε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὡς εἶδε Κλέαρχον διελάνοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἴτα πολλοί, κραυγῆς γενο-
 13 μένης, ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θρακῆς καὶ τοὺς ἰππέας οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετραράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θρακῆς, ἤλανε ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπλήχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ
 14 πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος — ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσίων καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν — εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλέαρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐγαλέπαινε ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστα-
 15 σθαι. ἐν τούτῳ δὲ ἐπήει καὶ Κύρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ
 16 μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὔτοι οὓς ὄρατε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ
 17 ὄντων. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ πανσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.

Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἰχνη ἵππων καὶ VI. κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίῳ ἵππων. οὔτοι προϊόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περ-
 2 σῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ-
 αλλαγίς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίῃ ἰππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακόντας ἰππέας ἢ κατακάνοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἔλοι καὶ κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας νομίσας
 3 ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἰππέας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλεῖα ὅτι ἦξοι ἔχων ἰππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἰππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κύρος συλλαμβά-
 4 νει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρ-
 σας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγούς ἐκέλευσεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὄπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαρόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ καὶ εἶσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε
 5 καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρητον

6 ἦν. ἔφη δὲ Κύρον ἀρχεῖν τοῦ λόγου ὧδε. Παρεκάλεσα
 ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅτι
 δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο
 πράξω περὶ Ὀρόντα τοιούτου. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν
 ὁ ἐμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς,
 ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὅτι σε ἠδίκησα; ἀπεκρί-
 νατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κύρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον,
 ὡς αὐτός σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος
 ἀποστὰς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησας τὴν ἐμὴν χώραν ὅτι
 ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κύρος, ὅπου
 αὐτὸς ἐγνώσ τὴν σπαντοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς
 Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας
 ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκας μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ
 8 ταῦθ' ὁμολογεῖ ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κύρος,
 ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι
 φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν
 ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κύρος αὐτόν, Ὅμολογεῖς οὖν
 περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ
 Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κύρος, Ἐπι οὖν
 ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ
 πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ὦ Κύρε,
 9 σοὶ γ' ἂν ποτε ἐτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κύρος εἶπε τοῖς
 παροῦσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα
 δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι
 γνώμην ὅτι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμ-
 βουλευώ ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐμποδῶν ποιεῖσθαι ὡς

τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῇ
 ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντὰς φίλους
 εὖ ποιεῖν. ταύτη δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους 10
 προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος Κύρου ἔλαβον
 τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες
 καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη.
 ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ
 τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον
 ἄγοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηνὴν εἰσῆχθη 11
 τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα
 οὔτε ζῶντα Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώ-
 ποτε οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκάζον
 δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς VII.
 τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύ-
 ρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων
 ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν
 ἐπιούσαν ἑὸ ἤξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχού-
 μενον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως
 ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου,
 αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. ^{ausstellen} μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν 2
 ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρῃ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ με-
 γάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείας
 στρατιάς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ
 λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν
 μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε.
 Ὡς ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3
 συμμαχοὺς ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείτ-
 τους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσ-
 ἔλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας

ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε
 ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων
 4 καὶ ἄλλων πολλαπλασίω. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον
 ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος
 πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνά-
 σχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἶους ἡμῖν
 γνωσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ
 ἀνδρῶν ὄντων]· καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν
 τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ξηλωτὸν
 ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ'
 5 ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν
 φηγᾶς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε, Καὶ μὴν, ὦ
 Κύρῃ, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν
 τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὖ γένη-
 ται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἐμοὶ δὲ οὐδ' εἰ
 μεμνήθῃ τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα
 6 ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρῳ, Ἄλλ' ἔστι μὲν
 ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβριάν
 μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς
 δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων
 7 πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν
 δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους
 τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ
 οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται,
 ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων
 8 καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκού-
 σαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐξήγγελλον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναί τι σφίσι
 ἔσται, εἰάν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλᾶς ἀπάντων τὴν

γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι-9
 περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάτ-
 τεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὠδέ πως ἤρετο
 τὸν Κύρῳ· Οἶε γὰρ σοὶ μαχεῖσθαι, ὦ Κύρῃ, τὸν ἀδελ-
 φόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κύρῳ, εἴπερ γε Δαρείου καὶ
 Παρυσάτιδος ἔστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ
 ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὲ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς 10
 ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία,
 πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ
 Κύρῳ βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανη-
 φόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι 11
 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἰππεῖς, ὧν Ἀρτα-
 γέρσης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρ-12
 χοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γωβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ
 ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν
 καὶ πενήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑπέστησε τῆς μάχης
 ἡμέραις πέντε, ἐν Φοινίκῃς ἐλαύνων. ταῦτα δὲ ἠγγελλον 13
 πρὸς Κύρῳ οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ τῶν πολεμίων] παρὰ
 μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην
 οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἠγγελλον·
 ἐντεῦθεν δὲ Κύρῳ ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας 14
 τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλλη-
 νικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ὤρετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
 μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦ-
 του τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυαὶ
 πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ 15

τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας
μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἐνθα αἱ διώρυγες, ἀπὸ τοῦ
Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσιν· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν
εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ
ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην,
διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐπει-
σιν.] ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ
τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος·
16 ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ [μέγας] ἀντὶ
ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα.
ταύτην δὲ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρ-
17 ἦλθε καὶ ἐγένοντο εἰσὼ τῆς τάφρου. ταύτη μὲν οὖν
τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων
φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴσση πολλά.
18 ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμπρακιώτην
μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικούς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἐν-
δεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας προθυόμενος εἶπεν αὐτῷ
ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶ-
πεν, Οὐκ ἄρα ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖ-
ται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχυοῦμαι σοι
δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ
19 παρήλθον αἱ δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ
ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κῦρου στράτευμα διαβαίνειν, ἔδοξε
καὶ Κῦρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεργνωκέναι τοῦ μάχεσθαι·
ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον.
20 τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν
ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ
πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὀπλων
τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.
VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν καὶ πλη-

σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἐμελλε καταλύειν, ἠνίκα Πα-
τηγγῆας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προ-
φαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ
εὐθύς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ
ἐλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσ-
έρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἐνθα δὲ πολὺς
τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ 2
πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσειν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε κατα- 3
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν καὶ ἀνα-
βὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς
τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστα-
σθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἐνθα δὲ σὺν πολλῇ 4
σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος
ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος,
οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στράτευμα]
τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
βαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέ-
αρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελτα-
στικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κῦρου ὑπαρχος
καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου 6
ὅσον ἑξακόσιοι (κατὰ τὸ μέσον), ὀπλισμένοι θώραξι
μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν
Κῦρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν
μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας
ψιλᾶς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. οἱ 7
δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κῦρου] εἶχον καὶ προμετω-
πίδια καὶ προστερονίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς
Ἑλληνικᾶς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω 8
καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο,
ἐφάνη κοινοροτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ συχνῷ

ὑστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγγίνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγγίνοντο. 9 καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων. Τισσαφέρους ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπίται σὺν ποδήροσι ξυλίταις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεις, ἄλλοι τοξοῖται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ 10 ἔθνος ἐπορεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συγρὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς 11 τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόψοντα. ὁ μὲντοι Κῦρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγὴ ἀλλὰ σιγὴ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἠσυχῆ 12 ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίργητι τῷ ἐρημηεὶ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέττασι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄρειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· 13 κἂν τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται. ὁρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἕξω ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἕξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἠθέλεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἐκατέρωθεν, γὰρ δὲ Κῦρος 14 ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν

τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προῆει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάτετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πᾶν πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεῖτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 15 πελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἰ τι παραγγέλλοι ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων 16 θορόβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἴοντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρουβος εἶη. ὁ δὲ [Κλεάρχος] εἶπεν ὅτι σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὅς ἐθανύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας Ἀλλὰ 17 δέχομαι τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διεχέτην τὴν φάλαγγα ἀπ' ἀλλήλων ἠνίκα ἐπαύμιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἵεναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύναινε τι τῆς φάλαγγος, 18 τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. [λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούπησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19 δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20 τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠμιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν

μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
 21 ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. Κύρος δ' ὄρων
 τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας,
 ἠθόμενος καὶ προσκυνούμενος ἦδη ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν,
 οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων
 τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἰππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο
 ὅτι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἦδει αὐτὸν ὅτι μέσον
 22 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν
 βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγούνται,
 νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἦν ἢ ἡ
 ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν,
 23 ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. καὶ βασι-
 λεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιάς ὅμως ἕξω
 ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς
 αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις
 24 ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. ἔνθα δὴ Κύ-
 ρος δείσας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φρυγὴν
 ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς
 25 τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν, ὡς
 δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
 κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάντων ὀλίγοι
 ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι
 26 καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ
 τὸ ἀμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
 εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὄρω ἴετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖε κατὰ
 τὸ στέφνον καὶ τιρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι
 Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλ- 27
 μὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ
 Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν
 τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ'
 ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ
 οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἄρτα- 28
 πάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σιηπτούχων [θερά-
 πων] λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, κατα-
 πηθήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 29
 φασὶ βασιλέα κελευσάτι τινα ἐπισφάζαι αὐτὸν Κύρῳ,
 οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάζασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην·
 εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια
 καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
 ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

Κύρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὦν Περ- IX
 σῶν τῶν μετὰ Κύρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλι-
 κώτατος τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων
 ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
 πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὦν ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
 τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα
 κράτιστος ἐνομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περ- 3
 σῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἔνθα
 πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἂν τις, αἰσχρὸν
 δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκούσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ 4
 παῖδες καὶ τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι,
 καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες
 μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κύρος 5
 αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι,
 τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων
 μᾶλλον πείθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς

ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς
 τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλο-
 6 μαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ
 ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέν-
 τοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην
 οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ
 ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς εἶχε,
 τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα
 7 πολλοὺς μακαριστὸν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ
 τοῦ πατρὸς σατραπίης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς με-
 γάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων
 ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίου ἀθροί-
 ζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστον
 ποιοῖτο, [εἰ τῷ σπείσαιο] καὶ εἰ τῷ συνθοῖτο καὶ εἰ
 8 τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδαμῶς ψεύδεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπί-
 στενον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτροπέμεναι, ἐπίστενον
 δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πολέμιος ἐγένετο, σπείσαιμέ-
 νου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἂν παρὰ τὰς σπονδὰς πα-
 9 θεῖν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πῦσαι
 αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κύρον εἴλοντο ἀντὶ Τισσαφέρου
 πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-
 10 γοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ
 ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ
 ἅπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους
 11 γένοιτο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. φανερὸς δ' ἦν καὶ
 εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν
 πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὡς
 εὐχοῖτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἕστε νικῶν καὶ τοὺς εὐ-
 12 καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν
 πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύ-

μησαν καὶ χορήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα
 προέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν τις εἴποι ὡς τοὺς 13
 κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγελᾶν, ἀλλὰ ἀφει-
 δέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο· πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ
 τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλ-
 μῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ
 ἐγένετο καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς
 πορεύεσθαι ὅπῃ τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅτι προχωροῖη.
 τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὠμολόγητο δια- 14
 φερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς
 Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς
 ταύτας τὰς χώρας οὓς ἑώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν,
 τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας,
 ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι 15
 τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς
 δούλους τούτων ἀξιῶν εἶναι. τοιγαροῦν πολλὴ ἦν
 ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθέλοντων κινδυνεύειν, ὅπου τις
 οἶοιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ 16
 τις φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παν-
 τὸς ἐποιεῖτο τούτους πλουσιωτέρας ζῆν ποιεῖν τῶν ἐκ
 τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ 17
 δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῶ
 ἐχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, οἱ χρημάτων
 ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἐγνωσαν κερδαλεώτερον
 εἶναι Κύρῳ καλῶς ὑπάρχειν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος.
 ἀλλὰ μὴν εἰ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρετή- 18
 σαιεν, οὐδενὶ πάποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν προθυμίαν.
 τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς ἔργου Κύρῳ
 ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δὲ τινα ὀρώη δεινὸν ὄντα οἱ- 19
 κονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι

χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα ἂν πάποτε
 ἀφείλετο, ἀλλ' αἰεὶ πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἡδέως
 ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὅσα ἐπέπατό τις
 ἤμιστα Κῦρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανε-
 ρῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι
 20 τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. φίλους γε μὴν
 ὅσους ποιήσαιο καὶ εὐνοὺς γνῶντας καὶ ἱκανοὺς
 κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅτι τυγχάνοι βουλόμενος κατ-
 εργαζέσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κρᾶτιστος· δὴ
 21 γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὐπερ αὐτὸς
 ἔνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ
 αὐτὸς ἐπεῖρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κρᾶτιστος εἶναι
 22 τούτου ὅτου αἰσθάνοιτο ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα. δῶρα
 δὲ πλείστα μὲν οἶμαι εἰς γε ἀνῆρ ἐλάμβανε διὰ πολλὰ
 ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου,
 23 πρὸς τοὺς τρόπους ἕκαστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα
 ὀρῶν ἕκαστον δεόμενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ
 πέμπτοι τις ἢ ὡς εἰς πόλεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμόν,
 καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ
 σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους
 δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομί-
 24 ζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποι-
 οῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος
 ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ
 προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ
 25 ἀγαστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεῖς
 πολλάκις ὁπότε πάνυ ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ
 πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον
 οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖταιί σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν
 26 σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους

ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
 κελύων τὸν φέροντα, Τούτοις ἦσθη Κῦρος· βούλεται
 οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος 27
 πάνυ εἴη, αὐτὸς δὲ δύναιτο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ
 πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, δια-
 πέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
 ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ
 πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε 28
 πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν
 τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖ οὗς τιμᾶ. ὥστε
 ἐγὼ μὲν γε ἐξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων
 πεφιλησθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον 29
 δὲ τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κῦρου δούλου ὄντος
 οὐδεὶς ἀπῆει πρὸς βασιλέα, πλην Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὄν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἠῦρε
 Κῦρον φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κῦρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κῦρον ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιωτέρας
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὐνοὺς καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31
 γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι
 ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κῦρου] πλην Ἀρσίου·
 οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ
 ἵππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἦσθητο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν
 ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο.

Ἐνταῦθα δὴ Κῦρον ἀποτέμενται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
 χεὶρ ἢ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων

εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν
 μετὰ Ἀρκαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ
 αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ὠρμητο·
 2 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασι-
 λεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπά-
 ζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν
 3 σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. ἡ δὲ Μι-
 λησία [ἦν νεωτέρα ἢ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα
 ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὄπλα ἔχοντες καὶ ἀντιπαχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρπάζοντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσω-
 σαν καὶ τᾶλλα ὁπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ
 4 ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα
 στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὡς πάντα
 νικῶντες], οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.
 5 ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ
 ἤκουσε Τισσαφέρου ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ'
 αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνθα
 δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συν-
 τάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέ-
 σασ, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινὰς ἢ πάντας
 6 ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆζοντες. ἐν τούτῳ καὶ
 βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων πάλιν ὡς ἐδόκει ὀπίσθεν.
 καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς
 ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ
 μὲν οὐκ ἤγεν, ἢ δὲ παρήλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος
 ταύτῃ καὶ ἀπήγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ

[κατὰ τοὺς Ἕλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρην
 καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρης ἐν τῇ πρώτῃ
 συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν
 κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστᾶς· διελαύνων δὲ κατέκανε
 μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόν-
 τιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν
 πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν 8
 Τισσαφέρης ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ
 ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν
 Ἑλλήνων ἐκεῖ συντηγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν
 συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυ- 9
 μον τῶν Ἑλλήνων κέρασ, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ
 προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρασ καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέ-
 ρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσ-
 σειν τὸ κέρασ καὶ ποιήσασθαι ὀπίσθεν τὸν ποταμὸν.
 ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρ- 10
 αμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἰντίαν τὴν
 φάλαγγα ὡσπερ τὸ πρῶτον μαχόμενος συνήει. ὡς δὲ
 εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους,
 αὐτίθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ
 τὸ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ 11
 πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι
 κόμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ 12
 γὰρ τῆς κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ
 ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἰπέων ὁ
 λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν.
 καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυ-
 σοῦν ἐπὶ πέλτῃ [ἐπὶ ξύλῳ] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ 13
 ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν
 λόφον οἱ ἰπέες· οὐ μὴν ἔτι ἀθροοὶ ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν·

ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 14 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν
 15 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ-
 γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀπὸ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπὸ
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤθεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἰκάζον ἢ διώκοντα οἰχέσθαι ἢ καταληψόμενον τι
 17 προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μεί-
 ναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγουντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνουῦν-
 18 ται ἀμφὶ δορηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς
 ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ
 τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρησμένα καὶ
 εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύ-
 ρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἰ ποτε
 σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἐνδεια, διαδοίη τοῖς Ἕλλη-
 σιν — ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσιοι [ὡς ἐλέγοντο] ἅμα-
 19 ξαι — καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήπρασαν. ὥστε
 ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγένοντο.

B.

[Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε I.
 ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ
 ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος
 ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ
 Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ
 Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] [ἅμα 2
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι
 Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα ὅτι χρὴ ποιεῖν
 οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμέ-
 νοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προίεναι εἰς τὸ πρό-
 σθεν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὄρμῃ ὄντων 3
 ἅμα ἠλίφ' ἀνέχοντι ἤλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρ-
 χων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς
 ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀρταίος
 δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρ-
 βάρων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὄρμητο, καὶ λέγοι ὅτι ταύ-
 την μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν
 ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ
 ἤλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4
 Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ
 τάδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετε-
 λεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀρταίῳ ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε
 βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἐτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ

μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελ-
 λόμεθα δὲ Ἀρμιάω, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον
 τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικώ-
 5 των καὶ τὸ ἄρχεῖν ἐστί. ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς
 ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ
 Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβού-
 6 λετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀρμιάου. οἱ μὲν ὄχοντο,
 Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο
 σίτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς
 βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες
 ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὗ ἢ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς
 πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν
 τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι
 καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ
 καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὖσαι· οἷς
 πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέ-
 7 ραν. καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρ-
 χονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρουσι κήρυκες οἱ
 μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἰς Ἕλληνα,
 ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρουσι ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων·
 καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
 σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι
 βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει
 καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα λόντας ἐπὶ
 τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγα-
 9 θόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ
 Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος
 τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα
 παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρα-

τηροί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄρι-
 στον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτόν
 τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε
 γὰρ θυόμενος. ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρ- 10
 κὰς πρεσβύτατος ὦν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ
 τὰ ὄπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ'
 ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θανμάζω πότερα ὡς κρατῶν
 βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ
 μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτόν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν
 ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἐσται
 τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῶ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς 11
 ταῦτα Φαλῖνος εἶπε, Βασιλεὺς νικῶν ἡγείται, ἐπεὶ
 Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῶ ἐτι τῆς ἀρχῆς ἀντι-
 ποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν
 μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων
 καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν
 ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι.
 μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν, ὦ Φαλῖνε, 12
 νῦν, ὡς σὺ ὀρᾶς, ἡμῖν οὐδὲν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ
 μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα
 ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα
 καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα
 ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τού-
 τοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχόμεθα. ἀκού- 13
 σας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ
 φιλοσόφῳ μὲν εἰκασ, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀγά-
 ριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὦν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν
 ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἄλλους 14
 δὲ τινὰς ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακισμένους ὡς καὶ Κύρω
 πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο,

εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι
 χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέ-
 15 ψαιντ' ἂν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώ-
 τησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπο-
 λαβῶν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
 16 σὺ δ' ἡμῖν εἶπε τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ
 Φαλῖνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες· σύ τε γὰρ Ἕλληνα εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες
 ὄσους σὺ ὄρας· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
 17 βουλευόμεθά σοι τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ
 οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅτι σοι δοκεῖ
 κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἴσκει
 εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε
 πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ
 ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐ-
 τοῖς τάδε. οἴσθη δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι
 18 ἢ ἂν συμβουλεύσης. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο
 βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα
 συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες
 μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ
 19 τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυριάων
 ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστί σωθῆναι πολεμοῦντας βασι-
 λεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδίδουαι τὰ ὄπλα· εἰ δὲ τοι
 μηδεμίᾳ σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμ-
 20 βουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. Κλέαρχος δὲ
 πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις·
 παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ
 μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶ-
 ναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ
 δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα

ἢ ἄλλῳ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε, Ταῦτα μὲν 21
 δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε
 βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν,
 προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ
 τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἶσιν ἢ ὡς πολέ-
 μου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἐλέξεν, 22
 Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτα
 δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ
 Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, Ἦν μὲν μένωμεν, σπον-
 दाί, ἀπιούσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν 23
 ἠρώτησε, Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ
 ταῦτα πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιούσι
 δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος. ὅτι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηγε.

Φαλῖνος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ II
 παρὰ Ἀριαίου ἦγον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους,
 οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελύει τῆς νυκτός.
 εἰ δὲ μή, ἀγχιον πρὸς ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος 2
 εἶπεν, Ἀλλ' οὕτω χρῆ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἦκαμεν, ὥσ-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν
 οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅτι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τοις εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέ- 3
 σας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἐλέξε τοιάδε. Ἐμοί,
 ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἵεναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνωτο
 τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνωτο· ὡς γὰρ ἐγὼ
 νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης
 ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ
 πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν

δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτηδεῖα οὐκ
 ἔστιν ἔχειν· ἵεναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνν
 4 καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. ὣδε οὖν χρῆ ποιεῖν· ἀπιόντας
 δειπνεῖν ὅτι τις ἔχει· ἐπειδὴν δὲ σημήνη τῷ κέρατι
 ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύ-
 τερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ
 ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς
 5 τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίουν οὕτω.
 καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐπέιδοντο, οὐχ ἐλό-
 μενοι, ἀλλὰ ὀρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν
 6 ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. [ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ
 ἦν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης
 σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενηκόντα, παρασάγγαι πέντε καὶ
 τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πενήκοντα καὶ
 ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο
 εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]
 7 ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ
 ἔχων τοὺς τε ἰππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετραρά-
 κοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ἤντο-
 8 μόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγεῖτο
 κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνουῦ-
 νται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν
 ἐκείνου στρατιάν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει
 θέμενοι τὰ ὄπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
 τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον· καὶ ὤμοσαν οἱ τε Ἑλλη-
 νες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι
 μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ
 9 βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἠγγέσθαι ἀδόλως. ταῦτα
 δ' ὤμοσαν, σφάζαντες ταῦρον καὶ κάρπον καὶ κριὸν

εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἑλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ
 βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ 10
 Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπεὶ περὶ ὁ αὐτὸς ὑμῖν
 στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ
 τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἢ περὶ ἦλθομεν ἢ ἄλλην
 τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω. ὁ δ' εἶπεν, 11
 Ἦν μὲν ἦλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ
 ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπι-
 τηδεῖων. ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω
 οὐδὲ δεῦρο ἴοντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν λαμ-
 βάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδα-
 πανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορευέσθαι μακροτέραν
 μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδεῖων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον 12
 δ' ἡμῖν τοὺς πρῶτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα
 μακροτάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπάσωμεν τοῦ
 βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν
 ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς
 ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατευμάτι οὐ τολ-
 μήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται
 ταχέως πορευέσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδεῖων σπα-
 νιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 13
 ἢ ἀποδραῖναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε
 κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ
 ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἤξειν ἅμα ἠλίῳ δύ-
 νοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο
 μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πο- 14
 λεμίους ὄραν ἰππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ μὴ
 ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ
 Ἀριαῖος, ἐτόγγανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

15 ἐτέρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 ᾧ δὲ ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποι ὅτι οὐκ ἵππεῖς εἶεν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
 εὐθύς ἐγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς ποῦ ἐστρατοπεδεύετο
 βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ
 16 πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγρευ·
 ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους
 ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψε ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε,
 φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύρωρον ἄγων
 ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτας κώμας τοὺς
 πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ
 τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρώτοι ὁμῶς τρόπῳ τινὶ
 ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες
 ὡς ἐτύγγανον ἕκαστοι ἠύλλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν
 ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους
 ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίῳ καὶ
 ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστε-
 18 ραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη
 οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξ-
 ἐπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρα-
 τεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἔπραττε.
 19 προοιούσης μὲντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι
 φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς
 20 φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην
 Ἡλείον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄρι-
 στον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα ὅτι
 προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήφεται μισθὸν τά-
 21 λαντον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἐγνωσαν οἱ στρα-

τιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶ.
 ἅμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ
 ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.
 ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε III.
 δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ
 ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλῖω ἀνατέλ-
 λοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον 2
 πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτητον τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ
 δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχῶν τότε
 τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν
 τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ 3
 κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὀραῖσθαι πάντη
 φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς δὲ τῶν ὄπλων μηδένα κατα-
 φανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προ-
 ἦλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν
 αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα
 ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί 4
 βούλοιντο. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄν-
 δρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς
 Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ.
 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἀπαγγέλλετε τοῖνυν αὐτῷ ὅτι μάχης 5
 δεῖ πρώτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων
 περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον.
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον, καὶ ἤκον 6
 ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς ποῦ βασιλεὺς ἦν ἢ
 ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ
 ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμό-
 νας ἔχοντας οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν
 ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς 7
 ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς

ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ, Ἀπασιν, ἔφασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῆ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο·
 καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἥσ-
 9 χίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν
 οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι·
 οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις
 τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς
 εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθύς ἠγείσθαι
 10 ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἠγοῦντο, Κλέαρχος
 μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ
 στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει.
 καὶ ἐντυγγανον τάφρους καὶ ἀλλῶσιν ὕδατος πλήρῃσιν
 ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποι-
 οῦντο ἐκ τῶν φοινίκων οὓς εὗρισκον ἐκπεπτακότητας, τοὺς
 11 δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν
 ὡς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων,
 ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν
 πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν
 ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν
 εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχρὴν εἶναι
 12 μὴ οὐ συσπονδάξεν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ
 <εἰς> τριάκοντα ἔτη γερονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον
 ἑώρων σπονδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτέων
 αὐτὸ τὸ πλήρῃς εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου

ἔνεκα βασιλέα ὑπόπτειεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ
 ἀφεικέναι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν 14
 ἀπέδειξαν οἱ ἠγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν
 δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ
 τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15
 μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο,
 αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυ-
 μάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρον
 οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινας ξηραίνοντες τραγήματα
 ἀπετίθεισαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἠδὺ μὲν, κεφαλαλγές
 δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον 16
 ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε
 εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἠδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ
 τοῦτο κεφαλαλγές. ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέ-
 φαλος ὄλος ἀναίμετο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μέγαλον 17
 βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς
 ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ
 εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήνησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων
 στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως
 τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἑλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, 18
 καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτακότητας,
 εὖρημα ἐποίησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως
 αἰτήσασθαι δοῦναι ἔμοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν
 οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἠτούμην 19
 βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι
 αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ
 βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος
 τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατο-
πέδῳ [ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε
καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι].
20 καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέ-
σθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρα-
τεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀπο-
κρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἂν τι δύνωμαι
21 ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα
μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο· καὶ ἀπεκρίναντο,
Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ
πολεμήσοντας οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ
πολλὰς προφάσεις Κύρος εὐρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα,
ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε
22 ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα,
ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐ-
τόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοῦς
23 εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντι-
ποιοῦμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοί-
μεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτόν
ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε,
εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα
σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ
εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ
24 ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκού-
σας δὲ ὁ Τισσαφέρνης Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγελάω
βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν
ἐγὼ ἦκω αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρ-
25 ἔχομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ'
οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι

διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ
σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων
ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν
στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν 26
πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν
τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν
παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἢ πρίασθαι, λαμβάνειν
ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἔάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὖ 27
ἡμῖν δεήσει ὁμοῖαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας
ἀσινῶς σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὅποταν μὴ ἀγορὰν
παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν
τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὄμοσαν καὶ δεξιὰς 28
ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελ-
φὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ
ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης 29
εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ δια-
πράξωμαι ἢ δέομαι, ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξω ὑμᾶς
εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιῶν ἐπὶ τὴν ἑμαντοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἱ τε Ἑλ-IV.
ληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται
πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι
καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, (οἱ) παρ-
εθάρρουνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον
μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπι-
στρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροικημένων.
τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον 2
ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον,
ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὶ δὲ πάλιν
 ἀλισθῆναι αὐτῷ ἢ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται
 4 ἡμῖν. ἴσως δὲ πού ἢ ἀποσκιάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς
 ἄπορος εἴη ἢ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται
 ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὡς ἡμεῖς
 τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν [τὸν] βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις
 5 αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ
 ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ ἐνθυμούμαι μὲν
 καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξο-
 μεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν.
 ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρέξει ἡμῖν οὐδὲ
 ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐτῶν δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς
 ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθύς (ἂν)
 Ἀριαῖος ἀποσταίῃ· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λειλείψεται,
 ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται.
 6 ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι δια-
 βατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνα-
 τον διαβῆναι κωλύοντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ ἂν μάχε-
 σθαί γε δέη ἵππεῖς εἶσιν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολε-
 μίων ἵππεῖς εἶσιν οἱ πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε
 νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ
 7 οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω
 πολλά ἐστί τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπο-
 λέσαι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι
 καὶ θεοὺς ἐπιρκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα
 ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιῶν καὶ Ὀρόντας ** τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ
 γάμῳ. ἐντεῦθεν δὲ ἦδη Τισσαφέρνης ἡγουμένου καὶ 9
 ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀρι-
 αῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στράτευμα ἅμα Τισσα-
 φέρνηι καὶ Ὀρόντῃ καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.
 οἱ δὲ Ἑλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν 10
 ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκά-
 στοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλείον· ἐφυ-
 λάττοντο δὲ ἀμφοτέροι ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους, καὶ
 εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζό- 11
 μενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλ-
 λέγοντες πληγὰς ἐπέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο 12
 ἔχθραν παρεῖχε. διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο
 πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τείχος, καὶ παρήλθον εἰς αὐ-
 τοῦ. ἦν δὲ ἄκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ
 κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος
 δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ-
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 13
 δύο παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυγας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἐξενγμένην πλοίοις ἐπά-
 αῦται δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ-
 τμητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δὲ ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὄχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίστας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἢ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν 14
 οὖν Ἑλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου

μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων,
οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ μέντοι
15 καταφανεῖς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περι-
πάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὄπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν·
καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς προφύλα-
κας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μένωνα δὲ
οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὡν τοῦ Μένωνος
16 ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς,
εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τὰδε. Ἐπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρ-
τάξος, πιστοὶ ὄντες Κύρου καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύ-
ουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιδῶνται τῆς νυκτὸς οἱ
βάρβαροι· ἔστι δὲ στρατεύματα πολὺ ἐν τῷ πλησίον
17 παραδείσῳ. καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποτα-
μοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὡς διανοεῖται αὐτὴν
λύσαι Τισσαφέρους τῆς νυκτὸς, εἴαν δύνηται, ὡς μὴ
διαβῆτε ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ καὶ
18 τῆς διώρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ
τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος
19 ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δὲ
τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα
εἴη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον
γάρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἠττᾶσθαι.
εἴαν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυ-
ραν; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλαὶ γέφυρα ὥσιν ἔχοιμεν ἂν
20 ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. εἴαν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν,
λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύ-
γασιν· οὐδὲ μὴν βοηθήσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς
21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκούσας δὲ
ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη
χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ

δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ καὶ κῶμαι ἐνεῖσι καὶ πόλεις πολλαὶ
καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι 22
τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες
διελόντες τὴν γέφυραν μείνειαν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα
ἔχοντες ἐνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἐνθεν δὲ τὴν διώρυχα·
τὰ δ' ἐπιτήθεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς
καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνότων· εἶτα
δὲ καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο εἰ τις βούλοιο βασιλέα κακῶς
ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν 23
γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἐπέμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο
οὐδεὶς οὐδαμῶθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε
τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24
δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐξευγμένην
πλοίοις τριάκοντα καὶ ἐπτα ὡς οἶόν τε μάλιστα πεφυ-
μένως· ἐξήγγελλον γὰρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρους
Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς
[αὐτῶν] ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν
τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 25
τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκου ποτα-
μόν, τὸ εὖρος πλέθρον· ἐπὴν δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα
ᾤκειτο πόλις μεγάλη ὄνομα Ὠπις· πρὸς ἣν ἀπῆν-
τησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος
ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν
ἄγων ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ
στράτευμα παρερχομένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ 26
Κλέαρχος ἠγρεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε
καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος· ὅσον δὲ [ἂν] χρόνον τὸ ἡγού-
μενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη

χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπί-
 στασιν· ὥστε τὸ στρατεύμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι
 δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπληγῆθαι
 27 θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας
 σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς
 Παρυσάτιδος κόμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός.
 ταύτας Τισσαφέρνης Κύρω ἐπεγγεῶν διαρπάσαι τοῖς
 Ἑλλησιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σίτος
 28 πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ'
 ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας
 εἴκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν
 δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ἦκεῖτο
 μεγάλη καὶ εὐδαιμων ὄνομα Καιναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι
 διηγῶν ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.
 ✠ Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν,
 2 φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
 τῷ Κλέαρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνηι [καὶ] εἰ πως
 δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
 γενέσθαι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
 3 αὐτῷ χρήσει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἦκειν. ἐπειδὴ δὲ
 συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε. Ἐγὼ, ὦ Τισσα-
 φέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς
 δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα
 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
 σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγὼ τε
 σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον
 οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα 5
 ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
 ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
 πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλ-
 λοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν 6
 τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
 ἂν πάυεσθαι ἦκα καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς σὺ
 ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον 7
 οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλή-
 λους· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς,
 τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν
 πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων
 τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὔθ'
 ὅπως ἂν εἰς ἐχθρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντη γὰρ πάντα
 τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ 8
 κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων
 οὔτω γινώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι
 κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι
 νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ 9
 πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν
 τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ
 σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ
 ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον
 δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ 10
 καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν
 εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον
 ἔφεδρον ἀγωνίζοιμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπί-
 δων ἑμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι
 ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κύρον ἐπεθύμησά μοι 11
 φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι

εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κῦρου
 δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σπαντοῦ [χώραν]
 σώζοντα, τὴν δὲ βασιλείῳ δύναμιν, ἣν Κῦρος πολεμῖα
 12 ἐχρήτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοι-
 οὔτων ὄντων τίς οὕτω μαινεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ
 φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω
 13 ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα
 μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν
 σὺν τῇ παρουσίᾳ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν·
 οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ
 τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ
 ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμ-
 μάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν
 14 ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ
 εἰ μὲν βουλοῖο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης,
 εἰ δὲ τίς σε λυποῖ, ὡς δεσπότης <ἂν> ἀναστρέφοιο
 ἔχων ἡμᾶς ὑπηρετάς, οἷ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα
 μόνον ὑπηρετοῦμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέν-
 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχομεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαναμαστὸν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἠδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τὸ
 ὄνομα τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι λέγων
 ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρην δὲ ὧδε ἀπημείφθη.
 16 Ἄλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο-
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν
 βουλευοίς, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σπαντῶ κακόνου εἶναι.
 ὡς δ' ἂν μάθης ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ
 17 οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλό-

μεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἰπέων πλήθους
 ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἣ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν
 ἱκανοὶ εἴημεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ 18
 χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοὶ
 δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα
 σὺν πολλῶ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὁρᾶτε
 ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν
 ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν
 ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὀπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα
 μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι δια-
 βαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι 19
 τούτοις ἠττώμεθα, ἀλλὰ τὸ γέ τοι πῦρ κρείττον τοῦ καρ-
 ποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν
 ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε
 μάχεσθαι ἂν δύναισθε. πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους 20
 πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα
 ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν
 τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής,
 μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχύρος; παντάπασι δὲ ἀπό- 21
 ρων ἐστὶ καὶ ἀμηγάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων, καὶ
 τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτορκίας τε
 πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.
 οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε
 ἠλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ 22
 ἐπὶ τοῦτο ἠλθόμεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρωσ τούτου
 αἴτιος τὸ τοῖς Ἑλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ὃ
 Κῦρος ἀνέβη ξενικῶ δια μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ
 ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ 23
 χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον
 ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ

μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως
 ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν
 καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς
 φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιόι εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ
 μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε
 στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω
 τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
 26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω
 πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
 27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονού-
 μενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον
 ἐποιήσατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος δια-
 κείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν,
 ἔφη τε χροῖναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευσε,
 καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς
 προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμω-
 28 ρηθῆναι. ὑπόπτειε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα,
 εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει
 μετ' Ἀρσίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα,
 ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ἦ
 29 Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρά-
 τευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παρα-
 λυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγγόν
 τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρα-
 30 τηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρα-
 τηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν

δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς δια-
 κόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρ-31
 νους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος
 Βοιωτίος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος
 Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς
 θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32
 σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατε-
 κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων
 διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾤτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι
 ἢ δοῦλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἐκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες 33
 τὴν τε ἰπασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄρῶν-
 τες καὶ ὅτι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς
 ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
 ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
 ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθειον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες 34
 ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀρσίου 35
 δὲ καὶ Ἀρτάξος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρω πιστό-
 τatoi· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσα-
 φέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γινώσκειν·
 συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι
 εἰς τριακοσίους. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν 36
 ἐκέλευον εἰ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός,
 ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον 37
 φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ
 Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ
 Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου·
 Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις
 ἐπισιτιζόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήμοον, εἶπεν 38

Ἀριαῖος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιπορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἶσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐαυτοῦ γὰρ εἰναί φησιν, ἐπέπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάρχω ὁ Ὀρχομένιος· ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμοσάντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς

40 ἐρχεσθε; ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρει τε καὶ Ὀρόντῳ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν

41 τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιπορκούντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέπερ εἶσιν ὑμέτεροι μὲν εὐεργεταί, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα

42 συμβουλεύσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρους αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

φινελ.
Abkürzung
sch. Res. 14

καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρεμένον, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, ἀναπέισας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θραῖκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου καὶ Περίνθου Θραξίν. ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες 3 πῶς οἱ ἐφοροὶ ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ἔρχετο πλέων εἰς Ἑλλάσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθα- 4 νατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν. ἤδη δὲ φρυγὰς ὦν ἐρχεται πρὸς Κύρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἐπίσειε Κύρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ 5 ῥαθυμίᾳ ἐτρέπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κύρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐ πολεμήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα 6 εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν· ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος 7 ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐ τούτῳ ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίνδυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντες ὁμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέ- 8 γετο εἶναι ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἶον

κακείνος εἶχεν. ἱκανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἢ ὅπως ἔχοι ἢ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἶη Κλεόρχῳ. τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄραν στρυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχύς, ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη δ' ἐκόλαξεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἠγείτο ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δεῖο τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάζειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἠθέλον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ στρυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον, οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὡς περ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ οὖν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχρήτο. ἐπεὶ δὲ ἄρξαιτο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τὸ τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους

ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἀρξασθαι δὲ ὑπὸ 15 ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελευτα ἄμφι τὰ πενήκοντα ἔτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίος εὐθύς μὲν μειράκιον ὦν 16 ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός· καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον τῷ Λεοντίῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς 17 νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώτοις μὴ ἠτᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά· τοσοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνθῆλον αὐτὸν καὶ τοῦτο 18 εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. ἄρχειν δὲ καλῶν 19 μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὐτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἠσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι 20 καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὐνοίᾳ ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνησκεν ἦν ἑτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21 πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα

22 ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν
 ἐπιθυμοίη συντομοτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ
 ἐπιπορευθῆναι τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν
 23 καὶ ἀληθῆς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. στέργων δὲ φα-
 νερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ
 ἐνδηλος ἐγγίνετο ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδε-
 νὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν
 24 αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν
 οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν
 φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος
 25 ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ
 ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ
 ὠπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν
 26 ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. ὥσπερ δὲ
 τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιο-
 τητι, οὕτω Μένων ἠγάλλετο τῷ ἔξαπατᾶν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελᾶν· τὸν δὲ μὴ
 πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ
 παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων
 27 τοὺς πρώτους τοῦτο ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πει-
 δομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδι-
 κεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι
 ἡξίου ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι
 ἂν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι,
 ἃ δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστί. παρὰ Ἀριστίππου μὲν
 ἐτι ὠραῖος ὧν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων,
 Ἀρσιῶν δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μαιρακίους καλοῖς ἦδετο,
 οἰκειότατος [ἐτι ὠραῖος ὧν] ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικᾶ

εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὧν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων 29
 δὲ τῶν συστρατῆρων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν
 Κύρῳ, ταῦτα πεποικῶς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν
 τῶν ἄλλων θάνατον [στρατηγῶν] τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασι-
 λέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὥσπερ τάχιτος
 θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐναιαυτὸν ὡς
 πονηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Ἄγλας δὲ ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ 30
 τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν
 οὐδεὶς κατεγέλα οὐτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἦσθη
 δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

οὐδ' οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ δια-
κειμένοι πάντες ἀνεπαύοντο.]

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ⁴
ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης
ᾧν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο
οἰκοθεν ξένος ᾧν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ
ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη
κρείττω ἐαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν ⁵
ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ
Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑπο-
πτέυσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ
φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρῳ προθύμως τοῖς
Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμ-
βουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἔλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοι-
νῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἔλθων δ' ὁ Ξενοφῶν ⁶
ἐπήρητο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχό-
μενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ
καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλ-
λων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει ⁷
τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἤτιᾶτο
αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶον εἴη
αὐτῷ πορευέσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον
εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν.
ἐπεὶ μὲντοι οὕτως ἦρον, ταῦτ' ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα
ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμε- ⁸
νος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν
Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρῳ μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν
τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ προθυμοσμένον ⁹
δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρῳ συμπροθυμείτο μέναι
αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ,

Γ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες
ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύ-
τησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσα-
φέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δε-
2 δήλωται.] Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν
καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπό-
μενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ
Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις
ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ
πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορᾶν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν
ἐμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια
στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ
διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδε ὁδοῦ, προ-
δεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες
βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἰσπέα
οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶν-
τες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἠττηθέντων δὲ αὐτῶν
3 οὐδεὶς ἂν λειφθεῖν ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως
ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγέ-
σαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκανσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ
οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου
ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύ-
πης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων,

εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγτο δὲ ὁ στόλος εἶναι
 10 εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἑξαπατηθεῖς
 — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα
 ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου·
 ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη
 ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι
 δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην
 καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν ἅν εἰς καὶ
 11 Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν
 τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεῦδειν· μικρὸν δ'
 ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενο-
 μένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ
 12 τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη,
 καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις
 ὦν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ
 δὲ καὶ ἐφοβείτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ
 ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ,
 μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως,
 13 ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν. ὁποῖόν
 τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν
 ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίνεται γὰρ τὰδε.
 εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἐννοία αὐτῷ ἐπι-
 πτεῖ· τί κατάκειμαι; ἢ δὲ νῦξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξειν. εἰ δὲ γενησόμεθα
 ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλε-
 πώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας
 14 ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμννούμεθα οὐδεὶς
 παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα
 ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας
 πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν

δ' ἡλικίαν ἐμαντῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι
 πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαντὸν τοῖς
 πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς 15
 Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,
 Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεῦδειν δύναμαι,
 ὥσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακείσθαι ἔτι, ὄρῶν
 ἐν οἷσις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολεμίοι δῆλον ὅτι οὐ 16
 πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμι-
 σαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐ-
 δεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιού-
 μεθα, καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, 17
 τί οἰόμεθα πεῖσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ
 καὶ τεθνηκότος ἦδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν
 χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς
 πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντι-
 βασιλέως ποιήσοντας καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα,
 τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὡς 18
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον
 παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως
 τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ 19
 μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν οὔποτε ἐπαυόμην
 ἡμᾶς μὲν οἰκτεῖρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
 μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὄσσην μὲν χώραν καὶ
 οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ
 θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθήτηα δέ· τὰ 20
 δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν
 ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα,
 ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως
 δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους
 ἦδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε

τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
 21 ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι
 δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. ἐν
 μέσῳ γὰρ ἤδη κείται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὁπότεροι
 ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
 22 θεοὶ εἶσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκόσ, ἔσονται. οὗτοι
 μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήσασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὄρων-
 τες ἀγαθὰ στεροῦσθε αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν
 θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵέναι ἐπὶ τὸν
 23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι
 δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ
 θάλαπυ καὶ πόρους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν
 τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ
 θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν
 24 νίκην ἡμῖν διδώσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα
 ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους
 ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα,
 ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους
 ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν
 25 στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς
 ἐθέετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι,
 εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτὸν με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασί-
 ζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύ-
 κειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά.
 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν
 βοιωτιάων τῆ φωνῆ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροῖη
 ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα
 πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.
 27 ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὡ

θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γινώσκεις
 οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τού-
 τοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, καταφρονήσας
 ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ 28
 δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες
 παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων
 καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔσθε
 σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, 29
 ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων
 ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι
 παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβρίζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν
 οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου;
 ἂ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας
 φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, 30
 ᾧ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσ-
 ἰεσθαι εἰς ταῦτον ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν
 λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιοῦτῳ χρῆσθαι. οὗτος
 γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλ-
 λάδα, ὅτι Ἕλλην ὢν τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπο- 31
 λαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε
 τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντά-
 πασι, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Ἀνδρὸν ἀμφοτέρω
 τὰ ὦτα τετροπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν 32
 οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες
 ὅπου μὲν στρατηγὸς ᾧσιν εἶη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν,
 ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχα-
 γὸς ᾧσιν εἶη τὸν λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, 33
 εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ
 συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν.
 ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα 34

Ἰερώνυμος Ἡλείος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχα-
 γῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ
 καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συν-
 ελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἴ-
 τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενο-
 35 φῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενο-
 φῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς καὶ Τισσαφέρης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφα-
 σιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς
 ἦν δύνωνται ἀπολέσθωσιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα
 ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
 36 μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι
 ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνελήλυθατε μέγι-
 στον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες
 πρὸς ἡμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθύ-
 μοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε
 παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
 τοὺς ἄλλους παρακαλήτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ
 37 πειράσσονται μιμεῖσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν
 ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἔστε στρατηγοί,
 ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς
 καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν
 τοίνυν ἐπεὶ πόλεμος ἐστὶν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
 ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τού-
 38 των καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν
 οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπι-
 μεληθεῖητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ
 ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο
 ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολε-

μικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ,
 ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ κατα- 39
 στηθήσθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους
 στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν
 ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς 40
 αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως
 δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὐτῶ γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα
 ὅτι ἂν τις χρήσαιο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ
 ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ 41
 τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιή-
 σουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι 42
 οὔτε πλήθός ἐστιν οὔτε ἰσχυρὸς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας
 ποιῶσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς
 ἐρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' 43
 ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι
 ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν
 κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν,
 ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι
 καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀπο-
 θνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους <δ'> ὁρῶ μᾶλλον πως
 εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαι-
 μονέστερον διάγοντας. ἂ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόν- 44
 τας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτοὺς τε ἄνδρας
 ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα 45
 εἰπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἀλλὰ
 πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνωσκον·
 ὅσον ἤκουον Ἀθηναίων εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινω σε ἐφ'
 οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλεί-
 στος εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν.

46 καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦμετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἐπεὶ ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας.

47 παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳ Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκιάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

II. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέβαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

2 Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀρκαίων οἱ

3 πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἦν μὲν δυνώμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν

4 οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνης ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γείταν τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστον ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς

δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἔξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἔξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀρκαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κύρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρον φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαντο· 6 ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἔξαπατηθῆναι ἐτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνώμεθα κρατίστα τούτο ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ 7 πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικῶν πρόπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχητο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε 8 καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτόρνυται τις· ἀκούσαντες δ' 9 οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ

σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτή-
 ρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια
 ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπέ-
 ξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν.
 καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ
 ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠΐξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.
 ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ᾧδε.
 10 Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν
 εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν
 τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμοι ἐπιωρκήκασι τε
 καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω
 δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι
 τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμαχοὺς, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ
 τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς
 καὶ ἐν δεινοῖς ὡς σωζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.
 11 ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων
 τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν
 προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων
 δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθή-
 νας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν
 12 αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπόσους κατακάνοιεν
 τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐπι-
 αυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν.
 13 ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον
 στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμηρία ὄραν
 τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἔλευθερία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐγράφητε· οὐδένα
 γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε.
 τοιούτων μὲν ἐστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ 14
 ὡς ὑμεῖς κατασχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὕτω πολλαὶ ἡμέ-
 ραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγό-
 νοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ 15
 τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε
 ἀγαθοί· νῦν δ' ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ
 ἀγὼν ἐστὶ πολὺν δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας
 καὶ προθυμότερους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέ- 16
 ρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν
 γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὄραν-
 τες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἵεναι
 εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὅποτε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν
 ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες [μὴ] δέχεσθαι
 ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι; μηδὲ 17
 μέντοι τοῦτο μείον δόξετε ἔχειν ὅτι οἱ Ἀραίων πρόσθεν
 σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι
 κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἐφυγον γοῦν
 [πρὸς] ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας
 φυγῆς ἄρχειν πολὺν κρείττον σὺν τοῖς πολεμίοις τατ-
 τομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρῃ τάξει ὄραν. εἰ δέ τις ὑμῶν 18
 ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεις, τοῖς δὲ πολε-
 μίοις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἵππεις
 οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ
 ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε
 λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες
 ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἵππέων 19
 πολὺν ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον

ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες
πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἢν τις προσίη, πολὺ
δὲ μᾶλλον ὅτου ἂν βουλόμεθα τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ
μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς [ἡμᾶς]· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφα-
20 λέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρ-
ραεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρους ἡγήσεται οὐδὲ
βασιλεὺς ἀγορὰν παρεῖξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε
πότερον κρεῖττον Τισσαφέρου ἡγεμόνα εἶχειν, ὅς ἐπι-
βουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας
λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἳ εἴσονται ὅτι ἦν τι
περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ
21 σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖ-
σθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οὗτοι παρεῖχον μικρὰ
μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντες, ἢ
αὐτούς λαμβάνειν, ἢνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους
22 ὁπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε
ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ ποταμούς ἀπορον νομίζετε εἶναι
καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε
εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι.
πάντες γὰρ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἀποροί
εἴσι, προῖουσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ
23 τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν
ἡγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν φανείται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε
ἀθυμητέον. ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοῦς, οὓς οὐκ ἂν
ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλείῳ χώρῳ
πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦ-
σιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὠσαύτως, Λυκάονας δὲ
καὶ αὐτοὶ εἴδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ κατα-
24 λαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ'
ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε

ὠρημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκή-
σουτας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμήρουζ τοῦ ἀδόλως
ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατα-
σκευαζομένους. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν 25
ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ
καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλας γυναιξὶ καὶ παρθένους
ὀμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴ-
καδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶ- 26
τον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκίους πειραῖσθαι
ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδείξει τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ἐκόντες
πέπονται, ἔξον αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιο-
τεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίως ὄραν. ἀλλὰ
γὰρ, ὧ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τὰ γὰρ δὲ δῆλον ὅτι τῶν
κρατούντων ἐστὶ, τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν ὅπως ἂν πορευοί- 27
μεθὰ τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μάχεσθαι δεῖ ὡς
κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ
μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη
ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευόμεθα ὅπη ἂν τῇ στρατιᾷ
συμφέρη· ἔπειτα καὶ τὰς σκηναὺς σνγκατακαῦσαι. αὐταὶ
γὰρ αὐτὸ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, σννωφελοῦσι δ'
οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια
εἶχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλ- 28
λάξωμεν πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν
ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν,
ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ
ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ
τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

29 λοιπόν μοι εἰπεῖν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι.
 ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξ-
 ενεργεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς
 στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν
 τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειδομένων ἱκανοὺς εἶναι
 ἡμᾶς περιγευέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρ-
 χοντας ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπο-
 30 λείσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέ-
 ρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς
 ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειδομένους μᾶλλον τοῖς
 31 ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθῆ, ψηφίσα-
 σθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι
 κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλείστον ἐψευσμένοι ἔσου-
 νται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνδ' ἐνός
 32 Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέποντας κακῶ εἶναι. ἀλλὰ
 γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὄρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι
 αὐτίκα παρέσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν,
 ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ
 τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης δι-
 δάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, Ἄλλ' εἰ μὲν τινος
 ἄλλου δεῖ πρὸς τούτους οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα
 ἐξέσται ποιεῖν· ἂ δὲ νῦν εἰρηκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα
 ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν πάντες. ἀναστὰς δὲ
 πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, Ὡ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσ-
 δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορευέσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἐξο-
 μεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ
 35 πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμά-
 ζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν

παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἦν δύνωνται,
 τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀ-
 ιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 36
 πορευέσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὀπλων, ἵνα τὰ
 σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ· εἰ
 οὖν νῦν ἀποδειχθεῖ τίνας χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου
 καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν
 ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὁπότε
 οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρῶ-
 μεθα ἂν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο 37
 τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δέ, Χειρίσοφος μὲν
 ἡγήτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλε-
 ρῶν ἐκατέρων δύο τῶ προεσβυτάτω στρατηγῷ ἐπιμελοί-
 σθην· ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς· οἱ νεώτατοι ἐγὼ καὶ
 Τιμασίων τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύ- 38
 της τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅ,τι ἂν ἀεὶ κράτιστον
 δοκῆ εἶναι. εἰ δὲ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ
 δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατει-
 νάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόν- 39
 τας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδομένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς
 οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθός εἶναι·
 οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπι-
 θυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ
 κατακαίνειν, τῶν δὲ ἠττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ·
 καὶ εἰ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω·
 τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ
 τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες III.
 κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περι-
 τῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ

ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐροῖπτον. ταῦτα ποιήσαντες ἤριστο-
 ποιούντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθρα-
 δάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος
 2 τοὺς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε. Ἐγώ, ὦ ἄν-
 δρες Ἕλληες, καὶ Κύρω πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
 καὶ νῦν ὑμῖν εὖνους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῶ
 φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὁρώην ὑμᾶς σωτήριόν τι βου-
 λευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θερά-
 ποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ
 3 ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὖνον καὶ βουλόμενον κοινῇ
 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. βουλευομένοις τοῖς
 στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χει-
 ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἔᾶ ἡμᾶς ἀπιέναι οἰ-
 καδε, διαπορευέσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα
 ἀσινέστατα· ἦν δὲ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, δια-
 4 πολεμῆν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
 του ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἶη
 βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὲ ἐγινώσκετο ὅτι
 ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφρόνους τις οἰ-
 5 κείων παρηκολουθήκει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου
 ἔδοκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι
 τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν·
 διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὄχου
 ἀπιῶν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι.

6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια
 καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προελη-
 λυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης,
 ἱππέας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας

εἰς τετρακοσίους μάλα ἑλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ 7
 προσῆει μὲν ὡς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἐπεὶ δ'
 ἐγγυὲς ἐγένοντο, ἐξακίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
 ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίρωσκον. οἱ
 δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κοῖτες βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα φιλοὶ ὄντες εἶσω τῶν ὀπλων
 κατεκέκλειντο, οἱ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον
 ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἔδοκει διώκτεον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὀπλι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῶ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
 πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν οὔτε 9
 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύνατο
 καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν τε
 ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἱ δὲ βάρ- 10
 βανοὶ ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίρωσκον εἰς τοῦ-
 πισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὁπόσον δὲ διώξειαν
 οἱ Ἕλληες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους
 ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλέον πέντε 11
 καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δειλῆς ἀφίκοντο εἰς τὰς κώ-
 μας. ἐνθα δὲ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ
 οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἠτιῶντο
 ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτὸς τε ἐκινδύνευε
 καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλέπειν.
 ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ 12
 αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη,
 ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν
 κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους.
 ἐπειδὴ δὲ ἐδίωκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς 13

μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολε-
 14 μίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνυ χαλεπῶς. τοῖς οὖν θεοῖς
 χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον,
 ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα.
 15 νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν
 ὅσον οὔτε οἱ Κρηῖτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ
 ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώ-
 κωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἶόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρα-
 τεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς
 πεζὸν ἂν διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου ῥύματος. ἡμεῖς
 16 οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἰργεῖν ὥστε μὴ δύνασθαι
 βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχί-
 στην δεῖ καὶ ἰππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύ-
 ματι ἡμῶν Ῥόδιους, ὧν τοὺς πολλοὺς φασὶν ἐπίστασθαι
 σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέ-
 17 ρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖνοι γὰρ διὰ τὸ
 χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξ-
 ικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίσταν-
 18 ται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψόμεθα τίνες πέ-
 πανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον,
 τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν,
 καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην
 τινὰ ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἵσως τινὲς φανοῦνται ἱκα-
 19 νοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. ὁρῶ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρα-
 τεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλε-
 ἀρχου καταλειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμα-
 λώτους σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας
 ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους
 εἰς ἰππέας κατασκευάσωμεν, ἵσως καὶ οὗτοί τι τοὺς
 20 φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε καὶ ταῦτα. καὶ ταύτης

τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο,
 ἵπποι δὲ καὶ ἰππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς
 πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορί-
 σθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστρά-
 του Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο-IV.
 ρεύοντο προαιτέρον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει αὐ-
 τοὺς διαβῆναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῦντο αὐτοῖς
 διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβηκῶσι δὲ αὐτοῖς πάλιν 2
 φαίνεται ὁ Μιθραδάτης, ἔχων ἰππέας χιλίους, τοξότας
 δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσοῦτους γὰρ
 ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τού-
 τους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, κατα-
 φρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων
 ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι.
 ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβηκῶτες ἀπείχον τῆς χαράδρας 3
 ὅσον ὀκτῶ σταδίου, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης ἔχων
 τὴν δύναμιν. παρήγγελο δὲ τῶν πελταστῶν οὓς ἔδει
 διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἰππεῦσιν εἰρητο
 θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφευομένης ἱκανῆς δυνάμεως.
 ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἦδη σφενδόνας 4
 καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι τῇ
 σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἰρητο καὶ οἱ
 ἰππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ
 τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διαίξει τοῖς βαρβάροις τῶν 5
 τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἰππέων ἐν τῇ
 χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ
 ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἤμισαντο, ὡς
 ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολέμοις εἶη ὄρα. καὶ οἱ μὲν 6
 πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες

ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο
 7 ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη
 μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· ὥκουν δ' αὐτὴν
 τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος
 πέντε καὶ εἰκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκάστον· τοῦ δὲ κύ-
 κλου ἢ περίοδος δύο παρασάγγαι· ᾠκοδόμητο δὲ πλίν-
 θοις κερραμαῖς· κρηπίς δ' ὑπῆν λιθίνη τὸ ὕψος εἰκοσι
 8 ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν ὅτε παρὰ Μῆδων
 τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ
 ἐδύνατο εἰλεῖν· ἤλιον δὲ νεφέλη προκαλύψασα ἠφάνισε
 9 μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ
 ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος
 ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν πε-
 10 φευγότες. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα [κείμενον]· ὄνομα
 δὲ ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ὥκουν.
 ἦν δὲ ἢ μὲν κρηπίς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ
 11 εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ
 δὲ ταύτῃ ἐπακοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ τείχους
 ἢ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μῆθαια
 γυνὴ βασιλέως καταφνεῖν ὅτε ἀπόλλυσαν τὴν ἀρχὴν
 12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνον εἰλεῖν
 οὔτε βίαι· Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἐάλω.
 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἰπέας ἤλθεν ἔχων καὶ

τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχον-
 τος καὶ οὗς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὗς ὁ
 βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς
 τοῦτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν 14
 τῶν τάξεων ὀπίσθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια
 παραγαγὼν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο
 διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν.
 ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ 15
 [Σκύθαι] τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν
 ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προουθυμεῖτο ῥάδιον ἦν,
 καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει
 καὶ (αἰ) ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς 16
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι
 εἰσίνοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει· μακρότερον
 γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν
 τοξοτῶν *. μέγала δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικὰ ἐστίν· 17
 ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων
 τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολε-
 μίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἰέντες
 μακρὰν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώ-
 μαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
 καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ 18
 Ἕλληες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι
 μείον ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέ-
 ραν ἔμειναν οἱ Ἕλληες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ
 πολὺς σῖτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δὲ ὑστεραία ἐπορεύοντο
 διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκροβολι-
 ζόμενος. ἐνθα δὲ οἱ Ἕλληες ἐγνώσαν πλαίσιον ἰσό- 19
 πλευρον ὅτι πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἐπομένων.

ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἣν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ
 πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενοτέρας οὔσης ἢ ὀρέων ἀναγκα-
 ζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπλίτας καὶ πο-
 ρεύεσθαι πονήρως ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ
 ταραττομένους, ὥστε δυσχρήστους εἶναι [ἀνάγκη] ἀτά-
 20 κτους ὄντας· ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη
 διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίγνε-
 σθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα
 πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυ-
 ραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τιὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος
 βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἐν-
 21 ταῦθα τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐγνώσαν οἱ στρα-
 τηγοί, ἐποίησαν ἕξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ
 λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ
 ἄλλους ἐνωμοτάρχους. οὗτοι δὲ πορευόμενοι ὁπότε
 μὲν συγκύπτει τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι [οἱ λοχα-
 γοί], ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρήγον
 22 ἔξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ
 τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἂν ἐξεπίπλασαν, εἰ μὲν στε-
 νότερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον,
 κατὰ πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας·
 23 ὥστε αἰεὶ ἐκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαί-
 νειν τιὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο,
 ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ που
 δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρήσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ
 24 τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἡνίκα δὲ τὸν
 πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ
 κώμας πολλάς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο
 διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθήκον ἀπὸ
 τοῦ ὄρους ὑφ' ᾧ ἦν ἡ κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς

λόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰκὸς τῶν πολεμίων
 ὄντων ἱππέων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου 25
 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γηλόφον καὶ κατέβαινον,
 ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται
 οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρᾶν ἐβαλλον,
 ἔσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς 26
 εἰτίρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ
 κατέκλεισαν αὐτοὺς εἶσω τῶν ὀπλων· ὥστε παντάπασι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοὶ ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες
 καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι 27
 οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον ἀφικνοῦνται ὀπλίται ὄντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ
 ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρα- 28
 τευμα ταῦτά ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου
 ταῦτά ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν
 αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ
 ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πολε- 29
 μίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι,
 δεδοικότες μὴ ἀποτμηθεῖσαν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν
 γένοιτο οἱ πολέμιοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πο- 30
 ρευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ
 κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας·
 καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ
 τετραωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν 31
 τετραωμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον,
 ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς.
 ταῦτα δὲ συννεηγεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώ-
 ρας. τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίου.
 ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρους σὺν τῇ δυνάμει, 32

ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἢ ἀνάγκη κατασκηνησαὶ οὐ πρῶτον
 εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένους· πολλοὶ
 γὰρ ἦσαν οἱ ἀπόμαχοι, <οἱ τε> τετραμένοι καὶ οἱ
 ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὄπλα δεξά-
 33 μνοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς
 ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόν-
 τες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ διέφερον
 ἐκ χώρας ὀρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ πορευομένους ἐπιούσι
 34 τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἤνικα δ' ἦν ἤδη δειλη, ὥρα
 ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρα-
 τοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα
 σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 35 θῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶ στρατεύμα
 Περσικόν. οἱ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσι τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ-
 λυθείησαν, εἴαν τέ τις θόρυβος γίνηται, δεῖ ἐπιστάξαι
 τὸν ἵππον Πέρση ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι, δεῖ καὶ θωρα-
 κισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα
 χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τούτου ἔνεκα πόρρω
 36 ἀπεσκήνου τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐρίγνωσκον αὐτοὺς
 οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους,
 ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκουόντων τῶν
 πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας
 οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐρίγνωτο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ
 ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι
 37 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη
 εἴρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναξεύξαντες
 καὶ διήλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους. καὶ γίννεται
 τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ
 οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ

νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον
 οἱ βάρβαροι, ἢ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρω-
 νυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἢ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον.
 ἐπειδὴ δὲ εἴωρα Χειρίσοφος προκατελημμένην τὴν ἀκρω- 38
 νυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ κελεύει
 λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγεν· ἐπιφαι- 39
 νόμενον γὰρ εἴωρα Τισσαφέρην καὶ τὸ στρατεύμα
 πᾶν· αὐτὸς δὲ προσελάσας ἠρώτα Τί καλεῖς; ὁ δὲ
 λέγει αὐτῷ, Ἐξεστὶν ὄρᾶν· προκατελήπται γὰρ ἡμῖν
 ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν,
 εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς 40
 πελταστὰς; ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα
 καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἀλλὰ
 μὴν ὥρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας
 ἀπελᾶ ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὄρᾶ τοῦ 41
 ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἐαυτῶν στρατεύ-
 ματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον
 ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ὦ Χει-
 ρίσοφε, ἡμῖν ἴεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ
 τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς
 ὁδοῦ. ἀλλὰ, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ
 δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρήσεις, πορεύου ἐπὶ τὸ
 ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ 42
 Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενο-
 φῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει
 δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὸν
 γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος 43
 συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστὰς, ἔλαβε δὲ
 τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευεν

αὐτῶ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπι-
 44 λέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεύοντο ὡς ἐδύνατο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου
 πολέμοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 εὐθύς καὶ αὐτοὶ ὄρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον.
 45 καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλὴ δὲ
 κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρην τοῖς ἑαυτῶν διακελευο-
 46 μένων. Ξενοφῶν δὲ παρελεύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρ-
 εκελεύετο, Ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλ-
 λᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν
 ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευόμεθα.
 47 Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυνώσιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ
 Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὄχει, ἐγὼ δὲ
 48 χαλεπῶς κἀμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὅς ἀκούσας
 ταῦτα καταπληθῆσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ
 τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο
 τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων
 τὸν ἱπικόν· ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν
 ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπίσθεν παρῖεναι μόλις
 49 ἐπόμενος. οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι
 καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδα, ἔσπε ἠνάγκασαν (ἀνα-)
 λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως
 μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν,
 καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευθε πεζῇ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ
 V. τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολέμιους. ἐνθα δὴ οἱ μὲν
 βάρβαροι στραφέντες ἔφρουγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ
 δὲ Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην
 καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὄχοντο. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν

κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κώ-
 μαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ
 πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἠνίκα δ' ἦν δεῖλη²
 ἑξαπίνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ
 τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν
 τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκη-
 μάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατ-
 ελήφθησαν. ἐνταῦθα Τισσαφέρης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ³
 κἀειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα
 ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κἀοιεν,
 οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν· καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χει-⁴
 ρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
 κατέβη, παρελεύνων τὰς τάξεις ἠνίκα ἀπὸ τῆς βοη-
 5 θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες⁵
 [Ἕλληνες], ὑφιέντας τὴν χώραν ἢ δηήμετέραν εἶναι; ἂ
 γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κἀειν τὴν βασι-
 λέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κἀουσιν ὡς ἄλλοτριαν. ἀλλ'
 εἴαν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται
 καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε,⁶
 ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κἀοντας ὡς ὑπὲρ τῆς
 ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκ οὐκ ἐμοιγε δοκεῖ·
 ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κἀωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύ-
 7 σονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι⁷
 περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
 συνῆσαν. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
 γὰρ ὄρη ἦν ὑπερῶψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος
 τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις⁸
 ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι

ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπίστας, ἂν ἐμοὶ ὦν δέομαι
 9 ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσῃτε. ἐρωτά-
 μενος δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίαν δεήσομαι·
 πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἴγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους,
 ἃ ἀποδαρέντα καὶ φουσηθέντα βραδίως ἂν παρέχοι τὴν
 10 διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρῆσθε
 περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς
 ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφείς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγὼν καὶ
 ἀμφοτέρωθεν δῆσας ἐπιβαλῶ ἴλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω·
 11 ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε ἀντίκα μάλα εἰσεσθε·
 πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι.
 12 ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ στήσει. ἀκού-
 σασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν
 ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κω-
 λύσοντες πέραν πολλοὶ ἰππεῖς, οἳ εὐθύς τοῖς πρώτοις
 13 οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. ἐνταῦθα τὴν μὲν
 ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν [ἢ πρὸς Βαβυ-
 λῶνα] εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας, κατακαύσαντες ἐνθεν
 ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαννον, ἀλλὰ ἐθεῶντο
 καὶ ὅμοιοι ἦσαν θανμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ
 14 Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι
 στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ
 πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας
 15 ἤλεγχον τὴν κύκλω πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. οἱ
 δὲ ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυ-
 λῶνα εἶη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς
 ἕω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἐνθα θερίζειν
 λέγεται βασιλεύς, ἢ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς
 ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἢ δὲ διὰ τῶν

ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους
 ἄγοι. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολε- 16
 μικούς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ
 ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν δώδεκα
 μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν
 δυσχωρίαν. ὅποτε μέντοι πρὸς τὸν σατραπὴν τὸν ἐν
 τῷ πεδίῳ σπεύδαντο, καὶ ἐπιμυγνύναι σφῶν τε πρὸς
 ἐκείνους καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα 17
 οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκον-
 τας εἰδέναί, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι
 ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι
 διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους
 γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἧς Ὀρόν-
 τας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον
 ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις 18
 ἐθύσαντο, ὅπως ἤνικα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν
 ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖν καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνή-
 σειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπε-
 σθαι ἤνικ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

Δ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνης ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολούθουτος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.]*) ἤνικα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηρικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγελσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἤγειτο τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι ὀπίσθαι εἶπετο

*) In codicibus praeter CBE leguntur post § 1 haec:

2 ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πύροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι.
3 ἤκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι,
4 καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὡς ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπίσθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑψηρεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κόμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκυσι τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων. ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδούχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἐφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδούχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπεὶ περ βασιλεὶ πολέμοι ἦσαν· τὰ μὲντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδούχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέτεινάν τινὰς καὶ λίθοις καὶ τοξενύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ μὲντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρεῖν πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κόμαις ἠύλισθησαν· οἱ δὲ Καρδούχοι πρὸς πολλὰ ἔκαον κίνησιν ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ

δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα, καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ
 13 πάντα ἀφείναι. σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν
 πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ
 οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπι-
 τήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀν-
 θρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.
 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες
 ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρη-
 μένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπεΐδοντο,
 πλὴν εἴ τις τι ἐκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ
 γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν
 οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ
 15 ἀναπανόμενοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίνεται χειμῶν
 πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἰκανὰ
 τὰπιτήδεια. καὶ ἠγείτο μὲν Χειρίσοφος, ὀπισθοφυλάκει
 16 δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ
 στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον
 καὶ ἐσφενδόων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 διώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι·
 καὶ θαμνὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε
 17 οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος
 ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ
 ὑπέμενε, ἀλλ' ἠγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἔπεσθαι,
 ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πράγμα τι εἶη· σχολῇ δ' οὐκ ἦν
 ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
 18 ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα
 ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξεν-
 θεὸς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευ-
 19 ράς, καὶ Βασίης Ἀρκῆς διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν. ἐπεὶ

δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενο-
 φῶν ἔλθων πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι
 οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχε-
 σθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἀνδρε τέθνατον
 καὶ οὔτε ἀνέλεσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀποκρί-
 20 νεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ
 ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδὸς ἦν ὄρας
 ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὄραν ἔξεστί σοι ὄχλον
 τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν.
 ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, 21
 εἰ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερ-
 βολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες οὓς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι
 ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο 22
 ἀνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρῆγον, ἐνηδρεύ-
 σαμεν, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτεί-
 ναμέν τινὰς αὐτῶν, καὶ ζῶντας προθυμήθημεν λαβεῖν
 αὐτοῦ τούτου ἕνεκα ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν
 χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθύς ἀγαρόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγγον 23
 διαλαβόντες εἴ τινα εἶδειεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν.
 ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσ-
 αγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὀρώντος
 τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος 24
 μὲν οὐ φαίη [διὰ ταῦτα] εἶδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε
 θνηγᾶτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη
 ἠγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν.
 ἐρωτώμενος δ' εἰ εἶη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, 25
 ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον
 ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας 26
 λοχαγούς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ

παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελουτῆς πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστάννουμος Μεθυδριεὺς [Ἀρκᾶς] καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος [Ἀρκᾶς], ἀντιστασιάων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος [Ἀρκᾶς καὶ οὗτος] ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελουτᾶς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος, ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔφονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἠγουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀριστέας Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιός τῃ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δαίλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαρόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἠγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἵεναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλήθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἠγείτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιμόντες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφυλάκες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρητιον ἐκβαίνειν, τηρικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλη ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο·

ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλάκησαντες. οἱ μὲντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ φόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἠγεμόνα κύκλῳ περιμόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακάνοντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς ἐφ' ἣ ἐκάθητο οἱ φύλακες. ἐφοδος μὲντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθητο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα τ' ὑπέφαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγυὲς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἡ τε σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ ἀλαλάξαντες ἵεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέδησκον· εὗζωνοι γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἠπερ οἱ τὸν ἠγεμόνα ἔχοντες· εὐδοωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγγάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατελημμένῳ ὑπὸ τῶν πολέμιων, οὓς ἡ ἀποκόψαι ἦν

ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ
αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορευέθησαν ἤπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑπο-
11 ζυγία οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἐνθα δὲ παρα-
κελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον
ὀρθίους τοῖς λόχοις, οὐ κύνκω ἀλλὰ καταλιπόντες
12 ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. καὶ τέως
μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπη ἐδύνατο ἕκαστος οἱ βάρ-
βαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσίεντο,
ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρ-
εληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὄρωσιν ἐμπροσθεν
λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐθις ἐδόκει πορευέσθαι.
13 ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν
ἠλωκότα λόφον, [καὶ] πάλιν λαβόντες οἱ πολέμοι ἐπι-
θοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριούσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ
ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα — κατα-
λείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισο-
φῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθη-
ναῖον καὶ Ἀρχαγόρα Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν
τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ
14 τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς
τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς
ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ
15 τῶν ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες,
λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαν-
μαστόν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπάπτεινον δειδαντες αὐ-
τοὺς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ'
ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιννόμενα
16 πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενο-
φῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι

λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα [εἶπε]. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὼς καὶ
λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνήσκει
Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ
ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας
ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκον 18
ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέ-
γετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς
νεκροὺς ἀπήτει. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ 19
κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν
ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στρατεύμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα
διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρῶ-
σαν ἐνταῦθα πολέμοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν 20
ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὄπλα
ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ·
καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ'
οὔ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκύλινδον πέτρους· καὶ ἐνὸς
μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστής
ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεύς 21
[Ἀρκᾶς] προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν
προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συν-
τεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22
τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ
καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος
πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν 23
δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς
νεκροὺς ἀπέδωσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν
τοῖς ἀποθανούσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὅσαπερ νομίζεται
ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστεραία ἄνευ ἡγεμόνος 24

ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὄπη εἶη
 στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλουν τὰς παρ-
 25 ὁδοὺς. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενο-
 φῶν ὀπίσθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλκε τὴν ἀπό-
 φραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος
 26 γίνεσθαι τῶν κωλύοντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὀπίσθεν
 ἐπιδοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνω-
 τέρω γίνεσθαι τῶν κωλύοντων ἔλκε τὴν ἀπόφραξιν
 τῆς παρόδου τοῖς ὀπίσθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν
 27 ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο. ἦν δὲ καὶ
 ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον
 οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἔλαφροι γὰρ ἦσαν
 ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ
 28 εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ τοξό-
 ται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύ-
 ματα πλεόν ἢ διπήχη· εἶλον δὲ τὰς νευράς· ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῶ ἀριστερῶ ποδί
 προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ
 Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίους ἐναγκυλῶντες. ἐν
 τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρηῖτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρηῖς.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς
 κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε
 δὲ τῶν ὄρεων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια [τῶν Καρ-
 2 δούχων]. τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἠδέως καὶ
 τὰπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων

πόνων μνημονεύοντες. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας ὅσασπερ ἐπο-
 ρεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διετέ-
 λεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι
 τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄρωσιν ἰπέας που πέραν τοῦ 3
 ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύοντας διαβαίνειν,
 πεξοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
 ἰπέων ὡς κωλύοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
 ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4
 Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλ-
 δαῖοι ἐλείθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὄπλα δ' εἶχον
 γέγρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ἐφ' ὧν 5
 παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν
 ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτην ἐπειρῶντο δια-
 βαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ 6
 ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς
 μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὐτ' ἐν τῷ ὕδατι
 τὰ ὄπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἦρπαζεν ὁ ποταμὸς· ἐπί-
 τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὄπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίνοντο
 πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τὰλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ
 αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. ἐνθα δὲ 7
 αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐώρων
 τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις.
 ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀδιμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὄρωσι μὲν
 τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὄρωσι δὲ τοὺς διαβαίνειν
 κωλύοντας, ὄρωσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους
 τοὺς Καρδούχους ὀπίσθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν 8
 καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν

δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ ἀντόμαται περιρρηῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὀπόσον ἐβουλέτο. ἐπεὶ δὲ ὄρθος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς 9 ἔσεσθαι, καὶ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἤδετό τε καὶ ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινον ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερά καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ 10 λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω· ἦδσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα 11 εἰπεῖν, εἰ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναικα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα- 12 τιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀνθρώδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δοῦξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἱπεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βροῦξαι τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν 13 ἦκειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήμασι θεοῖς τά τε ὄνειρατα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθύς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτά. 14 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει. σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλεύοντο ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ 15 ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἠγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἐτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν. ἐπεὶ δὲ [ταῦτα] καλῶς 16 εἶχεν ἐπορεύοντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμὸν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν 17 αὶ τάξεις τῶν ἱπέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμὸν· οἱ δὲ πολέμοιοι ἐτόξευον 18 καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ 19 ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι. πολλὰ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρί- 20 σοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἔκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἱπέας. οἱ δὲ πολέ- 21 μοιοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δειδαντες μὴ ἀποληφθείησαν φεύγουσιν ἀνὰ κράτος ὡς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἔκβασιν.

ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ
 22 ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἰππέων καὶ Αἰσχί-
 νης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον
 ἐπεὶ ἑώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ
 23 τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διεβῆ, τοὺς μὲν ἰππείας
 οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὄχθας ἐπὶ
 τὸν ποταμὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ
 ἄνω, ὀρώντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἰππείας φεύγοντας, ὀρώ-
 ντες δ' ὀπλίτας σφίσειν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ
 24 τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἑώρα
 καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ δια-
 βαίνειν στρατεύμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἦδη
 ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς
 25 τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λύκιος
 δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιώξει ἔλαβε τῶν σκευο-
 φόρων τὰ ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε
 26 καλὴν καὶ ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας
 πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρ-
 ἤγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον
 τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν
 ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ
 τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐρα-
 27 γοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρ-
 δοῦχοι ὡς ἑώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου
 ψίλουμένους καὶ ὀλίγους ἦδη φαινομένους, θᾶττον δὴ
 ἐπῆσαν ὠδᾶς τινὰς ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ
 παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει

ποιεῖν ὅτι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ
 μείναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας· ὅταν δ' ἄρξων-
 ται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἔνθεν καὶ ἔνθεν σφῶν
 ἐμβαίνειν ὡς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστὰς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ πρόσω
 δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῷ παρ- 29
 ἤγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνῃ ἐξικνηῖται καὶ ἀσπίς ψοφῇ,
 πλαινίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους· ἐπειδὴν δ' ἀνα-
 στρέψωσιν οἱ πολέμοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπικτῆς
 σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρῳ ἡγείσθαι
 μὲν τοὺς οὐραγοὺς, θεῖν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν ὅτι
 τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς μὴ ἐμποδίζεῖν
 ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὅς ἂν πρῶτος ἐν
 τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὀρώντες ὀλίγους 30
 ἦδη τοὺς λοιποὺς — πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τε-
 ταγμένων ἔρχοντο ἐπιμελόμενοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ
 σκευῶν, οἱ δ' ἔταιρων — ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως
 καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. οἱ δὲ Ἕλληνες 31
 πλαινίσαντες ὠρμησαν δρόμον ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ
 ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς μὲν ἐν τοῖς
 ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν, πρὸς
 δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐκ ἱκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει 32
 ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμοι ἐφενγον πολὺν ἔτι
 θᾶττον, οἱ δὲ Ἕλληνες τάναντία στρέψαντες ἐφενγον
 διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. τῶν δὲ πολεμίων οἱ 33
 μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν
 ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ
 δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ και- 34

ροῦ προϊόντες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν πάλιν· καὶ ἐτροπώθησαν τινες καὶ τούτων.

IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίων ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους 2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώμην μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείου εἶχε τῷ σατραπίῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν 3 δαψιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ 4 περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἑσπέραν. ὕπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, 5 οὐδεὶς ἄλλος βασιλεῖα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμφας ἐρμηρῆα εἶπεν ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον 6 ἠρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους κἀκεῖν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰ ἐπιτήδεια ὅσων δέοιτο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις. 7 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς διὰ πεδίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας περίξ 8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. στρατοπεδεύο-

μένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηρῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιῶνος. ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, 9 ἰερεῖα, σῖτον, οἴνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἔδοκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ 10 ἀσφαλὲς εἶναι διασκηρῶν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στρατευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδοκει διαιδριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπι- 11 πίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπόκρουσαι καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιῶν· καὶ πολλὸς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἢ χιῶν ἐπιπεπτωκνῖα ὅτω μὴ παραρροεῖη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς 12 ἀναστὰς σχιζεῖν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα 13 εὐρίσκετο χροῖμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηρῆτέον εἶναι [εἰς 14 τὰς κώμας] εἰς στέγας. ἐνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἠδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην 15 Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἐνθα ἔφασαν οἱ

ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει
καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα
16 τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς
δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν
ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
17 σάγαριν οἶανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος
δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορευέσθαι δ'
ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν τὸ στρατεύμα ὅποσον τε εἶη καὶ
18 ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάζος εἶη
ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας
καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ
ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἥπερ μοναχῇ εἶη
19 πορεία, ἐνταῦθα ἐπιδησόμενον τοῖς Ἑλλησιν. ἀκούσασι
τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατεύμα συναγαγεῖν
καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς
μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες
20 ἠγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον
τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρα-
τόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπίστας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
21 ἔθρον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες
τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ
καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἤλωσαν εἰς
εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἢ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι
ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἶνο-
22 χόοι φάσκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν
ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς κατα-
λεμειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι
ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Τῇ δ' ὑστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπη δὲ V.
ναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στρατεύμα πάλιν
καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς
ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἠγεμόνας ἔχοντες πολ-
λούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιριβάζος κατεστρατοπεδεύσαντο.
ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρα- 2
σάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ
διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέ-
γοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπο- 3
ρεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς
παρασάγγας δέκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ
ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασι ἀποκίων
πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ τῶν μάν- 4
τεῶν τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται·
καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ
πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυρία· ὥστε
καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο
καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. διεγέροντο δὲ τὴν 5
νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλὰ·
οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι
ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσέεισαν πρὸς τὸ πῦρ
τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρὸς ἢ ἄλλο
[τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις 6
ᾧ εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηρομέ-
νης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ
δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.
ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο 7
διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίαςαν.
Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς

πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἠγνόει ὅτι τὸ πάθος εἶη.
 8 ἔπειδ' ἂν εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βου-
 λιμιῶσι κ' ἂν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιῶν περι-
 τὰ ὑποζύγια, εἴ ποῦ τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου καὶ
 διέπεπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς
 9 βουλιμιῶσιν. ἔπειδ' ἂν τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ
 ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέ-
 φας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς
 κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναῖκας καὶ κόρας καταλαμβάνει
 10 ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὐταὶ ἠρώτων αὐτοὺς τίνες
 εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περὶ στίλ ὅτι παρὰ βασιλέως
 πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι
 οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ
 δ', ἐπεὶ ὀψέ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρονται
 11 εἰς τὸ ἔρμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν
 καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνά-
 μενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ
 ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρα-
 12 τιωτῶν. ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς
 καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλή-
 λους ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιω-
 τῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς
 οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν
 13 ἀποσεσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα
 τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε
 14 ἤσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ
 ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ
 λιμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνοντο· καὶ γὰρ ἦσαν,

ἔπειδ' ἂν ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πε-
 ποιημένοι ἐκ τῶν νεοδάριων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 τὴν χιόνα εἶκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινὰ ἢ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκ-
 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ 16
 Ξενοφῶν ἔχων (τοὺς) ὀπισθοφύλακας ὡς ἤσθητο, εἶδε
 αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολεμιοὶ συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχάλεπαινε. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν
 δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι 17
 τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ
 ἐποίειν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ
 προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι.
 ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες [ἄτε ὑγιαίνοντες] ἔξανα- 18
 στάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες
 ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύνατο μέγιστον τὰς ἀσπίδας
 πρὸς τὰ δόρατα ἐκρουσαν. οἱ δὲ πολεμιοὶ δείσαντες
 ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐ-
 δεῖς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο. καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ 19
 σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν ὅτι τῇ ὑστεραία
 ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα
 στάδια διελθεῖν ἐντυγγάνουσι ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπανομέ-
 νοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις,
 καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν
 αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἐμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν.
 ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς 20
 ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἶη τὸ κωλύον. οἱ
 δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στρα-

21 τευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠύλισθησαν
 αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύ-
 ναντο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν
 Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτά-
 22 τοὺς ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι. ἐν
 δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κόμης σκε-
 ψομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι
 ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομί-
 ζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ
 πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κόμῃ
 23 ἐνθα Χειρίσοφος ἠύλιζετο. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλή-
 λοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις
 σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενευ, οἱ δὲ ἄλλοι
 διαλαχόντες ἄς ἐώρων κόμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς
 24 ἑαυτῶν ἔχοντες. ἐνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχα-
 γὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώ-
 νους, θέων ἐπὶ τὴν κόμην ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν κατα-
 λαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην,
 καὶ πάλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαί-
 δεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν
 γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων
 25 καὶ οὐχ ἦλω ἐν τῇ κόμῃ. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατὰ-
 γειοί, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι·
 αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρουκαί, οἱ δὲ ἄν-
 θρωποὶ κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις
 ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων·
 26 τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ
 καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος
 ἐν κρατῆρσιν. ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς,
 καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους,

γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει ὅποτε τις διψῶν 27
 λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν,
 εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺν συμμαθόντι τὸ
 πῶμα ἦν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κόμης ταύτης 28
 σύνδειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχεῖτο, καὶ φιλο- 29
 φρονοῦμενος οἶνον ἔφρασεν ἐνθα ἦν κατορωρυγμένος.
 ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως
 ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται,
 ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
 ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν 30
 λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου
 δὲ παρῖοι κόμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κόμαις
 καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμου-
 μένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς
 ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν 31
 αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνηα, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια,
 ὄρνιθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς
 δὲ κριθίνοις. ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βού- 32
 λοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἐνθεν ἐπι-
 κύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὡσπερ βοῦν. καὶ τῷ
 κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅτι βούλοιτο. ὁ δὲ ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι,
 πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανε. ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρί- 33
 σοφον, κατελάμβανον κἀκείνους σκηνοῦντας ἐστεφανω-
 μένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας
 Ἀρμενίου παιδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς

34 παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς ὅτι δέοι ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὲ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσί-
 ζοντος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρ-
 μενία. καὶ πάλιν ἠρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ
 δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεῖ δασμὸς· τὴν δὲ πλησίον χώραν
 35 ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν ἢ εἴη. καὶ
 αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ
 οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι καταδῦσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν
 λερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιον, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάνωτο
 γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει,
 καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λοχαγῶν] ἔδωκεν ἐκά-
 36 στῶ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτη ἵπποι μείονες μὲν τῶν
 Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὲ καὶ
 διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑπόζυγιων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος
 ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς
 γαστροῦς.

VI. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἠγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρίσοφῳ, τοὺς δὲ οἰκέτας καταλείπει τῷ κω-
 μάρχῃ, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἠβάσκοντος· τοῦτον
 δὲ Ἐπισθένει Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως
 εἰ καλῶς ἠγήσασθαι, ἔχων καὶ τοῦτον ἄπτοι. καὶ εἰς
 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῖστα,
 2 καὶ ἀναξυέξαντες ἐπορεύοντο. ἠγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κω-
 μάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
 τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι
 οὐκ εἰς κώμας ἦγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἐπαισε μὲν, ἔδησε

δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκείνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ᾤχετο 3
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρίσοφῳ καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἢ
 τοῦ ἠγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἠρά-
 σθη τοῦ παιδὸς καὶ οἰκάδε κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρήτο.
 μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπὶ σταθμοὺς ἀνὰ πέντε 4
 παρασάγγας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν,
 εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 5
 δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίου ὑπερ-
 βολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασια-
 νοί. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ 6
 ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριάκοντα
 σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς
 πολεμίους· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς
 λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ 7
 δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρα-
 τηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὧδε. Οἱ μὲν πολέ-
 μοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους·
 ὦρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.
 ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι 8
 τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέσθαι εἴτε τήμερον
 εἴτε αὐριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δὲ γε, 9
 ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν,
 ἐξοπλισαμένους ὡς τάχιστα λέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ
 γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἱ τε νῦν ἡμᾶς
 ὀρῶντες πολέμοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους
 εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι. μετὰ 10
 τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' οὕτω γιννώσκω. εἰ
 μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι
 ὅπως ὡς κράτιστα μαχοῦμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς

ῥᾶστα ἀπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι
 ὅπως (ὡς) ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὡς ἐλάχιστα
 11 δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ
 τὸ ὀρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες
 δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἀλλ' ἢ
 κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν· πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου
 ὄρους καὶ κλέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας καὶ ἀρπάσαι
 φθάσαντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία
 12 καὶ ἀνθρώπους παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ
 ῥᾶον ὄρθιον ἀμαχεῖ ἰέναι ἢ ὁμαλῆς ἐνθεν καὶ ἐνθεν
 πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢ τὰ
 πρὸ ποδῶν ὀρώη τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ
 ἢ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἢ
 13 ὁμαλῆ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι δ' οὐκ
 ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἰέναι, ὡς
 μὴ ὀρᾶσθαι, ἐξὸν δ' ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὡς μὴ αἰσθησθαι
 παρέχειν. δοκοῦμεν δ' ἂν μοι ταύτη προσποιούμενοι
 προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἢ τῷ ὄρει χρῆσθαι· μένοιεν
 14 γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθροοὶ οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τί ἐγὼ
 περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρί-
 σοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων
 εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχυρὸν
 15 εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. ὅπως
 δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν,
 νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες,
 μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοὶ καιρὸς ἐστίν ἐπι-
 δεῖξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν
 16 κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ γὰρ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους
 ἀκούω δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα

ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτουσι, καὶ τοὺς
 κράτιστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι
 ἄρχειν ἀξιούνται· ὥστε ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι
 τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός 17
 εἰμι τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἔχων, ἐπειδὴν δειπνήσωμεν,
 ἰέναι καταληφόμενος τὸ ὄρος. ἔχω δὲ καὶ ἠγεμόνας·
 οἱ γὰρ γυμνήτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἔλαβόν
 τινες ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ
 ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται αἰεὶ καὶ βουσίν·
 ὥστε ἂν περ ἄπαξ λάβωμεν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ
 τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. ἐλπίζω δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους 18
 μενεῖν ἔτι, ἐπειδὴν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν
 ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον
 ἡμῖν. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ 19
 λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψον, ἂν
 μὴ τινες ἐθέλοντες ἀγαθοὶ φαίνωνται. ἐκ τούτου Ἀρι- 20
 στῶννμος Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὀπίστας ἔχων καὶ Ἀρι-
 στέας Χίτος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνήτας·
 καὶ σύνθημα ἐποίησαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ
 κάειν πολλὰ. ταῦτα συνθέμενοι ἠρίστων· ἐκ δὲ τοῦ 21
 ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν
 ὡς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μᾶ-
 λιστα δοκοίη ταύτη προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νυξὲς ἐγένετο, οἱ μὲν 22
 ταχθέντες ὄχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ
 ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἤσθοντο
 τὸ ὄρος ἐχόμενον, ἐργηρόρεσαν καὶ ἕκαον πυρὰ πολλὰ
 διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσοφος μὲν 23
 θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος κατα-
 λαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων 24

τὸ μὲν πολὺ ἔμενε ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρου, μέρος δ' αὐτῶν ἀπῆντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις, συμμιγνύσασιν οἱ κατὰ
 25 τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ βάρην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπίταις.
 26 οἱ δὲ πολέμοιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἐώρων ἠττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέγραφα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς
 27 μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. ὡς δ' ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδῖον, καὶ εἰς κόμας πολλῶν κάγαθῶν γεμύσας ἦλθον.
 VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε· χωρία γὰρ ὄκουν ἰσχυρὰ οἱ Ταόχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ
 2 ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας — συνελθυότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ — Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσῆει καὶ αὐτῆς ἄλλη· οὐ γὰρ
 3 ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὀπίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς
 καλὸν ἤμετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον.
 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἶη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρίσοφος, Μία αὕτη πάροδος ἔστιν ἢν ὄρας· ὅταν δὲ τις

ταύτη πειρᾶται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὅς δ' ἂν καταληφθῇ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους
 5 ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὄρωμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὀπισθιμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὄρας, σχεδὸν
 6 τρία ἡμίπλευρα ἔστιν ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσας μεγάλας, ἀνθ' ὧν ἔστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλευρον, ὃ δεῖ ὅταν
 λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη
 7 ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἶη· θάττον γὰρ ἀναλώσωσιν τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευόμεθα ἐνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἢν βουλώμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 8 καὶ Καλλίμαχος Παρρασίος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τούτους οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἑβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος 9 καὶ Ἀριστῶννυμος Μεθυδριεὺς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἐνθα δὴ Καλλίμαχος 10

μηχαναται τι· προύτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο, ἀνέχαξεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον 11 ἢ δέκα ἄμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας ὡς ὄρᾳ τὸν Καλλίμαχον ἅ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστάνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους ὄντας οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέσχεται πάν- 12 τας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρᾳ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτους· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀριστάνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὔτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰρούσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον, 13 οὐδεὶς πέτρος ἀνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παιδία εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατεροίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνει- 14 ται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέροισι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὔτοι ἦσαν ὦν διήλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν περὺγων σπάρτα 16 πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν,

ᾧ ἔσφαττον ὦν κρατεῖν δύναιτο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον ὅποτε οἱ πολέμοιο αὐτοὺς ὄψεσθαι ἐμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων μίαν λόγχην ἔχον. οὔτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολισμάσιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν 17 οἱ Ἕλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχομένοι. ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς ὄχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήρεσιν ἅ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἀρπασον 18 ποταμόν, εὗρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διήλθον σταθμοὺς 19 τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε 20 ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνάναι ἐπηγγέλατο. καὶ ἠγοούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν [ἑαυτοῦ] πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἔνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ 21 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν 22 καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς κομῆνης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν

τέ τινας καὶ ἐξώρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέγρα
 23 ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὁμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ
 δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ
 ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ
 μείζων ἐγίνετο ἡ βοή ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει
 24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππου
 καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει
 καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν Θα-
 λαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον
 πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφυλάκες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύ-
 25 νετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ
 ἄκρον, ἔνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρα-
 τηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἑξαπίνης ὅτου
 δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ
 26 ποιούσι κολωνὸν μέγαν. ἔνταῦθα ἀντίιδεσαν δερμάτων
 πληθὺς ὁμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα
 γέγρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτὸς τε κατέτεμνε τὰ γέγρα καὶ
 27 τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ
 Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππου
 καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρι-
 κούς δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐ-
 τοῖς οὐ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἦν πορεύονται εἰς
 Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ὄχετο [τῆς νυκτὸς]
 ἀπιῶν.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠρίζε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηῶν. εἶχον δ' ὑπὲρ
 δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς

ἄλλον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων, δι' οὗ ἔδει
 διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροσι παχέσι μὲν οὐ,
 πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον,
 σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελεθεῖν. οἱ δὲ 3
 Μάκρωνες ἔχοντες γέγρα καὶ λόγγας καὶ τριχίλους
 χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι
 ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποτα-
 μὸν ἔριπτον· ἐξικνούντο γὰρ οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν 4
 ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώ-
 σκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν
 ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει ἐθέλω
 αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ 5
 διαλέγον καὶ μάθε πρώτον τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἶπον
 ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς
 τί ἀντιτετάχεται καὶ χορήσουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι.
 οἱ δ' ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν 6
 χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ
 κακῶς γε ποιήσουτες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερ-
 χόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα
 ἀφικέσθαι. ἠρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ 7
 πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν.
 ἔντεῦθεν διδάσιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγγην
 τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκεῖνοις Ἑλληνικὴν
 ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύ-
 ραντο ἀμφοτέρω.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8
 συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὡς διαβιβῶντες
 ἐν μέσοις ἀναμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορὰν οἶαν
 ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας.
 9 ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρα-
 τεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 παρετάξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄζοντες πρὸς τὸ ὄρος·
 10 ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλευσασθαι συλ-
 λεγεῖσιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν
 Ξενοφῶν ὅτι δοκοῖη παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους
 ὀρθίους ποιῆσαι· ἢ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται
 εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἀνοδὸν τῇ δὲ εὐδοῖαν εὐρήσομεν
 τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τούτο ἀδυμίαν ποιήσει ὅταν τε-
 ταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὄρωσιν.
 11 ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγωμεν,
 περιτεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιτοῖς
 χρήσονται ὅ τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τε-
 ταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ διακοπιῇ
 ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώ-
 πων ἐμπεσόντων· εἰ δὲ πῆ τούτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι
 12 κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους
 ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας
 τοῖς λόχοις ὅσον ἕξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι
 τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἕξω [οἱ ἐσχατοὶ λόχοι], καὶ ὀρ-
 θίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίασιν,
 13 ἢ τε ἂν εὐδοῖαν ἢ ταύτην ἕκαστος ἄξει [ὁ λόχος]. καὶ
 εἰς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις
 εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε
 οὐ ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἐὰν τέ τις
 πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς
 πῆ δυνηθῆ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς
 14 μηκέτι μείνη τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν

ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐάνυ-
 μον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, Ἄνδρες,
 οὗτοί εἰσιν οὓς ὁρᾶτε μόνοι ἐτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ
 ἦδη εἶναι ἐνθα πάλα σπεύδομεν· τούτους, ἦν πως
 δυνώμεθα, καὶ ὤμους δεῖ καταφαγεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς 15
 λόχους ὀρθίους ἐποίησαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν
 ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος
 σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς
 τοξότας τριχῆ ἐποίησαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐάνυμου
 ἕξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν
 ἕξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
 τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπο-
 ρεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν
 αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἕξω
 γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐτούς, 17
 ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ
 εὐάνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος
 ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν 18
 πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες
 φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθειον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ
 ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκα-
 δικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
 πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ
 ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρα-
 τοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τὰπιτήθαια πολλὰ
 ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅτι καὶ ἐθανύμασαν· 20
 τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι
 ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίννοντο
 καὶ ἡμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς

ἐδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐφέκσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ
 21 καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀδυναμία. τῇ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὄραν ἀνεφρόνου· τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταδμοὺς παρασάγγας ἐπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κόμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρείχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν
 24 βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
 25 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν εὐξάντο παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἠγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἅ εὐξάντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἐνθαπερ ἐσκήνον. εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφηνε παῖς ὦν οἰκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανὼν ξυήλη πατάξας, δρόμον τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ
 26 τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἠγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἶη. ὁ δὲ δείξας οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγγανον Οὐτός ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν,

δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἠγωνί- 27
 ζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἐξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον * * καλὴ θεὰ ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν
 28 ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐρίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρηνοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακείμευς ἐρίγνετο.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. 5
 Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
 μενούμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ 6
 πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν
 ἰκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις
 τισίν· ἢ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς
 ἀπόλλυσθαι, ἢν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορευήσθε
 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμ- 7
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώ-
 ζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τὰδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐμπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων
 καὶ συμπαρασκευάζωμεν, ἐὰν τι δέη, κἂν βοηθῆσθαι
 τισὶ καιρὸς ᾗ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἐὰν
 τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν πειρω- 9
 μενοὶ εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. ἔδοξε
 καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολὴ τοῖς 9
 πολεμίοις λήξεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν·
 ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηται δὲ ἡμῶν. φυλακὰς
 δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐὰν οὖν
 κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν,
 ἦττον ἂν δύναιντο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν
 τὰδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἦξει πλοῖα 10
 Χειρίσοφος ἄγων ἰκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὦν μέλλω λέ-
 γειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι
 πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ
 (ἔχων), ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσό-

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου
 ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι
 ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς
 Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυ-
 σαν ἂ εὐξάντο σωτήρια θύσειν ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν
 2 γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἐκ
 δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς
 πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν
 ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρημα ἤδη
 συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα
 φέρων καὶ ἐν τάξει ἰῶν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ
 μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη πανσάμενος τούτων τῶν
 πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ
 ἐκταθεῖς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 3 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὡς εὐ-
 λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες.
 4 ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος
 μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ
 τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ
 τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄζοντα· ὑμεῖς δὲ
 εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω·
 ἦξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθη-
 σάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

11 μεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ
 ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι
 παρὰ Τραπεζοντιῶν μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυ-
 λάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ
 τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς
 12 οἷας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ
 εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάγωμεν ὅσον
 ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦσθλον συνθέ-
 σθαι, ὅπως ὠφελούντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.
 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκ-
 περαίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἄς δυσπόρους
 ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεσιν
 ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖ-
 σθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐ δέοι ὁδοιορεῖν.
 ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν
 οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων
 ὅτι θᾶπτον ἀπαλλάξονται, ἦν εὖποροι γένωνται αἱ ὁδοί.
 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζοντι-
 τῶν, ἧ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περιόικον. οὗτος
 ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ᾤχετο ἔξω
 τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια
 ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκη γὰρ παρὰ Σεύθη πολυ-
 πραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
 16 ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἧ ἐπεστάθη Πολυκράτης
 Ἀθηναῖος, ὃς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγευ ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἰ τι ἦγον ἐξαιρού-
 μενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἶη, τοῖς δὲ
 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν
 ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον

οἱ δὲ καὶ οὗ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυ-
 τοῦ καὶ ἄλλον λόγον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτὸς τε
 ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε Π.
 ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν
 Ξενοφῶν ἠγεμόνας τῶν Τραπεζοντιῶν ἐξάγει εἰς
 Δρίλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ κατ-
 ἔλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε
 ἐκπεπτωκότες τῶν οἰκῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ
 ὑπερεκάθητο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὀπό-
 2 θεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια θάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· φίλοι
 γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύμως ἦγον,
 ὑφ' ὧν κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὄρεινὰ καὶ δύσβατα
 καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποια 3
 τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἔδοκει ἐμπι-
 πρᾶντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς
 ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφηνός. ἐν δὲ
 ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συν-
 ερρῆκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα,
 καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ πελτασταὶ 4
 προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλιτῶν, δια-
 βάντες τὴν χαράδραν, ὄρῶντες πρόβατα πολλὰ καὶ
 ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συνείποντο
 δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρη-
 μένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες [πλείους ἢ] εἰς
 χιλίους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο 5
 λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα
 ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρ-
 σεις πικναὶ ξύλιναι πεποιημέναι, ἀπιέναι δὴ ἐπεχείρουν·

6 οὐ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὡς δὲ οὐκ ἐδύνατο ἀποτρέχειν,
 ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἢ κατάβασιν ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν
 χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα· ὁ δὲ ἠγάειτο τοῖς
 7 ὀπλίταις. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων
 πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν
 γὰρ ἔστιν· οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐπ-
 8 ἐξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Ξενοφῶν προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν
 ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν
 τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρείττον ἀπαγαγεῖν
 καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάσειν,
 9 ὡς ἀλόγως ἂν τοῦ χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγα-
 γεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἐλεῖν δ' ἂν ᾤοντο
 καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον, καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε
 τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι
 ἦσαν ὅτι μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου.
 10 καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἔπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλί-
 11 τας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρήσας ἅπαντας τοὺς πελ-
 ταστάς, καὶ οὐδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἦγον
 οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν
 λοχαγῶν ὡς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν
 γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρόνον
 12 ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν
 ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγειλε
 διηγκυλωμένους ἵεναι, ὡς ὁπότεν σημήνη ἀκοντίζειν,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὡς
 ὁπότεν σημήνη τοξεύειν [δεῆσον], καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδείους
 13 ἔπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ-
 εσκευάστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ

ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες προτεταγ-
 μένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· μηροειδῆς
 γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἢ τάξις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἠλέ-
 λιξαν καὶ ἔθειον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λόγχοι, τοξένεμα, σφενδόναι, πλείστοι δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγαθίας Στυμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἠλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἦρα- 16
 ζον ὅτι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στὰς κατὰ
 τὰς πύλας ὁπόσους ἐδύνατο κατεκώλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἔξω· πολέμοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μετὰ τὸ γενομένου 17
 κρουγῆ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἔφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχου-
 τες ἂ ἔλαβον, τάχα δὲ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς
 ἦν ὠδισμὸς ἀμφὶ τὰ θυρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστιν ἔνδον καὶ οἱ
 πολέμοι πολλοί, οἱ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀναιρεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν 18
 κήρυκα ἵεναι εἴσω τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. καὶ
 ἵενται πολλοὶ εἴσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἰσωθόμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ- 19
 πάσθη, καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται
 ἔθειον τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ
 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ 20

Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἶόν τε εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτως σωτηρία ἀσφαλῆς, ἄλλως δὲ πᾶν χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοποῦμενοις δὲ αὐτοῖς ἐδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ
 21 χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν, καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπέξε-
 ἔθειον ἐνδοθεν πολλοὶ γέροντα καὶ λόγγας ἔχοντες καὶ κνημίδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλῆς ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐπ-
 24 ιοῦσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἐξαπίνης γὰρ ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὄτου δὴ ἐνάφαντος. ὡς δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 25 οἰκιῶν. ὡς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας, αἱ ξύλινα ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκίοντο. ἔφευγον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπονν καὶ δῆλοι ὅτι ἐπικείσονται ἐν τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγγανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἤδη ἦν, ἐνήψαν· ἐνήπτου δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν.

οὔτω μόνις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ 27 ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σταυρώματα καὶ ἄλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28 ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Τραπεζοῦντα, πρηνῆς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν ἐποίησαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων 29 τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διαφαίνοντο χελ-
 καὶ οὔσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο- 30 βοῦντο ὡς ἐνέδραν οὔσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ κατέβαινε. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν ὑπεληλυθῆναι, τῷ Μυσῷ ἐσήμησε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὅς ἐξ-
 αναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι 31 Κρητες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεδόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας καλινδούμενοι ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα 32 βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρα-
 μένου. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν. οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶ ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ III. ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐν-
 εβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι·

2 οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινοπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι
3 χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὄπλοις ἐγίνετο καὶ ἀριθμὸς, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώ-
4 λοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.
Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα-
λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ
στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντι-
5 δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναιὸς ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνα-
τίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆι σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ
Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κιν-
δυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς
σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἣν δὲ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι
ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χαρεῖσθαι τῇ
7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατα-
θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ
8 θεῷ ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ.

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἐνεῖσι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὅποσα ἐστὶν ἀργερόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ
9 ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραία θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θῆραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν
10 ἑορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σῦες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἐστὶ δὲ
11 ἡ χώρα ἢ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐν δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστὰ, ἱκανὰ σῦς καὶ αἶγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη
12 ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὠραία. ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπαρίτινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἔσθηκε παρὰ
13 τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· **ΙΕΡΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.**

Ἐκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.

ζοντο οἵπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον
 ὡς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας.
 οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστενον γὰρ τοῖς χω-
 3 ρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμοι τού-
 τοις εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι
 ἐκείνους, εἰ βούλονται συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 4 πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἤκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ
 δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχον-
 τες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε Ξενοφῶν,
 5 ἡρμῆνευε δὲ Τιμησίθεος· ὦ ἄνδρες Μοσσυνοικοὶ, ἡμεῖς
 βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα
 γὰρ οὐκ ἔχομεν· καλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὓς ἀκούομεν
 6 ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἐξεστὶν ὑμῖν
 ἡμᾶς λαβεῖν συμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε
 ὑμᾶς οὗτοι ἠδικήμασι, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
 7 εἶναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν
 8 αὐτίς ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς
 ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ
 9 βούλονται ταῦτα καὶ δέχονται τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε
 δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρῆσασθαι,
 ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἰοί τε
 10 ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον
 ὅτι ἱκανοὶ ἔσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ
 θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο
 ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμ-
 μαχοῦνται τε καὶ τὴν ὁδὸν ἠγήσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦγον τῇ ὑστεραία ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
 ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἷς ἐνέμενε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἐξετάζαντο ὧδε. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα οἶον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέγρα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κίττου πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἔξπηχυν, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην
 ἔχον, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτωνίσκους 13
 δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρω-
 ματοδέσμων, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύντινα οἰάπερ
 τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύ-
 τατα τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. ἐντεῦθεν 14
 ἐξήρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἐπορεύοντο
 ἄδοντες ἐν θυσμῶ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ
 διὰ τῶν ὄπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς
 τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι.
 ὦκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς Μητροπόλεως 15
 καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσ-
 συνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ αἰεὶ
 τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσ-
 συνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο,
 ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαμβάντας πλεονεκτεῖν. εἶποντο δ' 16
 αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμοι προσ-
 ιόντων τέως μὲν ἠσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ
 χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν
 συχρῶς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλή-
 νων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας
 βοηθοῦντας· εἶτα δὲ ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀπο- 17

τεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς
 Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐχόρευον
 18 νόμῳ τινὶ ἄδοντες. οἱ δὲ Ἕλληνες μάλᾳ ἤχθοντο ὅτι τοὺς
 τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελ-
 θόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφένευσαν μάλᾳ ὄντες
 συγχοί· ὃ οὐπὼ πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.
 19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, Ἄνδρες
 στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων·
 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ γεγένηται.
 20 πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεί-
 σθαι τῷ ὄντι πολέμιοι εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη·
 ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν
 ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρ-
 βάροις ταυτὰ πράττειν ἄπερ σὺν ἡμῖν δίκην δεδώκασιν·
 ὥστε αὐθις ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείφονται.
 21 ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις
 οὐσί τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ
 τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μα-
 χοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν· τῇ
 δὲ ὑστεραία θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαν-
 τες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταυτὰ ταξάμενοι ἐπο-
 ρεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων [ὀρθίων]
 ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν
 23 ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὐζῶνοι κατα-
 τρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους ἀνέστελλον οἱ
 τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βιάδην ἐπορεύοντο
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ
 βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ

οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ- 24
 ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ
 ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλιταί, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθὺς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν,
 οἱ δὲ ὀπλιταὶ ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω ἦσαν πρὸς 25
 ταῖς τῆς Μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι
 ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξημόντιζον
 τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρά,
 ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι
 ἐκ χειρός. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ ὁμόσε 26
 ἐχώρουν, ἔφενγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν λείποντες
 ἅπαντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ
 μόςσυνι τῷ ἐπ' ἄκρον ὠκοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάν-
 τες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν
 ἐξελθεῖν, οὐδὲ ὁ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ,
 ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν. οἱ δὲ 27
 Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὐρισκὸν θησαυροὺς
 ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων περυσινούς, ὡς ἔφασαν
 οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σίτον ἔτι σὺν τῇ καλάμῃ
 ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ξεῖαι αἱ πλείσται. καὶ δελφίνων 28
 τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὐρίσκετο τεταριχευμένα καὶ
 στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσ-
 σύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρνα δὲ ἐπὶ 29
 τῶν ἀνώγειων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα οὐκ ἔχοντα δια-
 φνήν οὐδεμίαν. τούτων καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο
 ἔψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. οἶνος δὲ εὐρίσκετο ὅς
 ἄκρατος μὲν ὄξυς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότη-
 τος, κερασθεῖς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς

συμμαχήσασιν τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα
παρήσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
ἐνπροσοδάτα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
31 ρουν. τὰ δὲ πλείστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπείχον
αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλεόν
αἱ δὲ μείον· ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς
τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως· οὕτως ὑψηλὴ τε καὶ
32 κοίλη ἢ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις
ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σι-
τευτούς, τετραμμένους καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς καὶ
λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος
καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμ-
33 προσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἐζήτουν δὲ καὶ
ταῖς ἐταίραις ἃς ἤγον οἱ Ἕλληνες ἐμφανῶς συγγίγνεσθαι·
34 νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες
καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρ-
βαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλείστον τῶν Ἑλληνικῶν νό-
μων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὄγλω ὄντες ἐποίουν
ἄπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, μόνοι τε ὄντες
ὅμοια ἐπραττον ἄπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό
τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστά-
μενοι ὅπου τύχοιεν ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς
πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτῶ σταθμούς,
καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
2 εἰς Τιβαρηνοὺς. ἢ δὲ τῶν Τιβαρηνοῶν χώρα πολὺ ἦν
πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἤτιον ἐρυμνά.
καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐχρηξον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν

καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ
Τιβαρηνοῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμείναι κελεύσαντες
ἔστε βουλευσάντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ καταθυσάντων 3
τέλος ἀπέδειξαν οἱ μάντιες πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῇ
προσίοντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια
ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας
ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων
ἄποικον, οὓσαν δ' ἐν τῇ Τιβαρηνοῶν χώρᾳ.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξευθεν ἡ στρατιὰ. πλήθος τῆς 4
καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι
εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο, παρασάγγαι
ἑξακόσιοι καὶ εἴκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι
καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πλήθος ὀκτῶ μῆνες.] ἐνταῦθα 5
ἔμειναν ἡμέρας τετραράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρῶ-
τον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ
ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ 6
δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ
δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρείχον
ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού- 7
μενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ
ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας,
ὅτι ἤκουον θρουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον
ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόννυμος δεινὸς νομιζόμενος
εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἢ 8
τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε
Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομέ-
νους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν,
πραγμάτων σεσσωμένοι πάρεστε. ἀξιοῦμεν δὲ Ἕλληνες 9
ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν

τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδέν
 10 πώποτε ὑπῆρξάμεν κακῶς ποιοῦντες. Κοτυωρίται δὲ οὗ-
 τοι εἰσι μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς
 αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι·
 διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
 Κερασοῦντιοὶ καὶ Τραπεζοῦντιοὶ· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους
 11 κακὸν ποιήσῃτε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν
 δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας
 ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία
 12 λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε οὐ πείθοντες. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύ-
 λαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνάμεθα
 φίλον ποιεῖσθαι.
 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγα-
 πῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσώσάμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ
 γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλλη-
 νίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρῆγον
 γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους
 αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῖντο κακῶς ἐποιοῦμεν ὅσον
 15 ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτοὺς ὁποῖον τινῶν ἡμῶν
 ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ
 16 φιλίαν ἢ πόλις συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν
 μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα,
 17 οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
 Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους καίπερ βασιλέως

οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ μάλα φοβερούς ὄντας
 πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκη εἶναι λαμβάνειν
 τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρῆγον. Μάκρωνας δὲ 18
 καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύνατο
 παρῆγον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν
 ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους 19
 φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἶσιν·
 οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
 τὰς πύλας οὔτε εἶσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἔπεμ-
 πον· ἠτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρροστὴν τούτων
 αἴτιον εἶναι. ὃ δὲ λέγεις βία παρελθόντας σκηνοῦν, 20
 ἡμεῖς ἤξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι·
 ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέργον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ
 τὸ χωρίον ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον
 ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες
 τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως
 μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρροστῇ ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν,
 ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ 21
 ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρ-
 εσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ἂν
 δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ἃ δὲ ἠπέλησας ὡς ἦν ὑμῖν δοκῆ 22
 Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ'
 ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφο-
 τέροις· ἢ δὴ γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολε-
 μήσαμεν· ἂν δὲ δοκῆ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Πα-
 φλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέ- 23
 ρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων — πειρασόμεθα
 συμπράττοντες αὐτῷ ὧν ἐπιθυμεῖ φίλοι γίνεσθαι.
 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρόεβεις 24
 τῷ Ἐκατονύμφῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρ-

ελθῶν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν ἀλλὰ ἐπιδείξοντες ὅτι φίλοι εἰσὶ. καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύομεν διδόναι ἢ δύνανται· 25 ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἢ λέγετε. ἐκ τούτου ξενία τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυθάνοντο ἂν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

VI. Ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ δὲ ὑστεραία συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλεύεσθαι. εἴτε γὰρ περὶ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμπειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ 2 εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκούντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλεύοντο, καὶ ἤξιον Ἑλληνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῶ εὐνοὺς τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

3 Ἀναστάς δὲ Ἐκατόνυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμησόντων σφῶν εἶποι, ἀλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλληνας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος 4 εἶπεν ὧδε. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἢ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι καὶ ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. αὕτη γὰρ ἡ ἰσθὰ συμβουλὴ λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ

ἔσεσθε οἱ καταρῶμενοι. πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι 5 πολὺ πλείω ἔξομεν, ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ λεκτέα ἢ γινώσκω· ἐμπειρος γὰρ εἰμι καὶ τῆς χώρας 6 τῆς Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρα, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον 7 μὲν οἶδα εὐθύς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλά, ἢ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάννυ ὀλίγοι δύναντ' ἂν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναντ' ἂν διελθεῖν. ταῦτα 8 δὲ καὶ δείξαιμι ἂν, εἰ μοι τινα βούλεσθε συμπέμψαι. ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία ὄντα καὶ ἰππεῖαν ἦν αὐτοῖς 9 οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλέως ἰππέας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ καλοῦντι, ἀλλὰ μείζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ 9 καὶ δυνηθεῖτε τὰ τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχομένοι τοὺς τε ἰππέας τούτων καὶ πεζῶν μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἤξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμώδοντα, εὐρος τριῶν 10 πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν ἐμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν ἐπομένων· δεύτερον δὲ Ἴριον, τρίπλεθρον ὡσαύτως· τρίτον δὲ Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίων, ὃν οὐκ ἂν 11 δύνασθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ παρέχων; ὡς δ' αὐτῶς καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἂν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν 10 οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς

Σινώπην παραπλεύσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡρακλείαν
ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε πῆξῃ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία
πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπόπτενον φιλίας
ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ·
οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύ-
την· οἱ δὲ ὑπόπτενον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ
πῆξῃ ἴοντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζονται.
οἱ δ' οὖν Ἕλληρες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πο-
12 ρεῖαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, ὦ Σινω-
πεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἡρῶνται πορεῖαν ἢ ὑμεῖς συμβου-
λεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ
ὡς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν
13 πλεύσομεν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι οἱ δὲ
γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζε-
σθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δὲ που ἦττους τῶν πολε-
μίων ληφθησόμεθα, εὐδὴλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ
ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπεῖς ἐκέλευον πέμπειν
14 πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλιμαχὸν Ἀρκάδα καὶ Ἀρί-
στωνα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιοῦ. καὶ οἱ μὲν ὄχοντο.
15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν
ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ καὶ πελτα-
στάς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἰσπέας
δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανούς, ὄντας δ' ἐν
τῷ Πόντῳ, ἔνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη
δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ
16 κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη,
καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περι-

οικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὶν
τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν
Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμπρακιώτην. ὁ δὲ Σιλα-17
νὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ καταμείνῃ που ἢ
στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν
βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι
καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς 18
δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχιλίους δα-
ρεικούς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἠλήθρευσε θυόμενος Κύρῳ,
διεσεσώκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν 19
ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ.
Τιμασίαν δὲ ὁ Δαρδανεύς καὶ Θῶραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς
ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινω-
πέων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐμποροῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν
ᾧστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει
μείναι τοσαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ
Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ πλοῖα,
τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, Ἄνδρες, νῦν μὲν ὁρῶ-20
μεν ἡμᾶς ἀπόρους ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ
ἐπιτήδεια καὶ οἰκαδε ἀπελθόντας ὀνῆσαι τι τοὺς οἰκοί·
εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλω χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰ-
κουμένης ἐκλεξάμενοι ὁποῖαν (ἂν) βούλησθε κατασχεῖν,
καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἰκαδε, τὸν δ' ἐθέλοντα
μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν παρέστιν, ᾧστε ὅπῃ ἂν
βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα 21
οἱ ἔμποροι ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς
Τιμασίαν ὁ Δαρδανεύς Εὐρύμαχόν τι τὸν Δαρδανέα
καὶ Θῶρακα τὸν Βοιωτίον τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σι-
νωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατῆσαι λα-
 22 βόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. ὁ δὲ ἄσμενος
 ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει τάδε.
 Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ὧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος
 οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ἀκούω δὲ τινὰς θύεσθαι
 23 ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπισχνούμαι δὲ ὑμῖν,
 ἂν ἐκπλέητε, ἀπὸ νουμηρίας μισθοφορὰν παρεῖξιν κυζι-
 κηρὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα,
 ἐνθεν καὶ εἰμι φηγᾶς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις·
 24 ἐκόντες γὰρ με δέξονται. ἠγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἐνθεν
 πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἔμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος
 καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρυαβάξου
 ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκείθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ
 τὸ συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερ-
 25 κυλίδῳ. ἀναστὰς αὐτίς Θώραξ [ὁ Βοιωτίας], ὃς περὶ
 στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ
 τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν
 καὶ εὐδαίμονα ὥστε (ἐξεῖναι) τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν,
 τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἴκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ
 26 βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε,
 καὶ γὰρ καθάπερ Τιμασίων ὑπισχνούμαι ὑμῖν τὴν μισθο-
 φορὰν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίωσι οἱ Ἡρα-
 κλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ὑπισχνούντο ὥστε ἐκπλεῖν.
 27 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ εἰρήγα. ἀναστὰς δὲ Φιλῆσιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὡς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ
 τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν
 μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενο-
 28 φῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε. Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες, θύομαι

μὲν ὡς ὁρᾶτε ὅποσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἔμαντοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ
 πράττων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἶη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασιν μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος.
 Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέγιστον, τὰ 29
 ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἦδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ
 τὸ αἰεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς
 φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλή ἐμοί, ὡς ἄρα γινώσκων
 ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε
 γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἤδη
 οὐ πείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, 30
 τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας
 ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ
 μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἑαυ-
 τοῦ οἰκείους ὠφελῆσαι τι. ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα 31
 πέμποντας Ἡρακλεῶτας καὶ Σινωπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ
 μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νουμηρίας,
 καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἐνθα βουλόμεθα
 μισθὸν τῆς εὐπορίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι
 ἐκείνης τῆς διανοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν
 λέγοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι.
 οὕτω γὰρ γινώσκω ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ 32
 νυνὶ δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπι-
 τήδεια· ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἔστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ
 τῶν ἡττόνων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ
 γενομένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφὴν δύνασθε λαμ-
 βάνειν οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι 33
 ἄπερ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἑάν τις

μέντοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ στρατεύμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτω δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες.

34 ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιον εἶη ἀπιέναι τὸν βουλούμενον. οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπέλιον αὐτῷ ὅτι εἰ λήφονται ἀπο-

35 διδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδομένον εἶη καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θώρακι

36 ἐψευσμένοι ἦσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. ἐνταῦθα δὲ ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδέδισαν τὴν στρατιάν οἱ τὴν μισθοφορὰν ὑπεσχήμενοι. παραλαβόντες οὖν οὗτοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκοίνωντο ἃ πρόσθεν ἔπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρισόφος δὲ οὐπὼ παρῆν, ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοῖη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ

37 πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου δὲ ὑιδουῖς ἐτύγγανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίῳ ὁ Λαρδανεύς γνώμην οὐκ ἐκκλησιάζειν ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον πειραῖσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποιοῦν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττόμενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας

2 ἔξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίγνωστο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· [ὅσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν.] ἐπεὶ δὲ ἤσθάνετο Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ 3 ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγορὰν, καὶ μὴ ἔᾶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγορὰν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδρα-

4 μον καὶ μάλα ἐμοίμως. ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ 5 ἄρα ἔξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἔαν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικεῖν, οὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνωνται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρησθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δέ, ἔφη, ἴστε 6 δῆπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι ἔαν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δὲ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἕω. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναιτο ὑμᾶς ἔξαπατήσαι ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας μὲν ἔξω 7 τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν, καὶ λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἔξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὁπόταν νότος πνέῃ; ἀλλὰ γὰρ ὁπόταν γαλήνῃ ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν 8 ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν. πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν ἐμοὶ πλεῖν μὴ βουλομένους ἢ ἔξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς 9

ἔξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἦκειν εἰς
 Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε
 δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι
 ὁ ἔξηπατηκὸς εἷς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἔξηπατημένοι ἐγγὺς
 μυρίων ἔχοντες ὄπλα. πῶς ἂν οὖν ἀνὴρ μᾶλλον δοίη
 δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος;
 10 ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων κάμοι
 φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ
 δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κω-
 λύω ἢ λέγειν εἴ τις τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ
 μάχεσθαι εἴ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
 ἐργηγορεῖναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον;
 τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τινι ἐμποδῶν
 εἰμι; παρήμι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς
 11 φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ
 εἰρημένα· εἰ δὲ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἔξαπατηθῆναι ἂν
 οἶεται ταῦτα ἢ ἄλλον [ἔξαπατῆσαι ταῦτα], λέγων δι-
 12 δασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθητε
 πρὶν ἂν ἀκούσητε οἷον ὄρω ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον
 πρᾶγμα· ὃ εἰ ἐπεισι καὶ ἔσται οἷον ὑποδείκνυσιν, ὧρα
 ἡμῖν βουλεύεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ κάκιστοί τε
 καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς θεῶν
 13 καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων. ἀκούσαν-
 τες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασαν τε ὅ,τι εἶη καὶ
 λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ
 που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς
 Κερασούντιοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ λερεῖα ἐπάλουν
 ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον, δοκοῦσι δὲ μοι καὶ ὑμῶν τινες
 εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές
 14 τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρτεος ὁ

λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἶη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον
 νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορ-
 θήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τόδε 15
 τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στρατεύμα μηκέτι ἐλθεῖν, εἰσβάς
 δὲ εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παρα-
 πλέοντες, καὶ ἐνθέμενος εἴ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι
 ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ
 ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρα- 16
 καλέσας οὖν ὀπόσους ἔπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον.
 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ
 συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες
 καὶ παίοντες τὸν τε Κλεάρτεον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν
 ἄλλων συγχρούς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασούντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἡμεῖς δεῦρ' 17
 ἐξωρῶμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἐτι τινὲς ἦσαν ἐν
 Κερασούντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κε-
 ρασούντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
 τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον χρήζοντες ἐλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18
 πρὸς τοὺς Κερασούντιους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν
 δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν,
 ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἢ δεσδαί-
 τε αὐτούς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ
 γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν
 λαβόντας. τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν 19
 ἐτι ὄντας ἐν Κερασούντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους
 ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ
 τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι
 τρεῖς ὄντες οἱ πρέσβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο 20
 ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασούντιοι καὶ λέγουσι

τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα τε τοῖς γεγενημένοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς Κερασούντιοις ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων
 21 νεκροί. συγκαθήμενοι δ' ἐξώθεν τῶν ὀπλῶν ἐξαίφνης ἀκούομεν θορύβου πολλοῦ Παῖε παῖε, βάλλε βάλλε, καὶ τάχα δὴ ὀρῶμεν πολλοὺς προσθέντας λίθους ἔχοντας
 22 ἐν ταῖς χερσίν, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν Κερασούντιοι, ὡς δὴ καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δεισαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ
 23 νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ ἔδρισαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς αὐτούς καὶ ἠρώτων ὅτι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν μὲν οἱ οὐδὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. ἐπεὶ δὲ εἰδοῖτι τιμὴν ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγο-
 24 ρανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. ἐν τούτῳ τις ὄρα τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἢ
 25 συὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἴενται ἐπ' αὐτόν. οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον ὀρμῶντας καθ' αὐτούς, σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἴεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συνεισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγγανεν
 26 ἐπιστάμενος. καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδὲν, ἔδρισαν δὲ μὴ λύττα τις ὥσπερ κυβὴν ἡμῖν ἐμπεπτώκοι. εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἐστὶ, θεάσασθε οἷα ἢ κατάστασις
 27 ἡμῖν ἐστὶ τῆς στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἐσεσθε κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε καταλύσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ' ὅτι ἂν θέλῃ. κἂν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρόσβεις ἢ εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακαυόντες τούτους οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι

τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς 28 ἅπαντες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται, ὅστις δὲ ἂν ἑαυτὸν ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν Βάλλε βάλλε, οὗτος ἐστὶ ἰκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακαυεῖν καὶ ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἀκριτον, ἢ ὧσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα 29 δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ ἀνθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δεισας μὴ ἀδίκως ἀκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες 30 τοὺς πρόσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασούντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύϊ ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακαυόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μὴδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. τίς γὰρ ἐθέλησει κῆρυξ ἰέναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; ἀλλ' ἡμεῖς Κερασούντιων θάψαι αὐτούς ἐδεήθημεν. εἰ μὲν 31 οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιούτων ἐσομένων καὶ φυλακῆν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μὲντοι 32 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παντὸς τινὰ αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχοῦμεθα, ἢ ἀλλήλους κατακαίνωμεν; πόλις δὲ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἢ τις 33 ἂν ὄρα τοςάυτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει θαρρῶν, ἢν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; οὗ δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς

μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίημεν εἶναι τοὺς τὰ
τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν
τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι
ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐ-
τοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγούς εἰς δίκας πάντας
καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο
ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγούς
35 ἐποίησαντο. παραινούντος δὲ Ξενοφώντος καὶ τῶν
μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στρατεύμα.
καὶ ἐγένετο καθαρισμός.

VIII. Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς δίκην ὑποσχεῖν
τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος
μὲν ὠφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν
χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι
αἰρεθεὶς * * κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφώντος δὲ
κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παῖεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ
2 ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενο-
φῶν ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ
ἐπλήρη. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὅπου καὶ ῥίγει ἀπολλύμεθα
3 καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός
γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ
μηδ' ὀσφαίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγο-
ρευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ
ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι,
οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι.
4 ὁμῶς δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήρης. πότερον
ἦττον τί σε καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ'
ἀπήτουν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων
5 ἐπαρῶνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρητο

αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη· πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ
τουτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν
συσκήνων ἐλεύθερος ὢν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγινώσκει
αὐτὸν καὶ ἤρετο, Ἦ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών;
Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν
συσκήνων σκεύη διέροισας. Ἀλλ' ἢ μὲν διάρροις,
ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλοις
ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβὼν
ἅπαντα σὰ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας
τὸν ἄνδρα. οἶον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη
καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνα-
8 σθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον
ἐρίγνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δὲ σὲ τούτου
ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμοι
ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τούτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν,
ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμφά σε, καταλαμβάνω αὐτίς
σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιῶν βόθρον ὀρύττοντα ὡς
κατορύζοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήρουν σε.
ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ,
ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ξῆ ἀνὴρ, σὺ δ' εἶπας Ὅποσα
γε βούλεται· ὡς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἔπαισά
σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδοῦσι εἰκέναι ὅτι
ἔξῃ. Τί οὖν; ἔφη, ἦττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι
11 ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες
ἀποθανοῦμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ
κατορυσθῆναι; τούτου μὲν ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας παί-
12 σειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήρη.
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες,
13 ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἕνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώ-
ζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμῶν ἐν τάξει τε λόντων καὶ

μαχομένων ὅπου δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις
 προθέοντες ἀρπάξαι ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν.
 εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιούμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
 14 ἤδη δὲ καὶ μαλακισόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀν-
 ἰστασθαι ἀλλὰ προῖέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ
 ἔπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ
 χειμῶνι καὶ αὐτὸς ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζο-
 μένους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστάς
 15 μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἑμαυτῷ οὖν πείραν
 λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὅποτε ἴδοιμι καθήμενον
 καὶ βλακεύοντα, ἤλαννον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρί-
 ζεσθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ
 καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν ὃν τῷ
 τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσῆπασθαι τοὺς
 τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε
 16 παθόντας. ἄλλον δὲ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν που διὰ
 ῥαστώνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ
 ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἔπαισα πύξ, ὅπως μὴ
 17 λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίειτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν
 ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ
 τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις
 ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου δίκην ἂν
 18 ἠξίουν λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν
 ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξίῳ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ
 19 κάουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὕβρει νομί-
 ζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρσῶ
 σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θρασύτερός εἰμι
 νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλείω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐδένα
 20 παῖα· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἦ καὶ

θάλαττα μεγάλη ἐπιφέροται, οὐχ ὄρατε ὅτι καὶ νεύ-
 ματος μόνου ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν προφρὸς τοῖς ἐν
 πρόρῳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρόμῳ; ἱκανὰ
 γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἁμαρτηθέντα πάντα
 συνεπιτρέψαι. ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς 21
 κατεδικάσατε· ἔχοντες ξίφη, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ
 ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
 Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτα-
 κιοῦντα ἐπαίετε. τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς 22
 κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. οἶμαι γὰρ, εἰ
 ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε κακί-
 στους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης 23
 ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὡς κάμων ἀσπίδα μὴ
 φέρειν, νῦν δέ, ὡς ἀκούω, Κοτνωριτῶν πολλοὺς ἤδη
 ἀποδέδνκεν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τοῦτον τὰναντία ποιή- 24
 σετε ἢ τοὺς κύνας ποιούσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς
 χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιάσι,
 τοῦτον δέ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε, τὴν
 δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, θαυμάζω ὅτι εἰ 25
 μὲν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε,
 εἰ δὲ τῷ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρῃξα
 ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων
 δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα
 ἐπήρῃσα οὐδ' εἰ τινα ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὡς
 ἐδυνάμην, οὐδὲν τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26
 καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἠδίων τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον
 ἢ τῶν κακῶν μεμνησθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμησκον.
 καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς ἔχειν.

[5.]

I. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἔξων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὐ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας
 ἐπειρῶντο κακορθεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλή-
 2 λους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγγανε τότε
 Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας
 πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας
 ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἶη τοὺς Ἕλληνας μῆτε ἀδικεῖν
 3 μῆτη ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ
 μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσίοιτο, ἐπὶ ξένια
 δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 4 ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι. θύσαντες δὲ
 βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν
 ἀρκούσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν
 ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς
 5 ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγέ-
 νοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θραῖκες
 καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο
 ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο·
 τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παῖει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει
 6 [πεπληγένοι τὸν ἄνδρα]· ὁ δ' ἐπέσε τεχνικῶς πως. καὶ
 ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ

ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξῆει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ
 τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν
 δὲ οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες 7
 ἀνέστησαν, οἱ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν
 τοῖς ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὠρχήσεως ἦν, ὁ μὲν 8
 παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πικρὰ δὲ
 στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται·
 ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ
 μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δῆσας τὸν
 ἄνδρα [καὶ] τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγη-
 λάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω
 τὴν χεῖρα δεδεμένον ἐλάνει. μετὰ τοῦτο Μυσοὺς εἰς-9
 ἦλθεν ἐν ἐκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλιτην, καὶ τότε μὲν
 ὡς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τότε δὲ
 ὡς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλιταις, τότε δ' ἐδινεῖτο καὶ
 ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλιτας, ὥστε ὄψω καλὴν φαίνε-
 σθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο· κρούων τὰς πέλ-10
 τας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν
 ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ [ἐπιόντες] 11
 οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάν-
 τες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλλιστα ἦσαν τε ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι καὶ
 ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
 θεοὺς προσόδοις. ὠρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ
 ἐποιούντο πάσας τὰς ὠρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. ἐπὶ 12
 τούτοις ὠρῶν ὁ Μυσοὺς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας
 τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὠρχηστρίδα εἰσάγει
 ἐνσκενάσας ὡς ἐδύνάτο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα δοῦς κού-
 φην αὐτῇ. ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα 13

κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤρουντο εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

- 14 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρα-
τευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλα-
γόνας μῆτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἔδοκει
παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-
15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
Ἀρμῆνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν
τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίω δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὔτοι
δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλίτων μὲν μεδίμνους
τρισχίλους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια.
16 καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. καὶ οἱ μὲν
στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἦκειν· ὁ δ'
ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ
Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο
Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν
17 αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμῆνῃ ἔμειναν οἱ
στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν
ἐγγὺς γίνεσθαι, ἦδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει ἀν-
18 τὸς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ἠγγή-
σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυ-
αρχίας οὐσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι
καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἰ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλ-
λον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἰ τι αὐτῷ δέοι φθάνειν, ἦττον
ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους,
ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμ-

πρόσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ
στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διενουῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν 19
Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ
ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει, καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύ-
μενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.
ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ 20
τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι πρὸς τοὺς
φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι
αὐτοῦ, τυχόν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρα-
τιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν 21
αὐτὸν ἐπιθυμεῖν ἀντοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε
δ' αὐτὸν ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπῃ
τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ [καὶ] κίνδυνος εἴη καὶ τὴν
προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἠπορείτο. ἀπορου- 22
μένῳ δὲ αὐτῷ διακρίνει ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς
θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα
ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν
ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ
ἐνόμιζεν ἰωρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπι-
μελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέ- 23
σου ὠρμάτο Κύρω συσταθησόμενος, ἀετὸν ἀνεμιμνή-
σκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι,
ὄνπερ ὁ μάντις (ὁ) προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας
μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτικός, καὶ ἐνδοξος, ἐπί-
πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ
ἀετῷ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ 24
θεὸς σημαίνει μῆτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μῆτε εἰ
αἰροῖντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

25 ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.

26 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ἦδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἶπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω 27 ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποιήσαν παῖσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν 28 ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθύς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοῖην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, 29 ἐκείνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σφροονισθείην. ὁ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ὦν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τεῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἴ τινα εὐροίτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺν πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὲ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα 31 πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάνυ εἰδήτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἢ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσθανόμην, ἐθνόμην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστήναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ. οὕτω δὲ Χειρίσοφον 32 αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἠρέθη, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγώ γε ἐστασιάξω, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνήσατε οὐχ ἐλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅτι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον ἄρχειν συνεθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος ἢ ἑαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, 33 ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅτι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὐτοῖον, ἐὰν πλοῦς ἢ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἐστὶ εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκείσε πειραῖσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραία ἀναγόμενοι πνεύματι ἔπλεον Π. καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ [παραπλέοντες ἐθεώρουσαν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὴ λέγεται ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἴριος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἄλως, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ] παραπλέοντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα

2 Μεγαρέων ἄποιον, οὓσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρᾳ.
καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀγερουσιάδι Χερρονήσῳ, ἐνθα
λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνᾳ καταβῆναι
ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος
3 πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλησιν οἱ
Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρις-
χιλίους καὶ οἴνου κεράμια διςχίλια καὶ βοῦς εἴκοσι
καὶ οἶς ἑκατόν. ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμὸς
Λύκος ὄνομα, εὖρος ὡς δύο πλέθρων.

4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέστες ἐβουλεύοντο τὴν
λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν
χορὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων
Ἀχαιοὺς εἶπε, Θανμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν
ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
σιτία· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ ἔστιν,
ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλατ-
5 τον ἢ τριςχιλίους κυζικηνοῦς· ἄλλος δ' εἶπε μὴ ἔλατ-
τον ἢ μυρίου· καὶ ἐλομένους πρέσβεις ἀντίκα μάλα
ἡμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι
ὅτι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.
6 ἐντεῦθεν προυβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρί-
σοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οἱ καὶ Ξενοφῶντα.
οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ ταῦτά ἐδόκει
μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φίλιαν ὅ,τι μὴ
7 αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐδόκουν ἀπρό-
θυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν καὶ Καλλί-
μαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. οὗτοι
ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδομένα· τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν
8 καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες

δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευέσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθύς τά 8
τε χορήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνήγον καὶ τὴν ἀγορὰν
εἰσὼ ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ
τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγούς 9
ἠτιῶντο διαφθεῖρειν τὴν προᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ
Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προεστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν
Καλλίμαχος τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός. οἱ 10
δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναίων
Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν
παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν πόνους
σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν
σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους
Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς, τὸ δ' ἄλλο στρατεύμα οὐδὲν
εἶναι — καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ στρατεύ-
ματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί — εἰ οὖν σωφρονοῖεν, αὐτοὶ 11
συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλόμενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαν-
τοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ πειρῶντο ἀγαθόν τι
λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον 12
εἰ τινες ἦσαν παρ' αὐτῶν Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενο-
φῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν
δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ,τι δοκοῖ
τοῦτο ποιεῖν. ἢ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφω
ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρα ἕκτη ἢ ἑβδόμη ἀφ' ἧς ἠρέθη.

Ξενοφῶν μόντοι ἐβούλετο κοινῇ μετὰ τῶν (μεινάν- 13
των) τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέ-
ραν εἶναι ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν
αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισό-
φου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστής φαίη τριή-
ρεις ἔχων ἤξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς 14

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύ-
 σιαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ
 Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα
 δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ
 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν
 ἀπαλλαγῆς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ
 τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ, πότερα λῶον καὶ
 ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας
 τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμνηεν ὁ θεὸς τοῖς
 16 ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. οὕτω γίννεται τὸ στράτευμα
 τρίχα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι
 καὶ πεντακόσιοι, ὀπλίται πάντες, Χειρίσοφῳ δ' ὀπλίται
 μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτα-
 κοσίους, οἱ Κλεάρχῳ Θραῖκες, Ξενοφῶντι δὲ ὀπλίται μὲν
 εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους·
 ἵππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἵππεας.
 17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ
 τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπι-
 πεδόντες τοῖς Βιδυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλείστα· καὶ ἀπο-
 βαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς Θραῖ-
 18 κης. Χειρίσοφος δ' εὐθύς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρα-
 κλεωτῶν ἀρξάμενος περὶ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ
 δὲ εἰς τὴν Θραῖκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦει·
 19 καὶ γὰρ ἡσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει
 ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θραῖκης καὶ τῆς Ἡρακλεωτίδος καὶ διὰ
 μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante Ἐπραξαν additur in codicibus deterioribus: Ὅν μὲν
 οὖν τρόπον ἢ τε Χειρίσοφον ἀρχὴ τοῦ παντός κατελύθη καὶ
 τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται.

κάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύ-
 ονται εἰς τὰς πρώτας κόμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς
 τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρα-
 τηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κόμην· ὅποια δὲ μείζων
 ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συν-3
 εβάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δεῖο πάντας ἀλίξεσθαι·
 καὶ ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεδόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλα-
 βον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θραῖκες 4
 ἠθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτα-
 σταὶ ὄντες ὀπίστας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συν-
 ελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίρκητος λόχῳ ἐνὸς τῶν
 Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπιόντι ἦδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ
 πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμά-5
 χοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει
 χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίρκητα
 ἀποκτινύουσι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου
 τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγησάνδρου ὀκτὼ μόνους
 ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγησάνδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι 6
 δὲ λόγοι συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ ἄνευ
 πραγμάτων· οἱ δὲ Θραῖκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο τὸ
 εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἐρ-
 ρωμένως τῆς νυκτός· καὶ ἅμα ἡμέρα κύκλω περὶ τὸν
 λόφον ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτάττοντο καὶ
 ἵππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰεὶ πλείους συνέρρεον·
 καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπίστας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν 7
 γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστήν οὔτε
 ἵππεα· οἱ δὲ προσθέντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον·
 ὅποτε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ
 ἄλλη ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιρώσκοντο, τῶν 8
 δὲ οὐδεῖς· ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύνατο ἐκ τοῦ χωρίου,

ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ
 9 Θρᾶκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλή ἦν, διελέγοντο περὶ σπον-
 δῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ
 οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾶκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ'
 ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θά-
 λατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ
 διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς καταθέοντες
 ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ
 ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἦσθην-
 11 ται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον
 πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ
 λόφου, οἱ δὲ Θρᾶκες πάντες περικεκλωμένοι εἶεν
 αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύ-
 λαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἠγεμόνες εἶεν ὅποι δέοι σκοποὺς
 δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν,
 12 Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνήσκουσιν, οἱ
 δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφον τινὸς πολιορκοῦνται. νομίζω δ'
 ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν
 σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων <τῶν> πολεμίων,
 13 οὕτω δὲ τεταρορηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα
 βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἐτι εἰσὶ σῶν, σὺν ἐκείνοις
 μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ κινδυ-
 16 νέωμεν. ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίημεν ἂν οὐδαμοῖ ἐνθένδε·
 14 πολλή μὲν γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι,
 πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν. οἱ δὲ πολέμιοι πλη-
 σίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἔνθα Χειρίσοφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ
 μὲν οὔτε πλοιά ἐστὶν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ
 17 αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ
 (15)

πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρίσοφον μό-
 νοις κἀκίον ἐστὶ διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων
 πάντας εἰς ταῦτόν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι.
 ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι
 ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἐστὶν ἢ κάλλιστον ἔργον
 ἐργάσασθαι Ἑλληνας τοσούτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς 18
 ἴσως ἄγει οὕτως, ὅς τοὺς μεγαληγορήσαντας ὡς πλέον (16)
 φρονοῦντας ταπεινώσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ
 τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμότερους ἐκείνων καταστήσει.
 ἀλλ' ἔπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὡς ἂν τὸ
 παραγγελλλόμενον δύνησθε ποιεῖν. νῦν μὲν οὖν στρατο- 14
 πεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι (17)
 εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμα-
 σίων ἔχων τοὺς ἱππέας προελαννέτω ἐφορῶν ἡμᾶς
 καὶ σκοπεῖτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

Ταῦτ' εἰπὼν ἠγείτο. παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνή- 15
 των ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ (18)
 ἄκρα, ὅπως εἰ πού τι ποθεν καθορῶεν, σημαίνουεν·
 ἐκέλευε δὲ κάειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχάνουεν κανσίμῳ.
 οἱ δὲ ἱππεῖς σπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαον, 19
 καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαον πάντα
 ὅσα κανσίμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἰ τιτι παρα-
 λειπομένῳ ἐντυγχάνουεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθεσθαι
 ἐδόκει καὶ τὸ στρατεύμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, 20
 κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε
 τῶν πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπείχον δὲ ὡς τετταράκοντα
 σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλείστα πυρὰ ἕκαον.
 ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατα- 21
 σβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακὰς ποιη-
 σάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι

τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην ἐπορεύοντο ἢ
 22 ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίαν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες
 τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς
 ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἔνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐχ ὀρῶσιν οὔτε φίλιον στρατεύμα οὔτε πολέμιον,
 [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ
 στρατεύμα] γραῖδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα
 23 καὶ βοῦς καταλειμμένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα
 ἦν τί εἶη τὸ γεγενημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν κατα-
 λελειμμένων ἐπνυθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θράκες εὐθύς
 ἀφ' ἐσπέρας ᾤχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλ-
 ληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δέ, οὐκ εἰδέναι.

24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστη-
 σαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα
 συμμίξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευό-
 μενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ
 τὴν [ἐπὶ Κάλπης] ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς ταῦτόν,
 ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελ-
 25 φούς. καὶ ἐπνυθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα
 τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφασαν, ᾤμεθα
 ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐκέθ' ἐωρῶμεν,
 τῆς νυκτὸς ἤξειν ἐπὶ τοὺς πολέμιους· καὶ οἱ πολέμοι
 δέ, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον·
 26 σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ᾤμεθα ὑμᾶς πνυθο-
 μένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας
 ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν.
 οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠύλιζοντο ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὃ

καλεῖται Κάλπης λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν
 τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξάμενη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἔστιν ἀπὸ τοῦ
 στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς
 τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἔστιν εἰς Ἡρά- 2
 κλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μακρᾶς πλοῦς· ἐν
 δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε
 Ἕλληνίς, ἀλλὰ Θράκες Βιδυνοί· καὶ οὓς ἂν λάβωσι
 τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πῶς δεινὰ ὑβρί-
 ζειν λέγονται τοὺς Ἕλληνας. ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν 3
 μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας
 καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χω-
 ρίου, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα
 ἀπορροῆς, ὕψος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μείον εἴκοσιν ὀργυιῶν,
 ὁ δὲ ἀγῆν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα
 τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ ἀγῆνος
 χωρίου ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' 4
 ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων.
 κρήνη δὲ ἠδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ
 θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ
 μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα
 ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς μεσόγειαν μὲν 5
 ἀνήκει ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίοις, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ
 ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεον ἢ ἐπὶ εἴκοσι στα-
 δίους δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύ-
 λοις. ἢ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλὴ, καὶ κῶμαι ἐν 6
 αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἢ γῆ
 καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας
 καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς
 καὶ ἠδυοῖνους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαῶν. ἢ μὲν 7
 χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήρουν δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ ** πόλισμα ἂν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν 8 κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσαναηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρημάτων αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταῦτον συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερά ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἔνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἶόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συννεγκόντες ἔθαψον ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύσαντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὖρισκον, κενοτάφιον 10 αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγε δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἱερώνυμος Ἡλεῖος 11 λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, εἴαν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆι δίχα τὸ στρατεύμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιουῖσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ἢ περὶ πρόσθεν εἶχε τὸ στρατεύμα

καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτετελευτήκει φάρμακον πικρὸν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Ξενοφῶν, Ὁ ἄνδρες 12 στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς εἶοικε, [δῆλον ὅτι] περὶ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορευέσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς οὖν, ἔφη, θυρόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχουμένους εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεθαρορήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, μάντις 13 δὲ παρῆν Ἀρηξίῳ Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμπρακιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ 14 τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ χωρὶον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ ἱερά οὐ γίνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῇ αὐρίῳ 15 παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἰ τις εἶη, παραγγέλλας παρεῖναι ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθνε· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένῳ 16 δὲ πάλιν εἰς τρεῖς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἂ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὁ 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερά οὐκ ἔστι γίνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρᾶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστὰς τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίνεται 18 τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκουτος

πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου
 19 ἀρμολογῆς μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ τού-
 του δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια
 ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρεῖς,
 καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες
 τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια.
 ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.

20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραία ἐθύετο, καὶ σχεδὸν τι
 πᾶσα ἢ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκκλοῦντο περὶ
 τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοῖπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
 21 ἐξῆγγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν,
 Ἴσως οἱ πολέμοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχε-
 σθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες (τὰ σκευή) ἐν τῷ ἐρυμνῷ
 χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως ἂν
 22 τὰ ἱερά προχωροῖη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται
 ἀνέκραγον ὡς οὐδὲν δεῖον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ
 θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν,
 βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης προάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-
 φῶν Κλέανδρος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθύεσθαι εἰ
 τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο.

23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου
 μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς
 τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐρών τινα
 ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι
 ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον
 ἵέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξ-
 ἔρχονται δὲ σὺν δορατίοις καὶ ἄσκοις καὶ θυλάκοις καὶ
 24 ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλλοὺς ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ
 ἦσαν ἐν ταῖς κώμας καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμ-
 βάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππεῖς

πρωῖτοι· βεβηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιδυνοῖς, βου-
 λόμενοι σὺν τοῖς Βιδυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκαλύσαι
 τοὺς Ἕλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακο-
 σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου 25
 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφυγόντων εἰς τὸ στρατό-
 πεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερά ταύτη
 τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα
 ἱερεῖα, σφραγισάμενος ἐβόηθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι
 τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς 26
 ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἤδη μὲν
 ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως
 ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης διὰ τῶν λασίων
 τῶν Βιδυνῶν τινες ἐπιγενομένοι τοῖς προφύλαξι τοὺς
 μὲν κατέκτανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον.
 καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ ὄπλα πάντες ἔδραμον οἱ 27
 Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυ-
 κτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν
 δὲ τοῖς ὄπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοὺς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V.
 οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἤγουντο· οἱ δὲ
 εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή. πρὶν δὲ
 ἀρίστου ὥραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ ἢ εἰσοδος ἦν εἰς
 τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς
 πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν ἄλφρα ἄγον καὶ
 ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπ' 2
 ἐξόδῳ, καὶ γίγνεται τὰ ἱερά ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου.
 καὶ ἤδη τέλος ἔχόντων τῶν ἱερῶν ὄρα ἄετὸν αἰσίον
 ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος, καὶ ἠγεῖσθαι κελεύει τὸν
 Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ ὄπλα τίθενται, 3

καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν
 τοῖς ὄπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ
 4 καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ
 οὐδ' ἐδόκει γὰρ κράτιστον εἶναι τοῦτον φύλακα κατα-
 λιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ
 οἱ στρατιῶται ἀπέλειπον αὐτόν, αἰσχυρόμενοι μὴ
 ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς
 ὑπὲρ πέντε καὶ τετραράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον,
 5 οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια
 διεληλυθέναι ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐραν τοῦ
 κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νε-
 κρούς ἔθαπτον πάντας ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρα.
 6 ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν
 οὐραν αὐθις ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτά-
 φων ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὁπόσους ἐπελάμβανεν
 ἢ στρατιά. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν,
 ἐνθα ἐκείντο ἀθροοὶ, συννεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.
 7 Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες
 τὸ στρατεύμα ἐξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια
 ὅτι τις ὄρφῃ ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὄρῳσι
 τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ
 τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἰππέας τε
 πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ραθίνης
 8 ἦκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ
 κατείδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες
 αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου εὐθύς
 Ἀρηξίων [ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων] σφαγιάζεται, καὶ
 9 ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἐνθα δὴ
 Ξενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπι-
 τάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἵν' ἂν που δέη

ᾧσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι
 τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκεραίους.
 συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προ-10
 ηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ
 ᾧφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤξω τοὺς
 τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ. ἐκ 11
 τούτου οἱ μὲν ἦσαν προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς ἀφελὼν τὰς
 τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας τὴν μὲν ἐπὶ
 τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὡς πλέθρον·
 Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ
 μέσῳ ἐχώρισεν ἔπεσθαι· Πυρρίας Ἀρκὰς ταύτης ἤρχε·
 τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτη
 ἐφειστήκει. προϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἠγούμενοι 12
 ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ
 διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς
 καὶ λοχαγοὺς παριέναι ἐπὶ τὸ ἠγούμενον. καὶ ὁ Ξενο-13
 φῶν θανμάσας ὅτι τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ
 ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ
 συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρα-
 τηγῶν ὅτι βουλήσ οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦ-
 τον νάπος. καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν, 14
 Ἄλλ' ἴστε μὲν με, ὦ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προ-
 ξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὄρῳ δεομέ-
 νους ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ 15
 οὕτως ἔχει· ἀμαχὲ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἐστὶν ἀπελθεῖν· ἦν
 γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν
 ὁπότεν ἀπίωμεν ἔψονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὁρᾶτε δὴ 16
 πότερον κρεῖττον ἵεναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὄπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς
 πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μὲντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι 17

ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῶ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἦδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιόην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροῖην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίζετε αὐτοὺς δεξιέσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστάμεθα 18 ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὐπόρα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ 19 ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω δ' ἐγὼγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὢν διαπεπορεύμεθα χωρίων. πῶς γὰρ δὴ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἰππέας; πῶς δὲ ἂν διεληλύθαμεν ὄρη, ἢν πελτασταὶ τοσοῖδε ἐφέπωνται; 20 ἢν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάζοντα οὔτε σῆτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἢν θᾶπτον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶπτον πάλιν ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. 21 οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἠριστηκότας μάχεσθαι ἢ αὐριοῦ ἀναρίστους. ἄνδρες, τὰ τε ἱερά ἡμῖν καλὰ οἱ τε οἴωνοι αἴσιοι τὰ τε σφάγια κάλλιστα ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἠδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου ἂν θέλωσι σκηνηῆσαι. 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἠγγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἠγγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγγανε τοῦ νάπουσ ὢν. θᾶπτον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στρατεύμα ἢ εἰ κατὰ 23 τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπει ἢν ἐξεμηρῶντο. ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριῶν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν, Ἄνδρες,

ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε ἴοντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύγοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς 24 Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἠγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. ἠδύ τοι ἀνδρείον τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ 25 ἅμα ὑψηρεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμων ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν καθέντας ἐπεσθαι βάρην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἠγεμόν. οἱ δὲ πολέμοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες 26 πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμοι ἀντίοι ὤρμησαν, οἱ δ' ἰππεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιδυνοῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ἢ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ 27 πορευομένη καὶ ἅμα ἢ σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίσταν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμοι, ἀλλὰ ἔφενγον. καὶ 28 Τιμασίαν μὲν ἔχων τοὺς ἰππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτινύσαν ὄσουσπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐάνυμον εὐθύς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἰππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα διωκόμενον ἐπὶ λόφον συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλ- 29 ληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκινδυνότατον εἶναι ἵεναι ἢδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες οὖν εὐθύς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα

οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτῶν διεσπάρη·
 ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε τὸ
 30 τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τὸ τε
 Φαρναβάξου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιδυνοὺς
 ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισμένους καὶ ἀπὸ λόφου
 τινὸς καταθεωμένους τὰ γινόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν,
 ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως
 31 δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρορηκότες ἀναπαύσαιντο. συνταξά-
 μνοι δὲ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύ-
 γουσι κατὰ τοῦ πρανοῦς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διω-
 κόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ
 Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπετραύποντο διώκοντες· ὁψὲ γὰρ ἦν.
 32 ἐπανελθόντες δὲ ἐνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, στη-
 σάμενοι τρόπιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίου
 δυσμάς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 VI. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν
 καὶ ἀπῆγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι
 ἐδύνατο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἦζοντα,
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
 2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ
 στρατεύμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
 ἐλάμβανον (οἱ) ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίλοι πᾶν τὸ στρα-
 τεύμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν
 3 εἶναι. ἦδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
 ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
 λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατῆγον, ἀκούου-
 4 τες ὡς οἰκίζετο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἔπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμιοι ἦδη οἱ πλησίον ὄκουν πρὸς Ξενοφῶντα,
 ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίξει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅτι
 θεοὶ ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἀπεδείκνυεν αὐτοὺς
 τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται 5
 δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγγανε δὲ τὸ
 στρατεύμα ἔξω ὄν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς
 οἰχόμενοι ἄλλοσε εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλὰ·
 ὀκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῶ λέγουσιν,
 ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος,
 καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν
 αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι. εὐθύς δ' ἐκεῖνος 6
 ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέ-
 γοντας ὅτι δημόσια εἶη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν
 ὅτι ἀρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπά-
 ζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἦγέ τινα· 7
 περιτυγῶν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ
 ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν
 στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξιππον, ἀνα-
 καλοῦντες τὸν προδοτήν. ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν
 πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος
 δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατ- 8
 ἐκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἶη
 πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἶη τὸ τοῦ στρατεύ-
 ματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ 9
 Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι
 ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν
 πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὡς πολεμίους. ἦρχον δὲ τότε
 πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα 10
 πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ
 ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη

γενέσθαι, εἰ μή τις ἐκδώσει τὸν ἄρχαντα βάλλειν καὶ
 11 τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀγασίας διὰ τέλους
 φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ
 Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον
 τὸ στρατεύμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ'
 ὀλίγον ἐποίουντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι
 12 οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλ' ἀναστάς ἐλεξεν, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι
 τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέαν-
 δρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἔγγυς αἱ Ἑλ-
 ληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προ-
 εστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσὶ καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίων
 13 ἐν ταῖς πόλεσιν ὅτι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν
 οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα
 δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοστικῶς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις
 μὴ δέχεσθαι ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνό-
 μους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος
 ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἦξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ
 ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι
 14 καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὔτε
 ἑνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς
 Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅτι ἂν κελύωσι·
 καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν πείθονται αὐτοῖς.
 15 ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς
 Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ
 μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς
 τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ-
 τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἑμαντοῦ, εἰ
 ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς
 16 ἐσχάτης δίκης ἄξιός εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. φημὶ

δὲ καὶ εἰ τινα ἄλλον αἰτιάται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν
 Κλέανδρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι
 τῆς αἰτίας εἴητε. ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἴομενοι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντι-
 δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ'
 εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστάς εἶπεν Ἀγασίας, Ἐγὼ, ὧ 17
 ἄνδρες, ὄμνυμι θεοῦς καὶ θεᾶς ἢ μὴν μήτε με Ξενο-
 φῶντα κελύωσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον
 ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δὲ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον
 τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δέξιππον, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε
 ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην,
 ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδώτέ με· ἐγὼ δὲ ἑμαντόν, 18
 ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχῆσω κρῖναντι Κλέανδρῳ
 ὅτι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε
 Λακεδαιμονίοις σῶξοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκα-
 στος. συμπέψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι
 πρὸς Κλέανδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ
 λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19
 ἢ στρατιὰ οὐστῖνας βούλοιο προελόμενον ἰέναι. ὁ δὲ
 προείλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο
 πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαι-
 ρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20
 Ἐπεψεν ἡμᾶς ἢ στρατιὰ πρὸς σέ, ὦ Κλέανδρε, καὶ
 ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιά, κρῖναντα δὲ αὐτὸν
 χρῆσθαι ὅτι ἂν βούλη, εἴτε ἕνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ
 πλείους αἰτιά, τούτους ἀξιούσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς
 εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιά, πάρεσμέν σοι
 ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινὰ, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται
 ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλη πείθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν 21

ὁ Ἀγκασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμε-
 νος Δέξιππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ παῖει
 22 κελεύσας Δέξιππον. τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγα-
 θὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρα-
 τίας ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἠτησάμεθα παρὰ
 Τραπεζουντίων ἐφ' ὧτε πλοῖα συλλέγειν ὡς σωζόμεθα,
 καὶ ἀποδράντα [Δέξιππον] καὶ προδόντα τοὺς στρα-
 23 τιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους
 ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν
 εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.
 ἦκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη περὶ ἀπιόντας
 τοὺς ποταμούςς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλ-
 24 λάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ
 ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, [καὶ μὴ τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀποδράντων], εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων
 ἐποίησα. νόμιζε δ', ἔὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνης, δι' ἄνδρα
 δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον
 μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεπονηκῶς εἶη· οὐ μέντοι
 ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βία
 χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς
 26 νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἅπιτε κατα-
 λιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε
 πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε
 ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι
 27 τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε,
 εἰ καὶ οἶε με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἔπαιον οὐ-
 δένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἶη τὰ
 πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἰ τις ὁπότε
 ἢ στρατιὰ ἐξίοι ἰδίᾳ λήξοιτο, δημόσια εἶναι τὰ λη-

φθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβῶν οὗτος 28
 ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβῶν τὸ
 μέρος διασώσειε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν ῥήτραν τὰ
 χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, Ἐπεὶ τοί-
 νυν συναιτίος εἶ, κατὰμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βου-
 λευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν 29
 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμ-
 ψαι [ἄνδρας] πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ
 τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30
 τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
 καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι
 Κλέανδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὸν ἄνδρα.
 ἐλθῶν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἐχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, 31
 τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιὰ σοι ὑφείτο ὅτι ἐβούλου
 ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἀπάντων
 νῦν δὲ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τὸ
 ἄνδρα καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
 χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δὲ σοι 32
 τυχόντες ὑπισχνοῦνται σοὶ ἀντὶ τούτων, ἦν βούλη
 ἠγείσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ὦσιν, ἐπιδείξειν
 σοὶ καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πει-
 θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
 δέονται δὲ σοὶ καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα 33
 ἑαυτῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δέξιππον καὶ σφῶν τῶν
 ἄλλων οἶος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστοις νεῖ-
 μαί. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ καὶ τὸ σιῶ, 34
 ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε ἄνδρα
 ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ
 παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ

οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἶσιν ἢ οὐς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὡς τὸ στρατεύμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὸ ἄνδρα· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι
36 αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορευέσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.

37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθήμενοι τὸν σῆτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.
38 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἕκτατοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

[Z.]

[Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου I. ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἐξίοντες καὶ ἐκπλέοντες ἐποίουν μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα-
2 τεύμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ [χώραν] στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν, εἶδετο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ ὅσα δέοι. καὶ ὁ Ἀνα-
3 ξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν
4 βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θραξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει
5 Ξενοφῶντα συμπροθυμείσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στρα-
τεύμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατεύμα δια-
6 βήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε

ἄλλω μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ.

7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ 8 ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρου τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ 9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμι τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον. Ἄλλ' 10 ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς (συμ-) πορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ- 11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν 12 ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες συγ- 13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλων. ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς λοχα-

γούς ἔλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θωρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τἄλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορευέσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσεται. ἐπ- 14 ακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι πορευέσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θωράκης. ἐν ᾧ δὲ 15 ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον 16 τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικάτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθενον ἐπὶ 17 θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν [τὸ τεῖχος] ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἐνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρώσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίαις τὰ κλειῖθρα ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γινόμενα, δείσας μὴ 18 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰς τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ 19 δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βία εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἰκαδε, ὅσοι δὲ ἐνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζονται,

πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως.
 20 ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀνα-
 ξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ
 περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται
 ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι
 21 οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σκεῖν τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ
 καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γε-
 νέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις
 ἄνδρας τοσοῦτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς
 22 ὀνήσαιοι καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Ἄλλ' εὐ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων
 ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· [βου-
 λόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι]· καὶ αὐτὸς τε παρεγγύα
 ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν [καὶ τίθεσθαι
 23 τὰ ὄπλα]. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἱ τε
 ὀπλίται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελ-
 24 τασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. τὸ
 δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ τὸ Θράκιον
 καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. ἐπεὶ δὲ ἐκείτο
 τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν
 25 στρατιάν καὶ λέγει τάδε. Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώ-
 μενοι οὐ θανατάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζόμεθα καὶ
 Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμω-
 ρησόμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν,
 26 ἐνθυμεῖσθε ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. πολέμοιο μὲν ἐσόμεθα
 ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος
 δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἑώρα-
 27 κότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς

γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις
 τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεωροῖς οὐκ ἐλάτ-
 τους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων
 ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὐσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε
 τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων τα-
 λάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε
 τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου
 νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως ὡς πάντες
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, 28
 Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπ-
 αρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν
 σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρουσι δὲ
 καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολε-
 μίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιοτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω
 βασιλέως, ὃν ἦλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ
 ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ
 ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς
 περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν μαινόμεθα μηδ' αἰσχρῶς 29
 ἀπολώμεθα πολέμοιο ὄντες καὶ ταῖς πατρίδι καὶ τοῖς
 ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς
 πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις,
 καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθέλη-
 σαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ
 εἰς ἣν πρῶτην πόλιν ἦλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν.
 ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν 30
 γενόμενα μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυῖας γενέσθαι.
 καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων προεσθηκόσι πειδομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων

τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδι-
 31 κουμενοὺς τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν
 μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξίβιω εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν
 βίαιον ποιήσοντας παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ'
 ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθὸν τι εὐρίσκεισθαι,
 εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντας ὅτι οὐκ ἐξαπατάμενοι ἀλλὰ
 παιδόμενοι ἐξερχόμεθα.

32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἡλείον
 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον
 Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται
 Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περι-
 ῆει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελόμενος, εἰ τις ἢ
 πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν
 ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἴη ἠγείσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα
 καλούμενον τῆς Θράκης, ἔνθα πολλὰ κάραθ' ἀλήθως
 ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ
 34 σιτία καὶ ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ
 τὰ παρὰ Ἀναξίβιου ἅμα ἀπαγγελλόμενα — ἀπεικρίνατο
 γὰρ ὅτι παιδομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς
 τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλεύσοιτο
 35 περὶ αὐτῶν ὅτι δύναιτο ἀγαθόν — ἐκ τούτου οἱ στρα-
 τιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἔξω
 τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται
 αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στρατεύμα
 ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρα-
 36 τιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἔκλεισε τὰς πύλας
 καὶ ἐκήρυξεν ὅς ἂν ἄλλῳ ἔνδον ᾖν τῶν στρατιωτῶν
 37 ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων
 τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε καὶ ἄλφιστα φέροντες

εἶποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἴκοσι
 καὶ ἐλαῶν τρεῖς καὶ σκοροδῶν ἀνῆρ ὅσον ἐδύνατο μέ-
 ριστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ κατα-
 θέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μετα- 38
 πεμφόμενος Κλέανδρον ἐκέλευε διαπραῖσαι ὅπως εἰς τὸ
 τεῖχος εἰσελθεῖ καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν 39
 δ' ὁ Κλέανδρος μάλα μόλις ἔφη διαπραῖζόμενος ἦκειν·
 λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη τοὺς μὲν
 στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ
 ἔνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς
 εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν,
 εἰ μέλλοις σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν 40
 ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἰσω τοῦ τείχους ἀπῆει
 σὺν Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ
 οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώ-
 ταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν
 βωμὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσ-
 ελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς καὶ Νέων ὁ Ἀσι-
 ναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα
 μὴ θύειν, ὡς οὐκ ἠγῆσόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει
 τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ 41
 πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῳ γενέ-
 σθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῆει [καὶ]
 τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Π.
 Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανδικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τι-
 μασίῳ ὁ Δαρδανεύς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς
 κώμας τῶν Θρακῶν προελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον
 ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεά- 2
 νωφ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν·

ἔπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ γυναικᾶ· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἴομενος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προθυμεῖτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἴομενος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν.
 3 καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο. διατριβομένους δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὄπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὡς ἐδύνατο, 4 οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο. Ἀναξίβιος δ' ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων ᾤετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζῳ.

5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιῳ ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρου Βυζαντίου ἀρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πάλος 6 ὅσον οὐ παρῆν ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀρίσταρχῳ ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὖρη ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἤλθε τάχιστα, οὐκ 7 ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρναβάζου κατὰ τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ἤσθητο Ἀρίσταρχόν τε ἦγοντα εἰς Βυζάντιον ἀρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοῦντα, Ἀναξίβιον μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κελύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρά-

τευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροί-
 ζειν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινον διαβιβάσειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύοντα τοὺς Περυνθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν δια-9 πλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἠδέως καὶ εὐθύς εἶποντο ἄσμενοι ὡς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἦγοντα πάλιν πέμψας πρὸς 10 αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνόμενος αὐτῷ ὅτι ᾤετο λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἶόν τε εἴη τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο. οἱ 11 δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περυνθίων ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπρατε περὶ πλοίων, 12 ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος (ὁ) ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις ἀπεῖπε μὴ διάγειν ἐλθῶν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρατιώταις εἶπε μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενο-13 φῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῆδε ἀρμοστής· εἰ δὲ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῇ δ' ὕστεραία μεταπέμπεται

14 τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἰσεῖσι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἢ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαί τι βού-
 15 λοιτο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρῆεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στρατεύμα. ἑώρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλῆς ὄν τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύ-
 στοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στρατεύμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι ἐνθα πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμοστῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐμελλεν εἶχειν τὸ στρατεύμα.
 16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἤκουτες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δειλῆς δὲ ἤκειν·
 17 ἐνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει ἢ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερά καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἵεναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ᾧ ἕκα-
 18 στος ἐπίστευεν ᾗχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στρα-
 19 τευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾗετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἤσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκοτει ὄντες μήτε ὀπόσοι μήτε ὅπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ
 19 διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἤσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἐρημνέα ὃν ἐτύγγανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συ-
 γενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤρουντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδή-
 20 σαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρήσαν πελτασταὶ ὄσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἤγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλᾳ
 21 φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλι-
 νωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλινωμένοις ἐφυλάτ-
 22 τετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρό-
 γονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στρατεύμα ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευο-
 φόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγό-
 μενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο-
 23 φῶντα ἔχοντα δύο οὖς βούλοιτο. ἐπειδὴ δ' ἐνδον ἦσαν, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδο-
 σάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε. ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμψας πρὸς ἐμέ, 24
 ᾧ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνόμενός μοι, εἰ ταῦτα πρά-
 25 ξαιμι, εὖ ποιήσεις, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος. ταῦτα
 εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἶη. ὁ δ' ἔφη. Αὐτίς ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ διεβην πάλιν ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἐκ Παρίου, ὑπισχνού-
 μενος, εἰ ἀγάγοιμι τὸ στρατεύμα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι φίλῳ με χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ

26 μοι χωρία ὧν σὺ κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις
 πάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συν-
 ἔφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νῦν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι
 27 ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ
 στρατεύμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου
 ἕνεκα δεοί τελεῖν οὔτε σοὶ οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ
 28 διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὥσπερ σὺ
 ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου;
 Οὐκ ἔφησθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέριονδον ἐλθόντας
 29 διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρεμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρονίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλήν
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέρην εἶ-
 ναι τὴν προᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλα σὺ
 ἐλθὼν εἶπέ, ὡς Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν,
 καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπεῖν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν
 εἰδέναι καὶ φίλους εἴνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο
 32 Σεύθην ὅτι δεοίτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ὡςδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Μελανδίται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρουσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 πεσὼν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἐξετράφημ ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἄλλοτριαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμεν ἐν-
 δίφριος αὐτῷ ἰκέτης δοῦναι μοι ὁπόσους δυνατὸς εἶη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναί-
 μην κακὸν ποιοίην καὶ ζῶην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τρά-
 πεξαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι
 τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπει-
 δὼν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων,
 ληζόμενος τὴν ἑμαυτοῦ πατρῴαν χώραν. εἰ δέ μοι
 ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως
 ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἂν ἐγὼ ὑμῶν δεόμεναι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἐλθοίμεν, 35
 τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρα-
 τηροῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' ὑπέσχετο 36
 τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηρῶν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν,
 τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν ὁπόσην ἂν βού-
 λωνται καὶ ζεγγὴ καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τετειχισμένον.
 Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπρά- 37
 ξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἢ, δέξει εἰς
 τὴν σεαυτοῦ, ἐὰν τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' 38
 εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδιφρούς καὶ
 κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ,
 ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω καὶ εἰ τις σοὶ ἔστι θυ-
 γάτηρ, ἀνήσομαι Θρακίῳ νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν
 δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III.
 ἀπήλαννον· καὶ πρὸς ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ
 καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα 2
 ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλεε τοὺς στρατη-
 γοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρί-
 σταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στρατεύμα συγκαλέσαι. καὶ
 συνῆλθον πάντες πλην οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπείχον
 ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν 3

εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἔνθα βουλόμεθα Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαλεῖν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βία διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησὶν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιοφείσθαι ἔτι ὥσπερ νυνὶ δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησὶν, ἂν πρὸς ἐκείνους ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευέσεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελεύοντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργυρίου ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου εἴσι λαμβάνειν, ἐπανελεύοντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἥττους εἴσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας ὅτι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅτι ἂν ἡμῖν δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπίοντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἠγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. προϊόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἅπαντ' Ἀρίσταρχος καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει 8 συμφέρειν. ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στρατεύμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἢ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ

ὅπου πλείστα ἐστὶν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ξενίζεσθαι. καὶ ὁ Σεύθης ἔφη, Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς 9 ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἠδέως ἀριστώγητε. Ἦγοῦ τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς 10 δελίης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε. Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχυοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σιτία δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκεται ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀπο- 11 διδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἂν δὲ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι. ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης 12 ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στρατεύμα; ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μείον δὲ πολλαχῆ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδото λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ἄνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμῖα διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπεν 14 ὁ Ξενοφῶν, Εἰ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφίω ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπε, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν,
στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκά-
16 λασε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν
ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρω-
νεΐτης· οὗτος προσιῶν ἐνὶ ἐκάστῳ οὐστίνῃς ὤρετο ἔχειν
τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
οἱ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
Ὀδρουσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ
γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμε-
ρῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στρατεύμα
17 τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάτῃ. γείτων οὖν
ὧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν.
ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ
ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἂν Μηδόκῳ τῷ πρόσω
18 οἰκοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν. αὐτῶν δὲ
Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεῖ προσελθῶν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ
εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικῶς, ἔλεγεν
ὅτι νομίζοιτο ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης δωρεῖ-
σθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε
γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ
ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προμυῖατο ἐκάστῳ
19 προσιῶν. προσελθῶν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε, Σὺ καὶ
πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγι-
στόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη
λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ
χώραν· ἄξιον οὖν σοὶ καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι
20 Σεύθην. εὐνοὺς δέ σοι ὧν παραινῶ· εὖ οἶδα γὰρ ὅτι
ὄσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου
ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ
διεβεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν 21
οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένους κύκλῳ· ἔπειτα
δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν
μεστοὶ νευεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμίται μεγάλοι προσ-
πεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ 22
τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν
— καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης, καὶ ἀνελόμενος
τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν
καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὠσαύτως,
ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπῶν. καὶ οἱ ἄλλοι 23
δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.
Ἄρκας δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν
διαρροπτεῖν εἶα χαίρειν, λαβῶν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον
τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα
ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες 24
ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρον τὸ
κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι
δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ
δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν 25
οἰνοχόον τί λέγει. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ
ἠπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προυχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ 26
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβῶν κέρας μεστὸν εἶπε,
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δω-
ροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὧν ἂν ἐθέλῃς αἰρήσεις καὶ
ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα 27
εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμά-
τια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίῳ προπίνων ἐδωρήσατο

φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν.
 28 Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος
 εἴη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βα-
 σιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασι-
 λέα, ἵνα καὶ ἐγώ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν.
 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγγα-
 νεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ
 καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας
 ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἦδη γὰρ ὑποπεπω-
 κῶς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξιόμενος τὸ κέρας
 30 καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δὲ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμᾶντὸν καὶ
 τοὺς ἐμούς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ
 οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βου-
 31 λόμενος φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεσιν οὐδέν σε προσ-
 αιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ
 προκινδυνεύειν ἐθέλουτες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι,
 πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρῴαν οὖσαν, τὴν
 δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ
 γυναικᾶς κατακτήσει, οὓς οὐ λήξουσθαί σε δεήσει, ἀλλ'
 32 αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα. ἀναστὰς ὁ
 Σεύθῃς συνεξέπιε καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ
 κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν
 ἀυλοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὠμοβοεῖαις ῥυθμούς τε καὶ
 33 οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς
 ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλατ-
 τόμενος μάλα ἐλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.
 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλλη-
 νες καὶ εἶπον ὅτι ὦρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ
 σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παρ-
 αγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἰσεῖσι νυκτός· οἳ τε γὰρ πολέμοι Θρακῆς
 [ὑμῖν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. ὡς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθῃς οὐδέν τι μεθύοντι εἰκῶς. ἐξελθὼν δ' εἶπεν
 αὐτοὺς τοὺς στρατηγούς ἀποκαλέσας, Ὡ ἄνδρες, οἱ
 πολέμοι ἡμῶν οὐκ ἴσασι πῶ τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μάλιστα ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα. συν- 36
 ἐπῆρουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἠγείσθαι ἐκέλευον. ὁ
 δ' εἶπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δὲ ὁπόταν
 καιρὸς ἢ ἦξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς
 ἀναλαβὼν ἠγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις. καὶ ὁ Ξενοφῶν 37
 εἶπε, Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ
 Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ
 ἐν ταῖς πορείαις ἠγείται τοῦ στρατεύματος ὁποῖον ἂν
 αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρῃ, ἕαν τε ὀπλιτικὸν ἕαν
 τε πελταστικὸν ἕαν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς
 Ἕλλησιν ἠγείσθαι ἐστὶ τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ 38
 ἦκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἦκιστα λανθάνου-
 νουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες
 πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες
 κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἶπεν οὖν Σεύθῃς, 39
 Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι.
 καὶ ὑμῖν μὲν ἠγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς
 ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέσομαι τελευ-
 ταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ,
 παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναῖαν κατὰ τὴν
 συγγένειαν. ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Ἠνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθῃς 40
 ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

στάς σὺν τοῖς ὄπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμό-
 νας, οἱ μὲν ὀπλίται ἠγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶποντο,
 41 οἱ δ' ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, ὁ
 Σεύθης παρήλαυεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν
 Ἑλληνικὸν νόμον. πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς
 καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς
 ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ ἀθροοὶ πάντες
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε
 αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἦξω.
 42 ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυε δι' ὄρους ὁδὸν τινα λαβών. ἐπεὶ
 δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκεύετο εἰ εἴη ἴχνη
 ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἠγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ
 ἀτροιβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν,
 43 Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη· τοὺς γὰρ ἀν-
 θρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἠγήσο-
 μαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγῶν
 σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· κἂν λειφθῆτε,
 τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη
 ἦξομεν εἰς κώμας πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας.
 44 Ἦνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἦδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς
 ἄκροις καὶ κατιδῶν τὰς κώμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς
 τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν, Ἀφήσω ἦδη καταθεῖν τοὺς μὲν
 ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοῖς δὲ πελτασταῖς ἐπὶ τὰς κώμας.
 ἀλλ' ἔπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως ἂν τις
 45 ὑφιστῆται, ἀλέξῃσθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη
 ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἦρετο, Τί καταβαίνεις ἐπεὶ
 σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δεῖ· οἱ
 δὲ ὀπλίται θᾶπτον δραμοῦνται καὶ ἦδιον, ἔαν καὶ ἐγὼ
 46 πεζὸς ἠγῶμαι. μετὰ ταῦτα ὤχετο, καὶ Τιμασίῳ μετ'
 αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων.

Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέ-
 ναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε
 τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἠγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.
 ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμας ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριά- 47
 κοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν,
 ἂ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἔρημοι
 οἱ ἱππεῖς οἴχονται μοι ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα
 μὴ συστάντες ἀθροοὶ πον κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέ-
 μοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμας καταμένειν τινὰς ἡμῶν·
 μεστὰι γὰρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ 48
 Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ
 Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φά-
 λαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συν-
 ηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι,
 πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠλίσθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραία κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας IV.
 παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐν-
 θεῖη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείθονται, ἂν μὴ πείθονται,
 ἀπήει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι 2
 Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο
 τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατο-
 πεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. οἱ δ' ἐκλιπόντες
 ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλὴ καὶ ψύχος οὐ- 3
 τως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγγυτο
 καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων
 πολλῶν καὶ ῥίνες ἀπεκάοντο καὶ ὄτα. καὶ τότε δῆλον 4
 ἐγένετο οὐ ἔνεκα οἱ Θραῖκες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς
 κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσίν, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον
 περὶ τοῖς στέρνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ
 χειρᾶς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

5 χλαμύδας. ἀφίεις δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς
τὰ ὄρη ἔλεγε ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ
πείθονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κόμας καὶ τὸν
σίτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον
καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι
6 ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κόμαις ἠύλιζοντο. καὶ ὁ Σεύθης
καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς
νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς
νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν εἰς τὰς κόμας. καὶ οἱ
μὲν πλείστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους
δὲ ἔλαβε κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύμπιος παιδευραστής, ὃς
ιδὼν παῖδα καλὸν ἠβάσκοντα ἄρτι πέλτην ἔχοντα μέλ-
λοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντι ἰκέτενε
βροηθῆσαι παιδί καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ
δεῖται μὴ ἀποκτείνειν τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένου
διηγείται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόγον ποτὲ συνελέξατο
σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἶεν καλοί, καὶ μετὰ
9 τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο, Ἥ καὶ
ἐθέλεις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; ὁ
δ' ὑπεραναιτίνας τὸν τράχηλον, Παῖε, ἔφη, εἰ κελεύει
10 ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπήρετο ὁ Σεύθης
τὸν παῖδα εἰ παίσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου. οὐκ εἶα ὁ
παῖς, ἀλλ' ἰκέτενε μηδέτερον κατακαίνειν. ἐνταῦθα ὁ
Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν, Ὁρα σοι, ὦ
Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω
11 τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε
δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀυλισθῆναι, ἵνα μὴδ' ἐκ τούτων τῶν
κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοντο. καὶ αὐτὸς μὲν
ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων

τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτω κόμῃ,
καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρειοις καλουμένοις Θραξί
πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλὰ διετρίβοντο καὶ οἱ 12
ἐκ τοῦ ὄρους Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην
περὶ σπονδῶν καὶ ὁμηρῶν διεπράττοντο. καὶ ὁ Ξενο-
φῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς σκηνοῖεν
καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἠδιόν τ' ἂν ἔξω ἀλλί-
ζεσθαι ἔφη ἐν ἔχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς,
ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὁμή-
ρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ αὐτοῦ Ξενοφῶν- 13
τος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπράξαι
σφίσι τὰς σπονδὰς. ὁ δ' ὠμολόγει καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε
καὶ ἠγγυᾶτο μὴδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους
Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπ- 14
ιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ
Θυνοί. καὶ ἠγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς
οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους
ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κόμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι
κύκλω περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προ-
βάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά- 15
σθεν τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς
σκυτάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόφοντες
τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ
Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀπο-
θνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθῆσεσθαι αὐτόν.
καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθω- 16
ρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας
καὶ μαχαίρας καὶ κρᾶνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακίστιος

ἑτῶν ὡς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων 17 σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θοῤῃκες φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρόπος ἦν αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησαν τινες κρεμασθέντες ἐνεχομένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ 18 Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοὺς παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν καομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκότους· καὶ ἔτρωσαν Ἰερώνυμόν τε Εὐδοέα λοχαγόν καὶ Θεογένην Δοκρὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς· 19 κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς τινῶν καὶ σκευή. Σεύθης δὲ ἦκε βοηθῶν σὺν ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ τὸν σαλπικτὴν ἔχων τὸν Θοῤῃκιον. καὶ ἐπεὶ περ ἦσθετο, ὅσον περ χρόνον ἐβόηθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρασ ἐφθέργετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιούτο τε καὶ ἔλεγε ὅτι οἷοιτο τεθνεῶτα πολλοὺς εὐρήσειν.

20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ- 21 στρατεῦσθαι· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐᾶσαι. τῇ οὖν ὑστεραία παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους, πρεσβυτέρους ἄνδρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρειῶν, καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἤδη δὲ εἶχε καὶ τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν ἀκούοντες ἃ πράττει ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συ- 22 στρατευσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστὰς, πολλοὺς δὲ ἱππέας, καταβάντες ἰκέτενον σπείσασθαι, καὶ πάντα

ὁμολόγουν ποιήσειν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ 23 δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ἃ λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιο τιμωρῆσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, 24 Ἄλλ' ἔργωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὗτοι δούλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι εἶναι. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

Ἵπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θοῤῃ- 25 κας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρυσίου [ἀρχαίου τινός]. καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας 2 παρῆν. καὶ Σεύθης ἔξαγαγὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία, οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, Ἐμοὶ 3 μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίς λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς στρατηγοῖς δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχαγοῖς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίῳ ὁ 4 Δαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγε ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσει. ὁ οὖν 5 Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκήδου, ἦκες ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ σκευῶν ἱμάτια.

6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἠχθέσθη τε καὶ ἔδεισε
 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐβληθῆιη, καὶ ὅτι ἐδύνατο
 ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύ-
 7 θην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν ὅτι
 οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἠχθετο αὐτῷ ὅτι ἐν-
 8 τόνως τοῖς στρατιώταις ἀπῆται τὸν μισθόν. καὶ τέως
 μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο ὡς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ,
 παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον τεῖχος·
 ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτων ἐμέμνητο.
 ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκει ὡς οὐκ ἀσφα-
 λές εἴη τεῖχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χρῆ
 ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
 δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σεύθην
 λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτούς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦτιον σφεῖς
 ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν
 ὑπισχεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔκπλεων παρ-
 10 ἔσεσθαι δυοῖν μηνῶν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
 καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
 μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
 Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρονίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συν-
 11 ωμολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοι-
 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
 φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ
 δὲ γνούς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
 λοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς,
 παρέρχεται λαβὼν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ
 12 τοὺς λοχαγούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπέισθησαν, συν-
 εστρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
 Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησόν. ἐνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεου-
 σῶν νεῶν πολλαὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναρος
 γὰρ ἐστὶν ἐπὶ πάμπολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ Θρακῆς 13
 οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρισάμενοι τὰ καθ'
 αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήζονται· τέως δὲ ἔλεγον
 πρὶν ὀρισασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀπο-
 θνήσκειν. ἐνταῦθα εὐρίσκοντο πολλαὶ μὲν κλίνας, 14
 πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ
 τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγου-
 σιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι ἀπῆσαν πάλιν.
 ἐνθα δὴ Σεύθης εἶχε στρατεύμα ἤδη πλέον τοῦ Ἑλ- 15
 ληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρουσῶν πολὺν ἔτι πλείους κατ-
 εβεβήκεσαν καὶ οἱ αἰεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο.
 κατηλύθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον
 τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς 16
 μὲν οὐδεὶς πῶ ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἱ
 τε στρατιῶται παγγαλέπως εἶχον ὅ τε Σεύθης οὐκέτι
 οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὅποτε συγγενέσθαι αὐτῷ βου-
 λόμενος ἔλθοι, πολλαὶ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων VI.
 ἀφικνεῖται Χαρμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ
 Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν
 ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ
 λέγει ὅτι δαρεικὸς ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός,
 καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετρα-
 μοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθύς ὁ 2
 Ἡρακλείδης πυθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι
 λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ
 Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι

δέει· ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ 3 τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν 4 ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτώντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τίς ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χειρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ 5 μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον 6 ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς οὖν ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν; Ἀῦριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρὸ ἄξιον πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. αὕτη μὲν ἢ ἡμέρα οὕτως ἐληξε.

7 Τῇ δ' ὑστεραία ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά. τῷ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν οὖν ἦτε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρόν τιμωρήσεσθε καὶ δαρεικὸν ἕκαστος οἶσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ 8 τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταται τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τίπραγθήσεται, καὶ

ἐν ἐπιπόρῳ εἰστήκει ἔχων ἐρημηέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς 9 ἑλληνιστὶ τὰ πλείεστα. ἔνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἦμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν, ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδία πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε [ὅ 10 γε πρῶτος λέγων] ἐγὼ μὲν εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ἂν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἐλεξεν ὧδε.

Ἄλλα πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν 11 δεῖ, ὅποτε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἰκάδε ὠρημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πνυθανόμενος ὑμᾶς εὐπράττειν, ἀλλὰ μάλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι ὡς ὠφελήσω εἰ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12 τούτου πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὅθεν ᾧμην τάχιστα ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἦδειν βουλομένους. ἐπεὶ δ' 13 Ἀριστάρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς, ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως βουλευσάμεθα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες 14 μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον

πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῶ
 συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῃ ἰέναι,
 πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα
 15 ἠδίκησα ἀγαθὸν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; ἐπεὶ
 γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ,
 εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε
 καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος
 ὢν νῦν πάντων διαφορωτάτος εἰμι, πῶς ἂν ἐτι δικαίως
 ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι
 16 περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; ἀλλ' εἶποιτ' ἂν ὅτι
 ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν.
 οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γε ἔστιν, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι
 Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήπου ὡς ὢν τε ἐμοὶ δοιή
 στέροιο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ
 ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἐμοὶ δούς μείον
 17 μὴ ἀποδοίῃ ὑμῖν τὸ πλεῖον. εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν
 οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν
 προᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτόν
 τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ'
 αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως,
 ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν προᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἣ ἐδωροδόκουν.
 18 ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὁμνύω
 γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας μηδ' ἂ ἐμοὶ ἰδίᾳ
 ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· παρέστι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ
 19 ἀκούων σύνοιδέ μοι εἰ ἐπιορκῶ· ἵνα δὲ μᾶλλον θαυ-
 μάσητε, συνεπόμενυμι μηδὲ ἂ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον
 εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἐνοι.
 20 καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποίουν; ὦμην, ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον
 συμφέροιμι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσοῦτῳ μᾶλλον
 αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυνασθεῖη. ἐγὼ δὲ ἄμα

τε αὐτὸν ὁρῶ εὖ πράττοντα καὶ γινώσκω δὴ αὐτοῦ
 τὴν γνώμην. εἶποι δὴ τις ἂν, οὐκοῦν αἰσχύνει οὕτω 21
 μῶρος ἑξαπατῶμενος; ναὶ μὰ Δία ἡσχυνόμην μέντοι,
 εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἑξαπατήθην· φίλῳ δὲ ὄντι
 ἑξαπατᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ 22
 εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυ-
 λαξαμένους ὡς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν
 μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἂ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδίκησαμεν
 τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ
 μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅτι ἡμᾶς οὗτος παρ-
 ἐκάλεσεν. ἀλλὰ, φαίητε ἂν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, 23
 ὡς μηδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα
 δὴ ἀκούσατε ἂ ἐγὼ οὐκ ἂν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον,
 εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν
 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶ 24
 πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον
 πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέριπτον προσήτε τὴν πό-
 λιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα
 εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾶ δὲ ἐχρῆσθε
 σπάνια μὲν ὀρῶντες τὰ ὄνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅταν
 ὠνοῖσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις 25
 γὰρ ἐφορομοῦσαι ἐκώλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολέμῳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἵππεις ἦσαν ἐναντίοι,
 πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ὅ 26
 ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σῖτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἵππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἐτι ἐγὼ
 συνεστηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27

ἀνάγκη ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσ-
 αιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα
 καὶ ἱππίας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδείσθε, ἢ
 28 κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεύσθαι πρὸς ὑμῶν; τού-
 των γὰρ δῆπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον
 ἐν ταῖς κώμαις εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς
 Θρακᾶς κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων
 29 καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐ-
 δένα ἐωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἱπικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἱπικῶ καὶ πελταστικῶ [κωλύοντες μηδαμῆ κατ' ὀλί-
 γους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
 30 ἡμᾶς πορίζεσθαι]. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην
 τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προστελέει τῆς
 ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σθένιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
 31 οὐδαμῆ οἴεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; νῦν δὲ δὴ
 πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἰ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἔδαπανᾶτε.
 καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπέιδετε ὑμῶν
 32 αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δὲ τι
 καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
 ὑμῖν, οὐ κάκεινο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
 ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 Θρακᾶς ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων
 33 τοῖς θεοῖς χάριν εἶδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ
 ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
 σκέψασθε ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα
 οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-

ρευόμεν, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων εὐκλειαν. ἐπιστευόμεν δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 οὐ γὰρ ἂν με ἐπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπ- 34
 ἔρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σεύθῃ δὲ ἀπήχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλιπον
 εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν
 καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείτ-
 τοσιν ἐμαντοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πῶ πέ-
 παυμαι ὅτι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἅ-
 λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ
 μὲν δὴ πρὸς ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν
 πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ
 παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τρόπαια
 βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ
 γε μηδεὶ τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον
 ἐγὼ ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν 37
 νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν
 ἔλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ,
 ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλείτε ἐνθα δὴ
 ἐπεθνυεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνά-
 μενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἤκουσι Λακε-
 δαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακαίνειν; οὐ μὲν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἦμεν, ᾧ πάντων μνημονικώτατοι,
 ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὡς εὐεργέτου
 μεμνήσεσθαι ὑπισχνείσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ
 οὔτοι εἶσιν οἱ νῦν ἤκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὡς ἐγὼ

οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιούτοι ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

39 Χαρμίνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, Οὐ τὼ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρησάμενος. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμφασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακε-
40 δαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγήσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπραῖξαι ἢ ἐκόντος
41 ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξενοφῶντος, Ὁρῶ γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γινόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θορᾶξ ἔστιν, ἀλλ' Ἕλληνας ἄδικεῖ.

42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὄχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ
43 ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει Ἀβροξέλημν τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνέα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλίους ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τἄλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορ-

ρήτῳ ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ
44 τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι δεοί. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβὼν ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθης λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθης μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ- VII
σωτέρῳ· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν ἐμελλον πλείστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξιν. αἱ δὲ κῶμαι αὐταὶ ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἑαυ-
2 τοῦ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρῶσιν δυνατώτατον τῶν ἀνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα ἔρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος. καὶ ὃς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τῶν ἐπιτηδεῖων προσέρχεται. ἐνθα δὴ λέγει Μηδοσά-
3 δης, Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορθεύοντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου καὶ ὃδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἀνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῆτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίου ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ σοὶ
4 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τούτου δ' ἕνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῆ οἰοί τε ὑμεῖς ἔστε καὶ οἰοί ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν
5 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας

ὅποι ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἦν
 6 δ' ἐθέλοιμεν κἀντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις
 πρεσβεύων, ἠύλλιζου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβού-
 μενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν
 χώραν, ἢ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττόνων χώρα
 7 ἠύλλιζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
 φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν
 χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
 ἦν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς
 γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐκ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
 8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοῦς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἐπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-
 9 σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρα πλουτοῦντα,
 πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
 10 ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἐφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις
 ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαι-
 μόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν
 οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ᾧ θανασιτότατοι, ὅπως
 ὥσπερ ἀπηχθανόμεν αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω
 καὶ χαρισάμεν νῦν ἀποδιδούς.

11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν,
 ᾧ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰ-
 σχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμεν,
 οὐδ' ἂν σννηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι. οὐδὲ
 γὰρ ἂν Μήδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελαύ-
 12 νοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν
 ἵππον ἀπήλανε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλὴν
 τεττάρων ἢ πέντε. ὁ δὲ Μηδόσαδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν

ἢ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι
 τὸν Λακεδαιμονίω. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους¹³
 προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι
 καλεῖ αὐτοὺς Μηδόσαδης προερῶν ἄπερ αὐτῷ, ἀπ-
 14 ιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπο-
 λαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἴποιτε
 ὅτι δεδέηται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξαι τὸν μισθόν
 ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἀκόντος Σεύθου, καὶ ὅτι τού-
 των τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί·
 καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε
 αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρα-
 15 τιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα ἔφασαν ἐρεῖν
 καὶ ἄλλα ὁποῖα ἂν δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθύς
 ἐπορευόντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. ἐλθὼν
 δὲ ἔλεξε Χαρμίνος, Εἰ μὲν σὺ τι ἔχεις, ᾧ Μηδόσαδες,
 πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ¹⁶
 δὲ Μηδόσαδης μάλα δὴ ὑφειμένως, Ἄλλ' ἐγὼ μὲν
 λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτά, ὅτι ἀξιοῦμεν τοὺς φίλους
 ἡμῖν γεγεννημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. ὅτι
 γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῆτε ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέ-
 17 τεροι γὰρ εἶσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ Λάκωνες,
 ἀπίοιμεν ἂν ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
 καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοη-
 18 θήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἱ τού-
 τους παρὰ τοὺς ὄρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς
 τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθένδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐθέλοιτε ἂν τούτοις, ᾧ Μη-
 18 δόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν,
 ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὁπότερ' ἂν ψηφίσωνται, εἰδ'
 ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰδ' ἡμᾶς; ὁ δὲ¹⁹

ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτῶ τῷ Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ οἰεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μὴ, Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξαι ὑπισχνεῖτο. ἰδέϊτο δὲ τὰς κόμας μὴ κάειν.

20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὃ Σεύθη, πάρεμι, ἀλλὰ 21 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἠχθέσθης ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἢ ὑπέσχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἦττον ἐνόμιζον 22 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἶόν 23 τέ σοι λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν ποιήσης. τοιοῦτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας εὐεργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἐξακισχιλίων ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν κατα- 24 στήσαι ὅ,τι λέγοις. ὀρθῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους· οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὧσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ λόγοι, ἣν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύσασθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἣν τέ τινες σωφρονίζουσιν βούλωνται, γινώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σωφρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἦδη κολάζειν· ἣν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ ἄλλοι 25 παραχορῆμα δίδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τί προτελέσας ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἶσθ' ὅτι οὐδέν·

ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἢ ἔλεγες ἐπήρας τοσούτους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι τε καὶ κατεργάσασθαι σοὶ ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, ὅσα οἶονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίον. οὐκοῦν τούτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι, τὸ καὶ 26 τὴν βασιλείαν σοὶ κατεργασάμενον, τούτων τῶν χρημάτων πιπράσκειται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα 27 ἠγοῦ τότε καταπράξαι ἢ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις. ἐγὼ μὲν εὖ οἶδ' ὅτι ἠΰξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα μᾶλλον σοὶ καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν 28 χρημάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλάβος καὶ αἰσχρὸν δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεύσαι. οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοὶ ὑπήκοοι γενό- 29 μενοι οὐ φιλία τῇ σῇ ἐπέισθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῦεν ἂν πάλιν ἐλεύθεροι γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως 30 οὖν οἶει μᾶλλον ἂν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὀρθῶν σοὶ τοὺς στρατιώτας οὕτω διακειμένους ὡς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελύεις, αὐθίς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοὶ ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μήτ' ἂν ἄλλους σοὶ ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενημένων τούτους τε αὐτοῖς ἐννουστέρους εἶναι ἢ σοί; ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειψθέντες ὑπεῖξάν 31 σοὶ, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία. οὐκοῦν νῦν καὶ τούτο κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινες τούτων

οὐ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων κρείττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶται ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύεσθαι, ἂν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν αὐτοῖς 32 ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοι Θραῖκες γενόμενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοι οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει 33 αὐτοῖς, κρατουμένου δὲ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως ἂν οἶε ἀπαθῆ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ στρατιῶται ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην καταλιπόντες οἴχονται, ἢ εἰ οὗτοί τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ σὺ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα- 34 τοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον δὲ ποτέρως ἂν πλεόν ἀναλωθεῖη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλόμενον ἀποδοθεῖη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε 35 κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ Ἡρακλείδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπλου δοκεῖ τοῦτο τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἕλαττον νῦν σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ- 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς ἐστὶν ὁ ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσθοδος πλείων ἐστὶ ἢ ἔμπροσθεν 37 τὰ παρόντα πάντα [ἂ ἐκέκτησο]. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ, ταῦτα ὡς φίλου ὄντος σου προυνοοῦμην, ὅπως σὺ τε ἄξιος δοκοῖς εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρεῖν ἐν τῇ στρατιᾷ. εὖ γὰρ ἴσθι ὅτι νῦν ἐγὼ οὐτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι

δυνηθεῖν σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὐτ' ἂν εἰ σοὶ πάλιν βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρ- 39 τυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πώποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂ ὑπέσχου μοι ἀπήτησα ὄμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δεῖξασθαι ἂν, εἰ μὴ 40 καὶ οἱ στρατιῶται ἔμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβάνειν. αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραῖχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λήρος 41 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῆ, οὐ σπανίζει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν 43 ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοὶ ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γνῶναι, ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόησον· παρησθε γὰρ καὶ ἤκουες ἂ ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ βουλόμενοι. κατηγοροῦν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους 44 ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους, αὐτοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45 οἶε αὐτοὺς κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰτιῶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ

46 βέ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους
 νομίζειν εὐνοίαν δεῖν ἀποκείσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν
 δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαι τί σοι
 ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις καὶ
 ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνόμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ
 κατέπραξας ἃ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνά-
 47 τιώταις τολμᾶς περιορᾶν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει
 ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ
 αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους εὐ-
 εργεσίαν ὀρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου,
 ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμείσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώ-
 ταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἴοντες καὶ παρέλαβες.
 48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ
 τοῦ μὴ πάλα ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες
 Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
 49 οὔτε διανοήθην πώποτε ἀποστρεφῆσαι ἀποδώσω τε. ἐν-
 τεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ
 ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι,
 καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σέ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
 50 στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σέ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν,
 Ἄλλ' οὐτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος
 ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπίστας ἔχων,
 ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἃ ὑπεσχόμην.
 51 ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἶόν τε·
 ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφα-
 λέστερόν γέ σοι οἶδα ὄν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι.
 52 ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινώ·
 ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἶόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότε-
 53 ρος ᾶ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν

λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν
 τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους
 καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι
 καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων
 σε ὀμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γελᾶσας ὁ Ξενοφῶν 54
 εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν,
 τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπι-
 κίνδυνόν μοι ἔστιν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι
 πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ
 ἔμεινε.

Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο 55
 καὶ τοὺς ἐλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως
 μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκή-
 σων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δὲ εἶδον,
 ἤσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρ- 56
 μῖνον τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, σέσωσται δι' ὑμᾶς
 τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ
 διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παρα-
 λαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπόλουν,
 καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσήει, 57
 ἀλλὰ φανερὸς ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ
 πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσ-
 ελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ
 Θίβρωνι παραδοίῃ.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII.
 τῷ Ξενοφῶντι Ἐνκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου
 υἱὸς τοῦ τὰ ἐντοίχια ἐν Λυκίῳ γεγραφότος. οὗτος
 συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐ-
 τὸν πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2

ἢ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπίοντι,
 εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἂ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ
 3 δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμφαν Λαμψακηνοὶ
 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθνε τῷ Ἀπόλλωνι, παρ-
 εστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης
 εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα,
 ἔφη, ὅτι κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπό-
 διον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει ταῦτα
 4 ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ
 μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὥσπερ
 οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν.
 ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυμέναι τούτῳ τῷ
 θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει,
 5 καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ δὲ ὑστεραία ὁ
 Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὄλο-
 6 καύει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει. καὶ
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης
 χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ
 Ξενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντή-
 κοντα δαρειῶν, ὑποπτέοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πε-
 πρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἠδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσά-
 μενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.
 7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερ-
 βάντες τὴν Ἰδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον,
 εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θή-
 8 βης πεδίον. ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυντίου καὶ Κντανίου
 εἰς Καῖκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι
 τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὴ ξενοῦται Ξενοφῶν Ἑλλάδι τῇ Γορ-
 γύλου τοῦ Ἐρετριέως γυννακὶ καὶ Γοργίανος καὶ Γοργύ-

λου μητροί. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστίν 9
 ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ
 ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν ἂν
 καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
 εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμφε
 τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Λαφναγόραν, ὃν περὶ πλεί-
 στου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' 10
 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίας ὁ Ἡλείος μάντις παρῶν
 εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερά αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώ-
 σιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγοὺς 11
 τοὺς μάλιστα φίλους λαβῶν καὶ ** πιστοὺς γεγενη-
 μένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. συνεξ-
 ἔρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους·
 οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαννον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος,
 ὡς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν περίξ 12
 ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλείστα
 ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην αὐ-
 τὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ 13
 οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν καὶ
 μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ μαχί-
 μους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. ὁ 14
 δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γηίνων τὸ εὖρος. ἅμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρῶντο καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη,
 ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουπόρῳ τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς
 τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες
 ἐποίουν μηδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. κευραγῶτων 15
 δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταμένης μὲν
 ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλιται
 Ἀσσύριοι καὶ Τροάσιοι ἵππεις καὶ οὗτοι βασιλέως

μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ ἱππεῖς.

- 16 Ἐνταῦθα δὴ ὦρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος· καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαννον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν ἐτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγῆ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἳ τε πολέμοιο θρασύτεροι εἶεν καὶ οἳ στρατιῶται ἀθυρότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων
- 17 μαχομένοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλισάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Δαμαρά-
- 18 του. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάννυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύνκω, ὅπως τὰ ὄπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μάλιστα διαβαίνουσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, τετραμένον
- 19 ἔγγυς οἱ ἡμίσει. ἐνταῦθα δὲ Ἀγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκειται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.
- 20 Τῇ δὲ ὑστεραία θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Λυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι φοβεῖσθαι,
- 21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἤξει, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρ-
- 22 θένιον πόλισμα ἔχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα

συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφ-23 κινοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἠσπάσατο Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ' ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα· ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγεγόμενος παρέλαβε τὸ 24 στράτευμα καὶ συμμίζας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον. [Ἄρχοντες δὲ 25 οἶδε τῆς βασιλέως χώρας ὅσῃν ἐπήλθομεν. Λυδίας Ἀρτίμας, Φρυγίας Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας Μιθραδάτης, Κιλικίας Σνέννεσις, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσος, Βαβυλῶνος Ρωπάρας, Μηδίας Ἀρβάκας, Φασιανῶν καὶ Ἑσπεριῶν Τιρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι καὶ Κοῖτοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας Κορύλας, Βιδυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρακῶν Σεύθης. ἀριθμὸς συμμάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀνα-26 βάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε, παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πενήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πενήκοντα. χρόνου πλήθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἑνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.]

INDEX NOMINVM.

Abrocomas hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20., ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3., nec Ciliciae portas nec Phoenicem defendit I. 4. 5., comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18., quinto die demum post pugnam ad Cumaxa advenit cum suis I. 7. 12.

Abrozelmus Thrax VII. 6. 43.

Abydus I. 1. 9.

Achaei multi in exercitu VI. 2. 10. cum Arcadibus ab exercitu se separant ibid.

Acherusia Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.

Adramyttium VII. 8. 8.

Aeetae nepos rex Phasianorum V. 6. 37.

Aegyptii in exercitu Persarum I. 8. 9., hostes Persarum II. 1. 14., II. 5. 13.

Aeneas Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.

Aenianes sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.

Aeolis V. 6. 24.

Aeschines Acarnan praeest cohorti peltastarum Arcadiorum IV. 3. 22., 8. 18.

Agasias Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7.,

suadet ne exercitus separaretur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.

Agesilaus redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.

Agias Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.

Amazonum securis IV. 4. 16.

Amphicrates Atheniensis IV. 2. 13., 17.

Anaxibius Spartanae classi praefectus Byzantii V. 1. 4. VI. 6. 13., a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., 36., decedit Byzantio VII. 2. 5., Pharnabazo iratus mittit Xenophontem ad exercitum ut in Asiam traducat 8.

Antandrus VII. 8. 7.

Apollo eutim detrahit Marsyae I. 2. 8.: ei duces consecrant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3. Apollo Delphicus consulitur a Xenophonte III. 1. 6.

Apollonia VII. 8. 15.

Apollonides Lydus auribus pertusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.

Arabia I. 5. 1., VII. 8. 25.

Araxes fluvius I. 4. 19.

Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.

Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio I. 11. Arcades et Lacedaemonii VI. 1. 30., cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.

Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.

Arexio Arcas Parrhasius, harsuspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.

Argo VI. 2. 1.

Ariaeus Cyri amicus praeest cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., II. 1. 3., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11., impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2., 16., cum Tissapherne Graecos prodit II. 5. 35. seqq.

Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii Cleandri successor vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traiectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14., 3. 2., dehortatur Graecos, ne cum Senthe se coniungant 7.

Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.

Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10., his praeficit Menonem II. 6. 28.

Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14. Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9.

Armenia, eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armenii milites IV. 3. 4. Armeniorum pueri vicem pincernarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.

Artacamas Phrygiae satrapa [VII. 8. 25.].

Artagerses praeest sex milibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.

Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.

Artapates eunuchus Cyrifidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.

Artaxerxes filius Darii et Parysatidis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.

Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.

- Artuchas. eius mercenarii IV. 3. 4.
 Arystas Arcas, homo vorax VII. 3. 23.
 Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.
 Apendii I. 2. 12.
 Assyrii VII. 8. 15.
 Athenienses strenue rem gerunt in bellis Persicis III. 2. 11., furantur pecunias publicas IV. 6., 16., eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat. eorum thesaurus Delphis V. 3. 5.
 Babylon I. 4. 11., 5. 5., II. 4. 12., III. 5. 15., quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti [V. 5. 4.], ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.
 Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.
 Bias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.
 Bias Eleus haruspex VII. 8. 10.
 Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.
 Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.
 Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.
 Bithyni VI. 2. 17., 12., adiuvantur a Pharnabazo VI. 4. 24., horum satrapa erat Pharnabazus [VII. 8. 25.]. Bithyni Thraces VI. 4. 2.
 Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.
 Byzantium VI. 6. 13., VII. 2. 27., in eam urbem vi irrum-punt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.
 Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.
 Caeci Campus VII. 8. 8.
 Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.
 Calchedonia VI. 6. 38.
 Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27. 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.
 Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 3. 2., 10., 16., 24., describitur VI. 4. 1., 2.
 Cappadocia I. 2. 20., 9. 7., VII. 8. 25.
 Carcasus fl. VII. 8. 18.
 Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.
 Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.
 Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.
 Caystri Campus urbs I. 2. 11.
 Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius exstruxit Xerxes 9.
 Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1., hunc traiciunt Graeci 15.
 Cephisodorus Cephisophon-

- pezunte ad Anaxibium mittitur ad naves afferendas V. 1. 4., sed Sinopen redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., in Calpes portum pervenit VI. 3. 10., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.
 Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 3. 16.
 Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4. III. 1. 10.
 Cleaenetus perit cum aliis V. 1. 17.
 Cleagorae pictura VII. 8. 1.
 Cleander harmosta Byzantii VI. 2. 13., VI. 4. 18., venit in Calpes portum VI. 6. 5., hospitium inquit cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione impeditus VI. 6. 36.
 Cleanor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orchomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47., hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praest Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra faciat VI. 4. 22., Cleanor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., parti militum praest VII. 3. 46., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 10.
 Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.
 Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecunia
- tis Atheniensis lochagus IV. 2. 13., occiditur 17.
 Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.
 Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopen-sium colonia V. 3. 2., 4. 1., quibus tributum pendeat V. 5. 10., Cerasuntii V. 7. 13. et saepius.
 Cerberus VI. 2. 2.
 Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.
 Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.
 Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 5. 34., qui stipendia merent apud Tibrizum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., eorum fines peragrant Graeci IV. 7. 15., iterum in eorum regionem perveniunt V. 5. 1., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur IV. 7. 15., Mos-synoecorum imperio parentes V. 5. 1.
 Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.
 Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39., 7. 15. etc.
 Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13. vide Acherusia.
 Chirisophus Lacedaemonius navibus Issos adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semel a Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3., perstringit Athenienses 16., Tra-

quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praest cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9., a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praest cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16., eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3.—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur ibid., commemoratur V. 6. 24.

Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.

Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33., hoc conatu desistere cogitur 40.

Coeti [VII. 8. 25.]. Nomen corruptum ex *Τάοχοι*.

Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9., sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2., sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.

Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.

Comania VII. 8. 15.

Corsothe, urbs deserta ad Mascam amnem I. 5. 4.

Corylas, satrapa Paphlagoniae [VII. 8. 25.], V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.

Cotyora, urbs Graeca, Sinopensium colonia in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4. De Cotyortis queritur Xenophon V. 5. 19. seqq.

Cretenses sagittarii I. 2. 9., eorum arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 28. V. 3. 29., cursus certamine excellunt IV. 8. 27.

Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.

Cydnus amnis Tarsum mediam interfluens I. 2. 23.

Cyniscus VII. 1. 13.

Cyrus Artaxerxis frater constituitur a Dario patre satrapa I. 1. 2., 9. 7., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis conicitur in vincula I. 1. 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in satrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6., occidit Artaxersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., mutilatur corpus eius I. 10. 1., eius encomium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.

Cytonium VII. 8. 8.

Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 5.

Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.

Daphnagoras VII. 8. 9.

Dardas amnis I. 4. 10.

Dareus pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9.

Delphi III. 1. 5., VI. 1. 22. Delphico in templo Apollinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Arabiae [VII. 8. 25.].

Dexippus Laconicus periocus, nave a Trapezuntis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., 6. 15., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.

Dianae ara I. 6. 7., Dianae vovent Athenienses ante pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12. Dianae partem manubiarum consecrant duces Graecorum V. 3. 4., ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiates exsul ob homicidium praest certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.

Drilae V. 2. 1., oppidum eorum a Graecis expugnatur et crematur V. 2. 3.—27.

Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalus I. 8. 18., V. 2. 14.

Ephesus I. 4. 2., II. 2. 6. V. 3. 8., 12., VI. 1. 23.

Episthenes Amphipolitanus praest peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3. idem esse videtur

Episthenes Olynthius, puerorum amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12. seqq.

Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Phliasius Cleogorae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates I. 3. 20., eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transiit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus Lusiates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., rem strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.

Eurymachus Dardanus V. 6. 21.

Ganos VII. 5. 8.

Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.

Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.

Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.

Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.

Gongylus Eretriensis VII. 8. 8. 17.

Gorgias Leontinus, eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.

Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.

Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri aegre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15., iter faciunt pugnantes III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibuscum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armeniam IV. 4. 1., vexati nive et frigore IV. 5. 3., superant Chalybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Macronibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggrediuntur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolin expugnant V. 4. 26., Cotyoris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus trifariam dividitur VI. 2. 16., sed mox rursus se coniungunt VI.

4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chrysopolin VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthen stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.

Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.

Halisarne VII. 8. 17.

Halys amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.

Harmene VI. 1. 15., 17.

Harpasus fl. IV. 7. 18.

Hecatonymus, legatus Sinopensium V. 5. 7., 24., 6. 3.

Hegesander dux cohortis Arcadum VI. 3. 5.

Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.

Hellespontus I. 1. 9.

Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Mariandynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellunt naeves V. 6. 10. VI. 1. 33., et saepe. Heracleotae V. 6. 19., VI. 2. 17., 18. etc.

Heracleotis VI. 2. 19.

Heraclides Maronites hortatur convivas ut Seuthae dent munera VII. 3. 15., mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophontem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41. homo pecuniae cupidus VII. 7. 35., 41.

Herculi viae duci sacra fiunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2. H. dux VI. 5. 24., 25.

Hesperitae [VII. 8. 25.].

Hieronimus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III.

1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.

Hieronimus Euodeus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.

Hyrcauii VII. 8. 15.

Iasionium litus. ibi Argo apulit [VI. 2. 1.].

Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.

Ida VII. 8. 7.

Ionia I. 4. 13., II. 1. 3., 2. 6., III. 5. 15.

Ionicae urbes deficiunt a Tissapherne ad Cyrum I. 1. 6.

Iris fl. V. 6. 9.

Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.

Isthmus II. 6. 3.

Itamenes opem fert Asidatae VII. 8. 15.

Iuppiter III. 4. 12., hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9.

IV. 8. 44. VI. 5. 25., rex; huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., conf. VI. 6. extr., Milichius VII.

8. 4.

Lacedaemon V. 3. 11.

Lacedaemonii II. 6. 2., horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgis caeduntur IV. 6. 15., contendunt cum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consecuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.

Laconicus gladius IV. 7. 16.

Lampsacus VII. 8. 1., 6.

Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.

Leon Thurius V. 1. 2.

Lotophagi III. 2. 25.

Lycaea ludi Arcadum I. 2. 10.

Lycaonia vastatur a Cyro I.

2. 19., satrapa eius est Mithradates [VII. 8. 25.], Lycaones non

parent regi Persarum III. 2. 23.

Lyceum VII. 8. 1.

Lycius Polystrati filius Atheniensis praest equitatu III.

3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.

Lycius Syracusanus eques speculatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.

Lycus Achaeus adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant

Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam

mittitur 7. auctor seditionis 9.

Lycus fl. VI. 2. 3.

Lydia I. 2. 5., 9. 7., III. 5. 15.

Macrones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.

Maeander fl. I. 2. 5., 6.

Maesades pater Seuthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.

Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.

Mantineses. eorum saltatio VI. 1. 11.

Mardi IV. 3. 4.

Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.

Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Macandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.

Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.

Medea regis Medorum uxor III. 1. 11.

Media. per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulchrae et

magnae laudantur III. 2. 25., eorum imperio potiuntur Persae vi III. 4. 8., 11.

Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12. Medocus rex Odrysarum VII. 2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.

Medosades mittitur a Seuthe ad Xenophontem VII. 1. 5., 2. 10., 24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae aedituus V. 3. 6.

Megaphernes Persa *φοινικιστής* regius occiditur a Cyro I. 2. 20.

Megarensium colonia Heraclea VI. 2. 1.

Melanditae gens Thraciae VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thraciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit Colossas ad Cyrum mille pedites gravis armaturae et quingentos cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro in Ciliciam 20., eius duae cohortes pereunt 25., primus cum suis transit Euphratem I. 4. 13., eius milites iniuria afficiunt Clearchum et huius milites I. 5. 11., cornu sinistro Graecorum praest I. 7. 1., 8. 4., hospes Ariaei II. 1. 5., remanet apud Ariaeum II. 2. 1., suspectus est ob proditorem II. 5. 28., capitur a Tissapherne 31., misere trucidatur II. 6. 29. eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum capta a Persis III. 4. 10.—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri pellex fugit ad Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 11., 4. 2., cur non defecerit ad Cyrum I. 9. 9.

Miltoeythes Thrax cum suis transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithradates Cyri amicus II. 5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur Graecos abeuntes III. 3. 6., iterum adoritur III. 4. 2., 3., satrapa Lycaoniae et Cappadociae dicitur [VII. 8. 25.].

Mossynoeci V. 4. 2., eorum acies et armatura V. 4. 11., mors 32., eorum rex V. 4. 26., V. 5. 1., non parent Persis [VII. 8. 25.].

Myriandus urbs et emporium a Phoenicibus habitatum ad mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 7., 8., 20.

Mysi populantur Cyri satrapiam I. 6. 7., bellum gerit Cyrus cum eis I. 9. 14., non parent regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1. 9., 12., alius insidias simulat V. 2. 29.

Nausiclides VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absentis Chirisophi imperatoris gerebat V. 3. 4., V. 6. 36., calumniatur Xenophontem V. 7. 1., malitiose suadet eidem ut seorsum iter faciat VI. 2. 13., succedit in locum Chirisophi vita defuncti VI. 4. 11., temere educit nonnullos praedatum VI. 4. 23., ad castra tuenda relinquitur VI. 5. 4., affectat imperium totius exercitus VII. 2. 2., dissidet a ceteris VII. 2. 17., 29., 3. 2.

Neontichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit Dexippum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus vulneratus nunciat calamita-

tem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Oetaeus praest peltastis IV. 6. 20.

Odrysa VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15. Odryses quidam nobilis VII. 7. 1.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olynthii I. 2. 6.

Ophrynum VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum amnem II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. I. 9. 29. mortis damnatur I. 6. 10.

Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeuntes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniae III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa V. 5. 12., VI. 1. 2., [VII. 8. 25.]. Paphlagonicae galeae V. 2. 22., 4. 13. Paphlagonum legati VI. 1. 2., 6., 22.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius fl. V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praest sexcentis I. 2. 3., a quibus desertus I. 3. 7., fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.

Peloponnesii I. 1. 6. VI. 2. 10. (Arcades et Achaei).

Peltae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2., 6. 24.

Persae. horum feminae laudantur ob formam III. 2. 25., fundae III. 3. 16., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatus nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10. Persae Medos subigunt III. 4. 8., 11.

Phalimus Graecus Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticen profitebatur ibid., a rege et Tissapherne ad Graecos mittitur ibid., negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa [VII. 8. 25.], Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., V. 6. 24., eius equites clade afficiunt Graecos palantes VI. 4. 24., praemiis et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam III. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvius IV. 6. 4. V. 6. 36., V. 7. 1., 5., 7., 9.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. referuntur ad satrapiam Tiri-bazi VII. 8. 25.

Philesius Achaeus sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem et Sophaenetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetundarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. VII. 2. 1. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.

- Phocais Cyri pellex prudens et pulcra capitur in castris I. 10. 2.
- Phoenice I. 4. 5., 7. 12. VII. 8. 25. Phoenices I. 4. 6.
- Pholoë V. 3. 10.
- Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.
- Phrygia regio Asiae minoris I. 2. 6., V. 6. 24., VII. 8. 25.
- Phr. magna I. 9. 7.
- Phryniscus Achaeus VII. 2. 1., strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi al. Philesius), negat se sine Xenophonte militaturum esse VII. 5. 10.
- Physcus amnis Assyriae qui in Tigrim infuit II. 4. 25.
- Pigres Car Cyri interpres I. 2. 17., 5. 7., 8. 12.
- Pisidae. hos bello se petere simulabat Cyrus I. 1. 11., 2. 1., cum iis olim bellum gesserat I. 9. 14., hostes erant regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23.
- Polus nauarchus succedit Anaxibio VII. 2. 5.
- Polybotes Atheniensis IV. 5. 24.
- Polycrates Atheniensis lochagus occupat vicum Armeniae IV. 5. 24., mittitur ad naves conquirendas V. 1. 16., cum Xenophonte it ad Seuthen VII. 2. 17., 29. subornatus ab Xenophonte in Heraclidem invehitur VII. 6. 41.
- Polynicus legatus Thibronis VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56.
- Pontus V. 1. 15., 6. 15., 16., 7. 7. VI. 2. 4., 5. 20. Eux. IV. 8. 22.
- Procles a Damarato Lacedaemonio ortus, Teuthrae prae-fectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.
- Proxenus Thebanus Boeotus amicus Cyri, cuius consilio milites conscribit adversus Pisidas I. 1. 11., ducit ad Cyrum mille quingentos gravis et quingentos levis armaturae I. 2. 3., studet Clearchi et Menonis rixas componere I. 5. 14., invitatur Xenophontem et commendat Cyro III. 1. 4., 8., respondet legatis regis de armis tradendis II. 1. 10., captus dolo a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius mores describuntur I. 8. 4. I. 10. 5. II. 6. 16. III. 4. 15. V. 3. 5.
- Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.
- Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4.
- Pylae Babyloniae ad Euphratem I. 5. 5.
- Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.
- Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.
- Pythagoras Lacedaemonius, praefectus classi quam Lacedaemonii Cyro miserunt auxilio I. 4. 2.
- Rhathines missus a Pharnabazo cum copiis contra Graecos VI. 5. 7.
- Rhodi laudantur ut boni funditores III. 3. 16., 4. 15., Rhodius quidam promittit pontem ex utribus inflatis III. 5. 8.
- Rhoparas satrapa Babyloniae [VII. 8. 25.].
- Salmydessus VII. 5. 12.
- Samolus Achaeus mittitur legatus ad Sinopenses de navibus V. 6. 14., praeest ducentis hominibus subsidiariis VI. 5. 11.
- Sardibus proficiscitur Cyrus contra fratrem I. 2. 2. seq. huc venit Xenophon arcessitus a Proxeno III. 1. 8.
- Satyros capitur a Mida I. 2. 13.

- Scillus prope Olympiam. Hanc Lacedaemonii exstructam Xenophonti exsuli dederunt V. 3. 7.
- Scytheni IV. 7. 18.
- Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: it. amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon exstruit templum et lucum Dianae V. 3. 8. seq.
- Selybria VII. 2. 58., 5. 15.
- Seuthes Thraciae rex invitatur Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit vicus hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 3., 39., tandem oratione Xenophontis commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50. a Xenophonte admonitus tandem promissa solvit VII. 7. 55.
- Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcanum Xenophontis V. 6. 17., 20., minitantur milites ei, si solus domum abire audeat 34., sed Heraclea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.
- Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.
- Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Milesiorum colonia VI. 1. 15., legatus huius civitatis superbe loquitur cum Graecis V. 5. 8. Sinopenses mercatores V. 6. 19.
- Sitalcas VI. 1. 6.
- Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.
- Smicres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.
- Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum Sardes quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.
- Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.
- Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armenii IV. 5. 35.
- Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.
- †Sophaenetus Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.
- Sophaenetus Stymphalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille peditibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquatur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae, damnatur muneris neglecti V. 8. 1.
- Sosis Syracusanus venit ad Cyrum cum mille peditibus gravis armaturae I. 2. 9.

Soteridas Sicyonius homo ineptus et iniquus erga Xenophontem III. 4. 47.

Sparta II. 6. 2.

Spithridates a Pharnabazo mittitur adversus Graecos VI. 5. 7.

Stratocles Cretensis praeest sagittariis Cretensibus IV. 2. 29.

Susa II. 4. 25. eorum situs III. 5. 15.

Syennesis Cilicium rex I. 2. 12., custodit aditum Ciliciae I. 2. 21., 4. 41., se tradit Cyro permotus ab uxore I. 2. 26., adiuvat Cyrum pecunia et donatur ab eo I. 2. 27.

Syria I. 4. 6., 19. Syriae portae I. 4. 4., 5. Syri colunt pisces maiores et columbas ut deos I. 4. 9.

Tamos Aegyptius praeest navibus Spartanorum et Cyri I. 2. 21., cum classe Cyri obsidet Miletum I. 4. 2. eius filius Glus II. 1. 3.

Taochi stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18., resistunt Graecis IV. 6. 5., horum castellum expugnant Graeci IV. 7. 2., non parent regi Persarum V. 5. 17.

Tarsus urbs Ciliciae magna et opulenta, per quam fuit Cydnus amnis I. 2. 23., diripitur a Menonis militibus I. 2. 26.

Teleboas amnis exiguus Armeniae occidentalis IV. 4. 3.

Teres, unus e maioribus Seuthae VII. 2. 22., Odrysae filius 5. 1.

Teuthrania II. 1. 3., VII. 8. 17.

Thapsacus urbs Syriae ad Euphratem. Hic transit Cyrus

Euphratem I. 4. 11. Thapsaceni I. 4. 18.

Tharypas amasius Menonis II. 6. 28.

Thebes campus VII. 8. 7.

Theches mons, unde Graeci Pontum Euxin. despexerunt IV. 7. 21.

Theogenes Locrensis lochagus vulneratur VII. 4. 18.

Theopompus Atheniensis II. 1. 12.

Thermodon fluvius Paphlagoniae in Pontum Euxinum influens V. 6. 9., VI. 2. 1.

Thessalia I. 1. 10.

Thibro accessit Cyrianos contra Tissaphernem VII. 6. 1., 7., tradito exercitu bellum gerit contra Tissaphernem et Pharnabazum VII. 8. 24. Xenophonti insidiari dicitur VII. 6. 43.

Thoana urbs I. 2. 20.

Thorax Boeotius adversatur Xenophonti V. 6. 19., 21., 25. consilium mutat 35. seqq.

Thracia Asiatica describitur VI. 4. 1. Thraeces Asiatici obsident Arcades VI. 3. 4.

Thracia VII. 1. 15., Thraeces I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 5., equites I. 5. 13., peltastae VI. 2. 16. Thracum saltatio VI. 1. 5., convivium VII. 3. 16., vestitus adversus frigus VII. 4. 4. ὄρειοί vel ὄρειοι ὄρενες VII. 4. 11., modus fugiendi VII. 4. 17.

Thracium locus Byzantii VII. 1. 24.

Thymbrium urbs Phrygiae I. 2. 13. hic est fons Midae.

Thyni populus Thraciae in Europa nocte bellicosissimus VII. 2. 22., 32. VII. 4. 2., 14., 18.

Tibareni populus Asiae liber

ad Pontum Euxinum, finitimi Chalybibus V. 5. 2., VII. 8. 25.

Tigris, ex hoc fluvio canales ducti sunt in Euphratem I. 7. 15., II. 4. 13., per pontem traiciunt cum Graeci II. 4. 24., denuo attingunt III. 4. 6., fontes eius praetereunt Graeci IV. 4. 3.

Timasio Dardanensis in locum Clearchi sufficitur III. 1. 47., VI. 1. 32., exsul Troadis V. 6. 23., cum Clearcho et Dercylida antea militaverat in Asia 24., cum Xenophonte est natu minimus ducum III. 2. 37., impedit ne Xenophon urbem condat in Ponto V. 6. 19., 21., postea ipse tale consilium agitat V. 6. 36., praeest equitibus Xenophontis VI. 3. 12., 5. 28., VII. 3. 46., habet multa pecula et tapetes Persicos II. 3. 18., negat se sine Xenophonte esse militaturum VII. 5. 10.

Timesitheus Trapezuntius V. 4. 2., 4.

Tiribazus satrapa Armeniae occidentalis IV. 4. 4. Phasiarum et Hesperitarum [VII. 8. 25.], regi carus IV. 4. 4., inducias facit cum Graecis ibid., vult adoriri Graecos IV. 4. 18., eius tentorium capitur IV. 4. 21.

Tissaphernes cum Cyro ascendit ad Darium I. 1. 2., calumniatur Cyrum apud fratrem 3. Milesiorum alios occidit, alios expellit 7., aperit regi consilium Cyri I. 2. 4., II. 3. 19., unus ex quatuor Artaxerxis ducibus I. 7. 12., ab eo deficient omnes civitates ad Cyrum I. 16., 9. 9., homo impius et subdolos II. 5. 39., iactat suam

erga Graecos benevolentiam II. 3. 18., facit foedus cum Graecis II. 3. 26., amoliri a se studet suspicionem insidiarum II. 5. 16., dolo capit duces Graecorum II. 5. 32., adoritur Graecos III. 4. 13., decernunt Lacedaemonii bellum contra eum VII. 6. 1., 7., 8. 24. VII. 1. 28.

Tolmides Eleus, praeco optimus II. 2. 20., III. 1. 46., V. 2. 18. Tralles I. 4. 8.

Tranipsae gens Thraciae VII. 2. 32.

Trapezus urbs Graeca ad Pontum Euxinum, Sinopensium colonia, in Colchorum regione IV. 8. 22., pendebat tributum Sinopensibus V. 5. 10.

Troas V. 6. 23., 24., VII. 8. 7. Tyriaeum urbs Phrygia I. 2. 14.

Ulixes dormiens rediit in patriam V. 1. 2.

Xanthicles Achaeus sufficitur loco Socratis Achaei III. 1. 47., repetundarum damnatur V. 8. 1. VII. 2. 1.

Xenias Parrhasius Arcas ascenderat antea cum Cyro ad patrem I. 1. 2., nunc cum quatuor millibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., celebrat Lycaea 10., desertus a militibus clam aufugit domum I. 4. 7.

Xenophon Atheniensis invitatus a Proxeno hospite ut Cyrum sequeretur, impellitur a Socrate ut Apollinem de hoc itinere consulat III. 1. 4., venit per Ephesum (VI. 1. 23.) ad Cyrum Sardes 8., colloquitur cum Cyro in pugna I. 8. 15., respondet Ariaeo II. 5. 41., valde

sollicitus vidit somnium III. 1. 11., surgit et convocat lochagos Proxeni 15. a quibus dux creatur loco Proxeni 26., 47., abigit Apollonidem 30., ostendit ducibus quid fieri debeat III. 1. 35., hortatur milites III. 2. 7., rationem itineris proponit 34., praeest agmini extremo 37., persequitur hostes frustra III. 3. 8., igitur instituit funditores et equites 20., celeritate occupat montem III. 4. 44., lenis erga militem iniquum 47., fallit hostes strategemate IV. 2. 2., magna cum arte ducit copias per montes Carduchorum IV. 2. 9. seq.: deseritur ab armigero 21., iterum valde sollicitus somnio spem bonam accipit IV. 3. 8., strategema eius IV. 3. 20., transigit noctem sine igne et cibo sub dio IV. 5. 21., humaniter tractat vici praefectam Armenium 28., de quo dimisso fit rixa inter Xenophontem et Chirisophum IV. 6. 3. eius consilium de hostibus aggrediendis 10., idem de oppugnando castello Taochorum IV. 7. 4., mutat prudenter aciem IV. 8. 10., suadet quomodo tempus recte transigat exercitus quamdiu sit Trapezunte V. 1. 5., oppugnat Driularum castellum V. 2. 8., cum Agesilao ex Asia redit V. 3. 6., exsul habitat Scillunte 7., ex praeda ibi exstruit fanum Dianae 9., conatur urbem condere in Ponto V. 6. 15., defendit se ab criminatione ducum V. 7. 5., lustrat exercitum 35., defendit se a crimine insolentiae et petulantiae V. 8. 2., imperium exercitus oblatum repudiatur VI. 1. 19., consulit Herculem, prositne ei apud exercitum manere VI. 2. 15., auxilio proficiscitur Arcadibus obsessis VI. 3. 19., adhortatur milites ad hostes aggrediendos VI. 5. 14., sedat tumultum militum VI. 6. 8., hortatur milites ut Cleandro gratificentur 12., iram militum in Byzantios sedat VII. 1. 22., valedicit exercitui et cum Cleandro discedit 40., sed iussu Anaxibii redit ad exercitum VII. 2. 8., ei insidiatur Aristarchus 14. 16., proficiscitur ad Seuthen 17., refert ad milites, velintne stipendia mereri apud Seuthen VII. 3. 3., in convivio Seuthae donat se et suos 30., defendit suam innocentiam et docet se non esse in culpa quod Seuthes stipendium promissum non solvat VII. 6. 11., fortiter respondet Medosadae VII. 7. 4., persuadet tandem Seuthae ut stipendium solvat 21., vendit equum, ut viaticum habeat VII. 8. 2., capit Asidatem cum multis opibus, hinc locupletatus discedit 23. nondum Atheniensium suffragiis in exilium missus VII. 7. 57.

Xerxes victus terra marique a Graecis III. 2. 13, post cladem in Graecia acceptam aedificat Celaenarum arcem et regiam I. 2. 9.

Zapatas amnis II. 5. 1., III. 3. 6.

Zelarchus curator fori rerum promercalium V. 7. 23.